

Ritva Lähde

ESIOPETUKSEN LAADUNARVIOINTI LAPSEN JA VANHEMMAN OSALLI- SUUDEN NÄKÖKULMASTA

Ylempi AMK- tutkinto
Sosiaali- ja terveysala
2018

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Ritva Lähde
Opinnäytetyön nimi	Esiopetuksen laadunarviointi lapsen ja vanhemman osallisuuden näkökulmasta
Vuosi	2018
Kieli	suomi
Sivumäärä	103 + 9 liitettä
Ohjaaja	Ulla Isosaari

Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida esiopetuksen laatua lasten ja heidän vanhempiensa kokemana. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää toimeksiantajan organisaatiossa. Tulosten perusteella esiopetuksen laatua voidaan kehittää osallisuuden näkökulmasta.

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusotetta. Tutkimuksen kohderyhmä oli kunnan esikoulua käyvät lapset, heidän vanhempansa ja esikouluopettajat. Vastausprosentit olivat lapset 44, vanhemmat 34 ja esikouluopettajat 70.

Lapset saivat vaikuttaa hyvin paljon yhdessä toisten lasten kanssa, leikkiin ja ulkoiluun. He toivat esille esiopetuksen oppimiskokonaisuuksiin kuuluvia sisältöjä, joihin he voivat vaikuttaa itse, yhdessä aikuisen ja toisten lasten kanssa. Lapset halusivat vaikuttaa lähiyhteisöön, ruokaan liittyviin asioihin, leikkiin liikkumiseen ja ulkoiluun.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä esiopetuksen järjestelyihin ja tiedon saantiin, esiopetuksen ympäristöön, ammattitaitoiseen henkilökuntaan, lapsen oppimiseen, leikkiin, monipuoliseen toimintaan ja esiopetuksen laatuun. Vanhempien osallisuus oli vähäisempää osallisuudessa esiopetuksen suunnitteluun, toiminnan toteuttamiseen ja arviointiin. Kehittämisehdotuksia vanhemmat toivat esille käytännön järjestelyistä, esiopetuksen sisällöstä, tiedottamisesta, yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta.

Esikouluopettajien mukaan esiopetuksen järjestäminen, tiedotus ja yhteistyömahdollisuudet olivat toimineet hyvin vanhemmille ja lapsille. Heidän mahdollisuutensa vaikuttaa esiopetuksen suunnitteluun ja toimintaan, koettiin vähäisemmäksi. Kehitysehdotuksina oli lisätä mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja osallisuuteen lapsille ja vanhemmille.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Ritva Lähde
Title	Assessing the Quality of Pre-primary Education from the Perspective of the Involvement of Children and Parents
Year	2018
Language	Finnish
Pages	103+ 9 Appendices
Name of Supervisor	Ulla Isosaari

The purpose of this study was to assess the quality of pre-primary education based on the experiences of children and their parents. The aim was to produce knowledge that can be utilised in the client organisation. Based on the results, the quality of pre-primary education can be developed from the perspective of involvement.

The qualitative and quantitative research approaches were used in this study. The target group included children attending pre-primary education in the municipality, their parents, and kindergarten teachers. The response rate was 44 for children, 34 for parents and 70 for kindergarten teachers.

The children had good opportunities for exerting influence in playing and spending time outdoors together with other children. They brought up contents related to learning modules that they can affect personally or together with adults or other children. The children expressed interest in influencing their local community, food-related issues, playing, physical activity and spending time outdoors.

The parents were satisfied with the arrangements for pre-primary education and the provision of information, the environment of pre-primary education, proficient staff, children's learning, playing, versatile activities and the quality of pre-primary education. The parents were less involved in planning pre-primary education, and the implementation and assessment of activities. The development suggestions submitted by the parents concerned practical arrangements, the contents of pre-primary education, provision of information, cooperation, and interaction.

According to the kindergarten teachers, the arrangements for pre-primary education, provision of information and opportunities for cooperation worked well for both parents and children. Their opportunities for influencing the planning and activities of pre-primary education were considered more limited. Their development suggestions dealt with increasing the opportunities of children and parents for interaction and involvement.

Keywords Pre-primary education, quality assessment, involvement, development

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	9
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	11
3	ESIOPETUS, LAADUNARVIOINTI JA OSALLISUUS.....	12
3.1	Esiopetus	12
3.1.1	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	12
3.1.2	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014	13
3.2	Laadunarviointi	20
3.3	Osallisuus.....	22
3.3.1	Lapsen osallisuus esiopetuksessa.....	23
3.3.2	Vanhemman osallisuus lapsen esiopetuksessa.....	27
3.3.3	Tutkimuksia lapsen osallisuudesta esiopetuksessa	28
3.3.4	Tutkimuksia vanhemman osallisuudesta lapsen esiopetuksessa	31
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	33
4.1	Tutkimusote	33
4.2	Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston kokoaminen	33
4.3	Tutkimusaineiston analyysi	35
4.4	Tutkimuksen luotettavuus	39
4.5	Eettiset kysymykset	40
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	43
5.1	Lasten mielipiteet osallisuudesta	45
5.2	Vanhempien mielipiteet osallisuudesta.....	67
5.3	Esikouluopettajien mielipiteet lasten ja vanhempien osallisuudesta	79
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	94
6.1	Tulosten tarkastelu, lasten näkemykset.....	94
6.2	Tulosten tarkastelu, vanhempien näkemykset	95

6.3 Tulosten tarkastelu, esikouluopettajien näkemykset.....	96
6.4 Pohdinta ja jatkotutkimuksen aiheita	98

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Oppimiskokonaisuuksien muodostaminen, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.....	19
Kuvio 2. Yhteenvedo osallisuudesta, osallisuuden polut Shier 2001.....	98
Taulukko 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.....	36
Taulukko 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä alaluokkiin.....	37
Taulukko 3. Esimerkki alaluokkien yhdistämisestä yläluokkiin.....	38
Taulukko 4. Lasten vastaukset tutkimuskysymyksiin tulosten lukumäärät ja tulokset prosentteina (n=331).....	43
Taulukko 5. Lasten vastauksista saadut tulokset kategorioittain.....	45
Taulukko 6. Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.....	46
Taulukko 7. Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.....	51
Taulukko 8. Lapsi saa päättää yhdessä toisten lasten kanssa esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.....	57
Taulukko 9. Lapsi haluaisi päättää esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.....	62
Taulukko 10. Vanhempien vastaukset esiopetuksen järjestämisestä (n=258).....	68
Taulukko 11. Vanhempien vastaukset tiedon saannista (n=258).....	68
Taulukko 12. Vanhempien vastaukset mahdollisuudesta osallistua (n=258).....	69
Taulukko 13. Vanhempien tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen järjestelyssä, tulokset kategorioittain.....	71
Taulukko 14. Vanhempien kehittämis ehdotuksia esiopetuksen järjestelyyn, tulokset kategorioittain.....	73
Taulukko 15. Vanhempien mukaan toimivaa esiopetuksen tiedon saannissa, tulokset kategorioittain.....	75
Taulukko 16. Vanhempien kehittämis ehdotuksia esiopetuksen tiedon saannissa, tulokset kategorioittain.....	76
Taulukko 17. Tyytyväisyyden aiheita vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa, tulokset kategorioittain.....	77
Taulukko 18. Kehitettävää vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa, tulokset kategorioittain.....	78

Taulukko 19. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien mahdollisuudesta osallistua esiopetuksen järjestämiseen (n=47).	79
Taulukko 20. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien tiedonsaantiin (n=47).80	
Taulukko 21. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien mahdollisuudesta osallistua (n=47).	81
Taulukko 22. Vanhemmille järjestetyt tiedotus-/kuulemistilaisuudet, tulokset kategorioittain.	83
Taulukko 23. Vanhempien osallisuuden kehittäminen esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, tulokset kategorioittain.	85
Taulukko 24. Esikouluopettajien vastaukset lasten tiedonsaantiin (n=47).....	87
Taulukko 25. Esikouluopettajien vastaukset lasten mahdollisuudesta osallistua (n=47).	88
Taulukko 26. Lapsille järjestetyt tiedotus- ja kuulemistilaisuudet, tulokset kategorioittain.	90
Taulukko 27. Lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa, tulokset kategorioittain.	91

LIITELUETTELO

LIITE 1. Tutkimuksen tiedote, suomenkielinen

LIITE 2. Tutkimuksen tiedote, ruotsinkielinen

LIITE 3. Saatekirje sähköiseen kyselyyn

LIITE 4. Lasten kysymykset, suomenkielinen

LIITE 5. Lasten kysymykset, ruotsinkielinen

LIITE 6. Vanhempien kysymykset, suomenkielinen

LIITE 7. Vanhempien kysymykset, ruotsinkielinen

LIITE 8. Esikouluopettajien kysymykset, suomenkielinen

LIITE 9. Esikouluopettajien kysymykset, ruotsinkielinen

1 JOHDANTO

Laadukas varhaiskasvatus ja esiopetus ovat investointi lasten ja yhteiskunnan tulevaisuuteen. Esiopetus on kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta opetusta, jonka tavoitteena on osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa tukea lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Esiopetuksen opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet ohjaavat esiopetuksen suunnittelua ja sen pohjalta laaditaan paikalliset esiopetuksen opetussuunnitelmat. Kunnat vastaavat esiopetuksen järjestämisestä ja lasten vanhemmat huolehtivat siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen, joka voidaan järjestää koulussa tai varhaiskasvatuksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) Suomen virallinen tilaston (SVT) mukaan vuonna 2015 maassa oli esiopetusoppilaita 61 729.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu vuonna 2000, sen jälkeen niitä on täydennetty ja tämän tutkimuksen aloitusvaiheessa voimassa olivat vuoden 2010 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettiin vuonna 2014 ja ne otettiin käyttöön 1.8.2016 alkaen. Tässä tutkimuksessa huomioidaan tutkimusentekoaikana voimaan tulleet vuoden 2014 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Esiopetuksen järjestäjän on arvioitava antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistuttava myös ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tavoitteena on kehittää laatua ja parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Osa arviointitehtävää ja siihen pohjautuvaa kehittämistä on paikallisen opetussuunnitelman sekä siihen perustuvan vuosisuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 10.) Johdonmukaisella laadunarvioinnilla luodaan perusta pitkäjänteiselle kehittämiselle. Laadunarviointi antaa lasten vanhemmille mahdollisuuden osallistua kasvatusta koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon sekä antaa vanhemmille tietoa varhaiskasvatuksesta. Se mahdollistaa perheille, varhaiskasvatushenkilöstölle ja hallinnolle yhteisen lähtökohdan ja käsitteet keskustella varhaiskasvatuksesta, sen tavoitteista, vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Laadunarviointi tukeutuu varhaiskasvatustieteeseen ja on siten teoreettisesti perusteltua. (Hujala & Fonsén 2012, 312–13.)

Esiopetuksen suunnitelman perusteissa (2010, 33) pidettiin tärkeänä, että vanhemmilla oli mahdollisuus osallistua esiopetuksen työn tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä esikouluopettajien ja lasten kanssa. Esiopetuksen järjestäjällä oli vastuu kodin kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä. Yhteistyö edellytti esiopetuksen henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua, tiedottamista vanhemman, esikouluopettajan ja lapsen oikeuksista sekä velvollisuuksista. Perustuslain (L 11.6.1999/731) 6§ mukaan sekä yleissopimuksen lapsen oikeuksista (60/1991) 12 artiklan mukaan lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan esiopetuksen laatua lasten ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on myös löytää uusia näkökulmia laadun kehittämiseen esiopetuksessa. Arvioijina ovat esikoulua käyvät lapset, heidän vanhempansa ja esikouluopettajat. Vanhemmilla tarkoitetaan lapsen huoltajia, vanhempia tai henkilöitä, joille lapsen huolto on uskottu.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida esiopetuksen laatua lasten ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta, lasten, vanhempien sekä esikouluopettajien kokemina. Lasten ja vanhempien osallisuutta tarkasteltiin heidän mahdollisuuksina vaikuttaa esiopetuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää tutkimuksen toimeksiantajan organisaatiossa. Tulosten perusteella voidaan esiopetuksen laatua kehittää osallisuuden näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millainen on esiopetuksen laatu lasten ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta?
2. Miten esiopetuksen laatua voidaan kehittää lasten ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta.

3 ESIOPETUS, LAADUNARVIOINTI JA OSALLISUUS

Tässä luvussa käsitellään suomalaista esiopetusta lainsäädännön ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kehityksen kautta lyhyesti sekä tutkimushetkellä voimaan tulleita opetussuunnitelman perusteita laajemmin. Lisäksi tutustutaan laadunarvointiin. Lopuksi tutustutaan osallisuuteen, lapsen osallisuuteen esiopetuksessa ja vanhemman osallisuuteen esiopetuksessa.

3.1 Esiopetus

Esiopetuksesta Suomessa keskustelua on käyty jo vuoden 1866 kansakouluasetuksen ja vuoden 1921 oppivelvollisuuslain säätämisen yhteydessä. Varhaiskasvatuksen kehittäjän professori Aukusti Salon käsityksen mukaan lastentarhat olivat osoittaneet kasvatustyönsä tuloksellisuuden. Hänen näkemyksen mukaan lastentarhasta tulisi muodostaa julkisen koulutusjärjestelmän vapaaehtoinen ensimmäinen koulutusaste. Suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut, vaan lastentarhat liitettiin vuoden 1925 alusta sosiaali- ja terveysministeriön lastensuojelutoimiston alaisuuteen. (Opetusministeriön julkaisuja 2004 32,17.)

1960-luvulla koulujärjestelmän uudistuksen yhteydessä esiopetuskeskustelu nousi kiinnostuksen kohteeksi. Lakiin koulujärjestelmän perusteista lisättiin säännös, jonka mukaan koululuokkaan on mahdollista kuulua esiluokkia. Peruskoulun syntyaikoina 1970-luvulla, käytiin myös vilkasta keskustelua esiopetuksesta. Silloisen koulutuspolitiikan tavoitteena oli kuusivuotiaiden ohjaaminen esiopetukseen osaksi julkista koulutusjärjestelmää. (Opetusministeriön julkaisuja 2004 32,17.)

3.1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Koulutuspolitiikan kehittämispyrkimyksenä oli 1990-luvulla esiopetuksen järjestäminen perusteiden mukaisesti joko päiväkodissa tai koulun esiopetusryhmässä, koko kuusivuotiaiden ikäluokalle. Esiopetusta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan elokuussa vuonna 2000, sen mukaan kunnilla oli mahdollisuus järjestää perusopetuslaissa tarkoitettua esiopetusta. Vuoden 2001 alusta lukien kunnat olivat velvol-

lisiä järjestämään esiopetusta, sitä ennen kunnilla oli ollut vuoden 1999 lähtien velvollisuus järjestää esiopetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille. (Opetusministeriön julkaisuja 2004 32,18.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista laadittiin uudistettu versio vuonna 2010, jotka esiopetuksen järjestäjän tuli ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2011. Näiden perusteiden mukaan esiopetuksen keskeinen tehtävä oli lasten suotuisien kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytysten edistäminen. Tehtävänä oli edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla lasta vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Tavoitteena oli myös edistää lapsen tunteiden, taitojen ja tietojen kehittymistä sekä avartaa lapsen ja koko ryhmän kiinnostuksen kohteita. Tavoitteiden saavuttamiseksi esiopetuksen henkilöstö suunnittelee, toteuttaa sekä arvioi toimintaa yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 6,11.)

1.8. 2015 alkaen perusopetuslaki edellytti, että lapsi osallistuu perusopetusta edeltävänä vuotena vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttamaan toimintaan. (L 12.12.2014/1040.)

3.1.2 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

1.8.2016 otettiin käyttöön opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymät uudet esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet joiden mukaan *"varhaiskasvatus ja siihen kuuluva perusopetus muodostavat lapsen oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle."* Keskeinen tehtävä on lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytysten edistäminen. Toimintaa tulee suunnitella lapsilähtöisesti, tehtävänä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja hänen käsitystään oppijana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12.)

Esikouluopettajan kelpoisuus määritellään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta (A 14.12.1986/986) säädetään, että esiopetusta ovat kelpoisia antamaan luokanopettajat, kasvatustieteen kandidaatin- tai lastentarhanopettajantutkinnon suorittaneet. Ennen vuotta 2004 esiopetuksen opinnot suorittanut sosionomi,

sosiaaliohjaaja tai sosiaalikasvattaja on myös kelpoinen antamaan esiopetusta. Perusopetuslain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Nykyisin erivapauksia myönnetään harvoin. Opetusministeriön suosituksen mukaan esiopetusryhmässä saa olla enintään 13 lasta tai mikäli ryhmässä on opettajan lisäksi toinen koulutettu aikuinen lapsia, voi olla 20. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) arvoperustan mukaan jokainen lapsi on arvokas omana itsenään ja osana yhteisöä. Lapsella on oikeus oppia leikkien, iloiten ja rakentaa käsitystä omasta itsestään omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsen mielipiteitä arvostetaan, he osallistuvat oppimisympäristön rakentamiseen ja omien edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Heitä rohkaistaan yhteiseen tekemiseen ja yhteisöllisyyteen. Lapsen hyvinvointia turvaa esiopetuksen henkilöstön ja lasten vanhempien yhteistyö. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin ja heidän erilaisiin näkemyksiinsä on rakentavan vuorovaikutuksen ja oppimisen perusta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukainen oppimiskäsitys perustuu näkemykseen, jonka mukaan lapsen omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on tapahtuma, johon liittyy toiminta, tunteet, aistihavainnot ja keholliset kokemukset. Tärkeintä on lasten oma toiminta ja luottamus omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin oppia. *"Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa."* Esiopetuksen toiminnassa ja leikeissä lapset oppivat yhteistyötä ja asettamaan tavoitteita omaan ja yhteiseen toimintaan. Lasten kanssa keskustellaan, heitä kuullaan ja kuunnellaan, heitä ohjataan ottamaan huomioon toiset. Tavoitteena on, että lapselle syntyy käsitys ryhmän jäsenyydestä ja hänelle herää halu oppia uusia asioita. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16.)

Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa tarkoittaa tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaamisella tarkoitetaan myös kykyä

käyttää oppimiaan tietoja ja taitoja tilanteiden vaatimalla tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen esiopetuksessa tulee huomioida kaikessa toiminnassa: toimintakulttuurin, oppimisympäristön sekä kasvatus- ja opetustyössä. Sen toteuttaminen edellyttää suunnitelmallisuutta, tavoitteiden toteutumisen arviointia ja esi- ja perusopetuksen yhteistyötä. Tavoitteena on edistää lasten kasvua yksilönä ja yhteisön jäsenenä sekä tukea lasten valmiutta elinikäiseen oppimiseen ja kestäväan elämäntavan omaksumiselle. Painopisteenä esiopetuksessa ovat kestäväan elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16.)

Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymisen merkityksellinen tekijä on, miten esiopetuksessa työskennellään, ei niinkään se mitä opeteltavia tietosisältöjä opetetaan. Vaikuttavampaa on, millaiseksi oppimisympäristöt rakennetaan ja miten lasten oppimista sekä hyvinvointia tuetaan. Esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen alueet ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16–19.)

Ajattelun ja oppimisen taidot muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tiedon jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät taitoja omaksua uusia asioita ja oman ajattelun ohjaamista. Lapsen rohkaiseminen oman ajattelun kehittämiseen on esikoulun tehtävä, tavoitteena on auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitoja sekä vahvistaa lasten luottamusta omaan oppimiseensa. Lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan uusia asioita. Heitä rohkaistaan iloitsemaan omasta ja toisten onnistumisista sekä selviämään epäonnistumisista. Toimintaa dokumentoidaan, siitä keskustellaan ja pohditaan yhdessä lasten kanssa, näin autetaan lapsia huomioimaan omaa edistymistään. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

Kulttuurinen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun lapsia ohjataan tutustumaan lähiympäristön kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä arvostamaan oman ja

toisten perheiden perinteitä ja tapoja. Lapsia rohkaistaan tutustumaan ja toimimaan toisten ihmisen kanssa. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan ja heitä rohkaistaan itseilmaisuun. Esiopetuksen tehtävä on tarjota lapselle mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen harjoitteluun turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot osalta esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja ja ohjata heitä tekemään valintoja kestävän elämäntavan mukaisesti. Lapsia ohjataan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Yhteistyössä vanhempien kanssa pohditaan arkielämän rytmiä, ruokailun, levon, liikunnan merkitystä sekä ohjataan lapsia toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17–18.)

Monilukutaito tarkoittaa erilaisen viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja, sen kehittyminen alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu koko elämän ajan. Lapsia rohkaistaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Monilukutaito liittyy ajattelun ja viestinnän taitoihin sekä kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa erilaisissa ympäristöissä sekä tilanteissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen on taito, joka on tarpeellinen lasten ja perheiden arjessa. Taitoja tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tavoite on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen taitojen vähittäinen tukeminen on esiopetuksen tehtävä. Osallistuminen ja vaikuttaminen edellyttävät yksilöltä taitoa ja halua vaikuttaa sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Toimintaa suunnitellaan, toteutetaan sekä arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Lasten mukaan ottaminen yhteisten sääntöjen ja sopimusten luomiseen auttaa lasta ymmärtämään niiden merkitystä. Lapsia ohjataan auttamaan

muita ja pyytämään tarvittaessa apua. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18–19.)

Esiopetuksen toimintakulttuuri tulee olla kasvua ja oppimista tukeva, hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia. Aikuisen, joka tekee työtä lasten kanssa, on tärkeä tiedostaa, että hänen tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille. Edellytyksenä toimintatapojen jatkuvalle kehittämiselle on toimintatapojen ja pedagogiikan johtaminen, henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaaminen sekä yhteisiin toimintatapoihin sitoutuminen. Kehittämisessä on tärkeää hyödyntää lasten ja vanhempien kokemusta ja mielipiteitä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.)

Esiopetuksen toimintakulttuurin lähtökota on kaikille yhteinen esiopetus ja toimintaa kehitetään inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan. Oppimisen ja oivaltamisen ilo on tärkeää koko esiopetusyhteisön oppimisen kannalta. Lapsen tulee saada olla osallisena ja oman elämänsä toimijana. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikkien lapsien näkemyksiä kuunnellaan ja heidän aloitteita otetaan huomioon päätöksenteossa. Toimintakulttuurin tulee olla avointa vuorovaikutusta tukevaa, lasten kesken, lasten ja henkilöstön välillä sekä aikuisten keskuudessa. Esiopetuksessa kiinnitetään huomiota hyvinvointiin ja turvalliseen arkeen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22–24.)

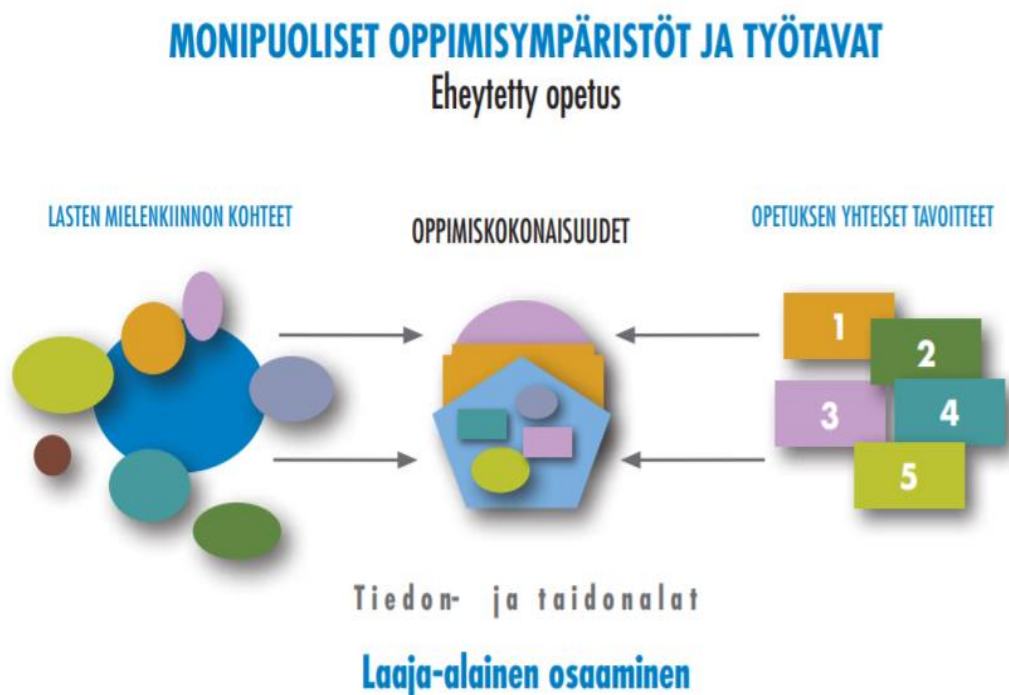
Esiopetuksen oppimisympäristön tulee olla turvallinen ja terveellinen, sen tulee tarjota mahdollisuuksia leikkiin, työskentelyyn rauhassa ja kiireettömässä ilmapii- rissä. Lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Yhteistyö esiopetuksessa edellyttää yhteistyötä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilökunnalta. Lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tueksi tehdään yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa. Lasten yhteistyötaitojen vahvistamiseen käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 23–24.)

Esiopetuksen järjestäjällä on vastuu vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lähtökohtana yhteistyölle on luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Opettaja keskustelee lasten vanhempien perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Vanhempien toiveita huomioidaan opetuksen toteuttamisessa ja lapsikohtaisen opetussuunnitelman laatimisessa. Erityisen tärkeää yhteistyö on lapsen siirtymävaiheissa, kun lapsi siirtyy kotoa tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä kouluun. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24–26.)

Esiopetuksen toteuttamisen periaatteena on huomioida monipuoliset työtavat. Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa leikkien avulla. Lasten oppimismotivaatiota vahvistavat kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.)

Arvioinnilla avulla suunnitellaan ja kehitetään toimintaa sekä tuetaan lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista. *"Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviopäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajan lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja vanhemmat."* (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 29–30.)

Luonteeltaan esiopetus on eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien lähtökohtana ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet (kuvio 1.) Oppimiskokonaisuudet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi, jotka ovat ilmaisun monet muodot, kielten rikas maailma, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössämme ja kasvan ja kehityn. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30–38.)

Kuvio 3. Oppimiskokonaisuuksien muodostaminen (esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 31).

Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet ja kuviossa 1 esitetyt opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet pohjautuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta keskeisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ohjaavat esikouluopettajan työtä. Seuraavassa esitellään lyhyesti esiopetuksen oppimiskokonaisuudet:

- **Ilmaisun monet muodot:** kuvataiteellisen ilmaisu, käsitöiden tekeminen, musiikillinen toiminta, suullinen ja kehollinen ilmaisu.
- **Kielen rikas maailma:** kielelliset taidot, monilukutaito, viestintäteknologia, hienomotoriset taidot, kieli ja kulttuuri, kielitietoisuus, vuorovaikutus.
- **Minä ja meidän yhteisömme;** historiallinen näkökulma, kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin, eettinen kasvatus, katsomuskasvatus, median tarjontaan tutustuminen.

- **Tutkin ja toimin ympäristössäni:** matemaattinen ajattelu ja taidot, ympäristökasvatus, teknologia.
- **Kasvan ja kehityn:** liikkuminen, ruokaan liittyvä osaaminen, kohtuullinen kuluttaminen, hyvinvointi ja terveys, turvallisuus, ulkoilu.

(Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 31–38.)

Lapset, jotka osallistuvat esiopetukseen, kuuluvat perusopetuslain mukaiseen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lapsen tuen tarpeeseen vastataan kolmiportaisen mallin mukaan, jossa on yleinen tuki, tehostettu tuki sekä erityinen tuki. Yleinen tuki tarkoittaa yksittäisiä tukitoimia, joilla tuetaan lasta varhaisessa vaiheessa. Tehostettua tukea voidaan antaa lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai useita tukimuotoja samanaikaisesti. Erityistä tukea annetaan, jos lapsen kasvun kehityksen tai oppimisen saavuttaminen ei toteudu muuten riittävästi. Lapsella, joka on esiopetuksessa, on oikeus saada maksuton oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 48–58.)

3.2 Laadunarviointi

Laadulla tarkoitettiin alun perin tuotteen virheettömyyttä. Nykyisin laatukäsite on muuttunut ja sillä ymmärretään kokonaisvaltaisesti laadukasta liikkeenjohtoa, johon sisältyvät asiakastyytyväisyys, kannattava liiketoiminta, kilpailukyvyn kasvataminen ja säilyttäminen. Laadun käsitteellä tarkoitetaan kaikkea yrityksen toimintaa alkaen tuotteen laadusta, toimintaprosessien ja asiakasyhteyksien kehittämiseen asti. (Silen 1998, 13.)

Laatua voidaan määritellä monesta eri ulottuvuudesta. Yleisesti sillä tarkoitetaan asiakkaan tarpeisiin vastaamista niin, että yrityksen toiminta asiakkaiden tarpeiden täyttämässä on tehokasta ja kannattavaa. Laadun kannalta asiakastyytyväisyys ei ole ainoa merkittävä tekijä, vaan sitä tulee samanaikaisesti tarkastella myös yrityksen kannattavuuden näkökulmasta. Laatuun liittyy myös jatkuva kehittäminen ja toiminnan parantaminen. Laadulle asetetut vaatimukset muuttuvat jatkuvasti, uusien innovaatioiden, kilpailijoiden toiminnan, markkinoiden sekä yhteiskunnan

muutosten vuoksi. Hyvä laatu vaikuttaa yrityksen sisällä, markkinoilla ja kannattavuudessa. Hyvä laatu nähdään tuotteiden virheettömyytenä ja matalina kustannuksina, jolloin se vaikuttaa yrityksen kustannustehokkuuteen, kannattavuuteen ja katteeseen. Markkinoilla hyvä laatu täyttää asiakkaan tarpeita ja vaatimuksia, lisäten asiakastyytyväisyyttä. Asiakkaiden tyytyväisyys ja uskollisuus nähdään yrityksille tärkeänä, koska se lisää heidän ostojensa määrää, jolloin muillekin asiakkaille välittyy myönteinen kuva ja sen myötä yrityksen asema markkinoilla vahvistuu. Tyytyväiset asiakkaat ja hyvä laatu mahdollistavat yritykselle vapaamman tuotteiden hinnoittelun, jolloin hinnoittelun katetta saadaan paremmaksi. Yrityksen kannattavuus paranee yrityksen sisäisten ja markkinavaikutusten kautta. Kannattavuuden ja laadun yhdistämisen vuoksi yrityksellä on mahdollisuuksia pitkäjänteiseen toimintaan ja kilpailuedun saavuttamiseen markkinoilla, yrityskuvan parantamiseen sekä tunnettavuuteen hyvänä työnantajana. Pitkällä aikavälillä laatu merkitsee pitemmällä aikavälillä yrityksen eloonjäämistä. (Lecklin 2002, 18–27.)

Palveluiden arviointi ja laadun turvaaminen kunnissa on osa johtamista ja toiminnan tuloksellisuuden vahvistamista. Laadun arvioinnin tavoitteena on edistää ja vahvistaa kuntalaisille tuotettuja palveluja tehokkaasti ja kuntalähtöisesti. Arvioinnin tulee olla osa toiminnan suunnittelua vuositasolla ja sen tuloksia tulee hyödyntää tulevan vuoden toiminnan suunnittelussa ja resursoinnissa. Arvioinnin perusteella määritellään yhteisesti sovitut kehittämistavoitteet ja toimenpiteet. Onnistuessaan arviointi selkeyttää työnjakoa ja kehittää sisäistä työnjakoa. (Suomen kuntaliitto 2015.)

Kasvatus- ja opetustoimessa laatua on vaikea määritellä yksiselitteisesti. Nykyinen lähestymistapa yhdistää palvelun tuottajien eli henkilöstön, palvelun käyttäjän sekä johtamisen näkökulmat. Laatu muodostuu osin näkyvistä ja mitattavista ominaisuuksista, mutta siihen liittyy myös sisäistä, vaikeammin määriteltäviä ja mitattavia subjektiivisia piirteitä. Laatua määrittelevät asiakkaan kokemus ja elämys palvelusta. Se on myös ammattilaisen määrittelemää ammatillista ja tieteellistä laatua. Lisäksi laatuun kuuluvat sen kustannukset suhteessa saavutettuun laatuun, joka on taloudellisuutta ja johtamisen laatua. (Kuusisto 2013, 23–24.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen edistäminen yhdenvertaisesti koko maassa. Lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutokset tällä hetkellä ja tulevaisuudessa ovat olleet lähtökohtana uudistukselle. Perusteiden valmistelussa on hyödynnetty uusimpia tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8.)

Esiopetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa opetusta ja sen vaikutuksia sekä osallistua toiminnan ulkoiseen arviointiin. Arvioinnin tavoitteena on lasten oppimisen edellytysten kehittäminen ja esiopetuksen laadun parantaminen. Opetuksen järjestäjän ja esiopetusyksiköiden keräämän tiedon lisäksi arvioinnissa voi hyödyntää kansallisten kehittämishankkeiden ja arviontien tuloksia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 10.)

3.3 Osallisuus

Osallisuudella ja sen edistämällä katsotaan olevan merkitystä ihmisen hyvinvoinnille ja terveydelle. Osallisuuden ja osallistumisen ero on vaikuttamisessa. Osallistuminen on toimintaa, joka voi tapahtua myös muiden ehdoilla, ja tällöin henkilö on mukana tilanteessa, joka on toisten ihmisten suunnittelemaa ja järjestämää. Osallisuus muodostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuista, toimenpiteistä ja siitä mihin ne perustuvat. Olennaista on, että saa mahdollisuuksia esittää omat näkökantansa ja olla vaikuttamassa asioihin. Vaikuttamisessa on olennaista, että saa riittävästi tietoa ja pääsee mukaan asioiden käsittelyyn. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Erilaisissa yhteiskunnallisissa palveluissa asiakkaan asema on muuttunut asiakaan omaa osallisuutta painottavaksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 32) on määritellyt vanhempien ja kasvatushenkilöstön välisen yhteistyön kasvatuskumppanuudeksi, jolla tarkoitetaan vanhemman aikaisempaa laajempaa osallistumista ja osallisuutta lapsensa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatussuunnitelmien tekemiseen ja arviointiin. Tiilikan (2010, 69) mukaan monet tutkimukset osoittavat,

miten ammattikasvattajien ja lasten vanhempien yhteistyö edistää aikuisten positiivisia kasvatusasenteita, lapsen hyvinvointia ja oppimista.

Lasten osallisuus on riippuvainen kasvattajien pedagogisista taidoista ja asenteista sekä lasten kuulemisen menetelmistä. Lapsen osallisuutta voidaan edistää järjestämällä aikaa kuulemiseen ja sallia myös vapaa keskustelu mahdollisimman usein. Vapaamuotoisissa tilanteissa lapset ennakoivat aikuisten odotuksia vähemmän, jolloin he voivat esittää yllättäviäkin näkökulmia asioihin. Lasten saduttaminen on yksi vapaamuotoinen keino tuoda esiin lapsen näkökulmaa. Lapsi voi esimerkiksi piirtää itselleen tärkeitä asioita ja kertoa piirrokseseen tai muuhun luovaan toimintaan liittyvän tarinan. Lapsen tuottamat aiheet voivat johtaa jatkokeskusteluihin, jotka tuovat lapsen kokemuksia ja käsityksiä aikuisille näkyviksi. Myös lapsen kasvunkansio lisää osallisuutta ja parhaimmillaan se voi olla kasvattajien, vanhempien ja lapsen yhteinen hanke. Sitä voi hyödyntää kasvatustilanteissa, jossa lapsen oppimisen ja kehittymisen arviointia voidaan tehdä yhdessä kasvunkansion pohjalta. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 88, 94–95.)

3.3.1 Lapsen osallisuus esiopetuksessa

Esiopetuksen toiminnan suunnittelu ja sitä koskeva pedagogiikan arviointi eivät ole vain esikouluopettajan tehtävä vaan yhteinen prosessi, johon osallistuvat lapset ja aikuiset. Lapsen osallisuuteen kytkeytyy koko esiopetuksen merkitys ja päämäärät. Lapsen hyvinvoinnin edellytys on, että hänen ajatuksiaan kuunnellaan ja tarpeita kunnioitetaan ja ne otetaan huomioon kasvatuksen ja opetuksen suunnittelussa. Vähitellen lapsen itsenäisyyden lisääntyessä, hän kokee olevansa aktiivinen osapuoli omassa oppimisprosessissaan sekä oman toimintansa ja elämäntapahtumiensa ohjaaja. (Heikka, ym. 2009, 81.) Lapsen osallistuminen voidaan nähdä lapsen oikeutena osallistua ja vaikuttaa päivittäiseen toimintaan. Lapsen täytyy saada kokea hyväksyntää ja kunnioitusta omana itsenään. Tärkeää on, että lapsi oppii ilmaisemaan ajatuksiaan ja ideoitaan ja näin pääsee aktiivisesti vaikuttamaan asioihin erilaisten yhteistyömuotojen ja päätöksentekotapojen kautta. (Emilson & Folkennson 2004, 221.) Esiopetuksen tehtävä on tukea lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12).

Lapsen osallisuutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Ojala (2015, 129) tuo esille kolme erilaista toisiinsa liittyvää ulottuvuutta, joita ovat pystyvyys, osallisuus ja toimijuus. Pystyvyys on lapsen oma tunne hänen kyvyistään suunnitella ja toteuttaa asioita. Pystyvyys muodostuu toiminnassa, joissa lapsi oppii itse-tuntemusta. Tämä toteutuu oppimistilanteissa, joissa lapsi oppii toimimaan sopimusten ja tilanteen edellytysten mukaan, tekemään ehdotuksia, protestoimaan, antamaan ja ottamaan apua. Osallisuus on lapsen mielikuva itsestään toimijana, jolla on sekä velvollisuuksia että oikeuksia. Osallisuus tapahtuu vuorovaikutustilanteissa, joissa muut arvostavat lapsen tunteita, tietoja, taitoja ja ajatuksia. Toimijuus on lasten osallistumisesta toimintaan, jossa he ovat osallisina ja kanssatoimijoina. Lapsen aloitteet mahdollistavat ja ylläpitävät toimijuutta, niihin tulisi suhtautua kannustavasti, tukevasti ja neuvottelevasti. (Ojala 2015, 129.)

Hart (1992, 40–46) loi osallisuuden tikapuut, joissa on kahdeksan askelmaa, jotka kuvaavat osallisuuden eri tasoja. Mallissa osallisuuden määrä kasvaa, mitä ylemmäs tikapuita kiivetään. Kasvattajan toiminta voi olla joko osallisuutta tukevaa tai rajaavaa. Ensimmäisellä askelmalla lapsia ohjataan, he ovat mukana, mutta heidän mielipiteitään ei kysytä. Toisella askelmalla lapset ovat ikään kuin koristeina, he eivät ymmärrä tilannetta täysin vaan toistavat aikuisen opettamaa. Kolmannella askelmalla lapset ovat mukana muodon vuoksi. Heillä on vain vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia tuoda esille omia mielipiteitään. Neljännellä askelmalla lasten mielipiteitä kuullaan, mutta päätökset tekevät aikuiset. Lapset ovat mukana vapaaehtoisesti, heidän mielipiteitään kunnioitetaan, mutta kasvattajat tekevät päätökset. Viidennellä askelmalla lapsilta kysellään ja heitä kuunnellaan. Lasten mielipiteet huomioidaan, mutta kasvattajat suunnittelevat ja johtavat toimintaa. Kuudennella askelmalla päätökset tehdään lasten kanssa, mutta aloitteet tulevat aikuisilta. Seitsemännellä askelmalla lapset aloittavat ja ohjaavat toiminnan. Kasvattajat auttavat tarvittaessa. Kahdeksannella askelmalla lapset ja aikuiset ideoivat sekä tekevät päätökset yhdessä ja toiminta on lapsilähtöistä. (Hart 1992, 40–46.)

Turjan (2012, 49) luoma malli muodostuu neljästä ulottuvuudesta, lasten valtaistuminen, osallisuuden aihe/ vaikutuspiiri, osallisuuden vaikutusaika sekä osallisuuden tunnetaso. Ensimmäinen ulottuvuutta Turja tarkastelee käyttämällä Hartin (1992) osallisuuden portaita. Tästä mallista hän nostaa esille sen, kun lapset osallistuvat toimintaan, kuinka paljon heille annetaan tietoa ympäristöstä ja toiminnasta, ja kuinka paljon he voivat määritellä omaa osuuttaan siinä ja vaikuttaa toimintaan. Tiedon määrä vaikuttaa siihen, kuinka paljon lapset voivat tehdä aloitteita, ideoida ja olla päättämässä toiminnasta. (Turja 2012, 49.)

Osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri tarkoittavat, ketä kaikkia tilanne, toiminta tai asia koskee, jossa vaikutetaan tai johon osallistutaan. Henkilökohtaisiin asioihin vaikuttaminen on helpointa, esimerkiksi syöminen ja leikkiminen. Harvemmin lapset pääsevät vaikuttamaan aikuisten ja lasten yhteisiin asioihin, kuten suunnitteluun, toimitilojen muokkaamiseen, uusien lelujen hankintaan tai päivärytmistä ja säännöistä sopimiseen. (Turja 2012, 50.)

Ajallinen ulottuvuus tarkoittaa osallisuuteen liittyvän toiminnan ajallista kestoa. Se voi olla lyhyt- tai pitkäkestosta ja vaikutukseltaan kauaskantoista tai kertaluontoista. Lasten on helpompi vaikuttaa kertaluontoiseen toimintaan kuten esimerkiksi retkeen. Pysyvämpiin asioihin lasten vaikutusmahdollisuudet ovat pienemmät, kuten ympäristön muokkaamiseen, toimintaa koskevien sääntöjen laadintaan tai materiaali- ja välinehankintoihin. Kertaluontoisesta vaikuttamisesta voi myös vähitellen kehittyä uusia toimintamalleja ryhmään tai koko päiväkotiin. (Turja 2012, 50.)

Osallisuuden tunnetaso näkyy toimintaprosesseissa ja osallisuudentunteessa. Päiväkodin toimintaa suunnitellaan ja ideoidaan sekä päivittäin että pitkällä aikavälillä. Siihen liittyy päätöksentekoa ja arviointia. Tässä mallissa nämä ovat ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, toiminta- ja arviointiosallisuus. Osalle lapsista osallistuminen valmiiksi järjestettyyn toimintaan on tärkeää, mutta on syytä antaa lapsille mahdollisuus esittää myös omia ideoita ja olla mukana suunnittelemassa, tekemässä valintoja ja päättämässä. (Turja 2012, 51.)

Turjan (2012, 51) mallissa lasten tieto-osallisuus ja osallisuus materiaaliin resursseihin vaikuttavat lasten mahdollisuuksiin ideoida ja osallistua toimintaprosessin eri vaiheisiin. Lapsien tulee saada riittävästi ymmärrettävässä muodossa olevaa tietoa, jotta he voivat osallistua ideointiin, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tietoa täytyy saada yhteisön asioista, omasta roolistaan, toimintamahdollisuuksista. Materiaalisilla resursseilla tarkoitetaan päiväkodin toimintaan liittyviä tiloja ja välineitä. Usein näiden käyttö on rajattu lapsilta, heillä ei ole pääsyä päiväkodin kaikkiin tiloihin ja toiminta tiloissa on määritelty etukäteen. Lapsilla ei ole mahdollisuutta saada käyttöönsä erilaisia leluja ja välineitä, koska ne ovat lukkojen takana tai piilossa kaapeissa. (Turjan 2012, 51.)

Kokemukset toiminnasta herättävät lapsissa tunteen omasta osallisuudestaan, tunne siitä, että he ovat merkityksellisiä omassa yhteisössään, heitä kuullaan ja he ovat mukana vaikuttamassa. Tietoisuus omasta vaikuttamisesta lisää itsetuntoa ja voimaantumisen tunnetta. Osallisuuden tunne muodostuu yksilöllisesti, sen perustana voidaan pitää lasten kokemusta siitä, että he ovat dialogisessa vuorovaikutuksessa toisten, varsinkin aikuisten kanssa. (Turja 2012, 52.)

Thomasin (2000) jakaa osallisuuden mallin kuuteen erilaiseen ulottuvuuteen, jotka ovat mahdollisuuksia valita, saada tietoa, vaikuttaa prosessiin, ilmaista itseään, saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä itsenäisiin päätöksiin. Osallisuuden ulottuvuuksien suhteet voivat vaihdella keskenään mikä taas vaikuttaa lapsen osallisuuden kokemukseen. (Thomasin 2000, 175–176.)

Shierin (2001) esittämässä osallisuuden polut mallissa, on viisi eri osallisuuden tasoa. Lasten osallisuuden määrä lisääntyy tasolta toiselle noustessa, malli tarkastelee osallisuutta lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen kautta. Ensimmäisellä tasolla lapset tulevat kuulluksi, osallisuus on vähäistä ja ilmenee vain lasten kuulemisena. Toisella tasolla lapsia tuetaan ilmaisemaan mielipiteitään ja niistä ollaan kiinnostuneita. Osallisuus on vielä kuitenkin vähäistä. Kolmannella tasolla lasten mielipiteet otetaan huomioon, ja ne tulevat selkeämmin näkyville. Neljännellä tasolla lapset ovat mukana päätöksenteossa, lasten ääni kuuluu ja näkyy. Viidennellä

tasolla lapset jakavat valtaa ja vastuuta päätöksenteossa. Jokainen taso on myös jaoteltu kolmeen sitoutuneisuuden asteeseen, joissa tarkastellaan aikuisten valmiuksia, mahdollisuuksia ja velvollisuuksia suhteessa lasten osallisuuteen. (Shier 2001, 109–110.)

Valmiudet kuvastavat lähtötilannetta, jossa kasvattaja on valmis omalla toiminnallaan lisäämään lasten osallisuutta. Mahdollisuudet tarkoittavat osallisuuden toteutumista käytännössä. Velvollisuudet nähdään saavutetuksi silloin, kun uudet toimintatavat on sisäistetty ja hyväksytty järjestelmässä. Mallissa on myös nähtävillä jokaiselle osallisuuden tasolle ja sitoutumisen asteelle tarkoitetut kysymykset, jotka auttavat aikuista arvioimaan omaa toimintaansa suhteessa lasten osallisuuteen. Kysymysten avulla saa myös vihjeitä seuraavalla tasolle siirtymiseen. (Shier 2001, 110–115.)

3.3.2 Vanhemman osallisuus lapsen esiopetuksessa

Vanhemmilla on oman lapsen tuntemus ja ensisijainen kasvatusvastuu. Heillä tulee olla mahdollisuus osallistua esiopetuksen kasvatustyön, tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä esikouluopettajien ja lasten kanssa. Esiopetuksen henkilöstön tulee olla yhteistyössä vanhemman kanssa, jotta hänellä on mahdollisuus tukea lapsensa kasvua ja opetusta esiopetuksessa. Yhteistyötä tulee tehdä yksilö- ja yhteisötasolla. Esiopetuksen järjestäjällä on vastuu kodin ja esiopetuksen yhteistyön kehittämisestä. Yhteistyö edellyttää henkilöstöltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista vanhemman, esikouluopettajan ja lapsen oikeuksista sekä velvollisuuksista. Keskinäinen kunnioitus on lähtökohta yhteistyölle. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 33–34.)

Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä henkilöstön, lapsen ja vanhemman kanssa. Esiopetuksen järjestäjällä on vastuu vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus ovat perusta yhteistyölle. Henkilökunnalta edellytetään aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta vanhempien kanssa. Yhteistyössä käytetään erilaisia viestintävälineitä ja tarvittaessa tulkkia.

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö luo mahdollisuuksia myös vanhempien väliselle yhteistyölle. Vanhemmille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua lastensa esiopetuspäivään. Lapsen kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa yhteistyö vanhempien kanssa on erityisen tärkeää. Lasten ja vanhempien palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kuvata miten henkilöstön itsearviointia, vanhemmilta ja lapsilta saatua palautetta käytetään työtapojen kehittämiseen sekä esiopetuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12, 16, 31.)

3.3.3 Tutkimuksia lapsen osallisuudesta esiopetuksessa

Virkki (2015) on tutkinut lasten toimijuuden ja osallisuuden kokemuksia varhaiskasvatuksessa, lapsen omasta sekä varhaiskasvattajien näkökulmasta. Tuloksen mukaan lasten toimijuuden mahdollisuudet vaikuttavat lapsen osallisuuteen päiväkodissa. Lasten osallisuus on sidoksissa siihen, minkälaisia toimijoita heidän oletetaan olevan. Heidät voidaan nähdä neljän erilaisen tasavertaisen, toisiaan täydentävien ja käytännössä toisiinsa lomittuneiden ulottuvuuksien kautta 1. *"Lapset kasvattajan toiminnan kohteina,"* lasten vaikuttamismahdollisuudet toimintaan ovat vähäisiä, kasvattajat vastaavat, suunnittelevat ja toteuttavat toiminnan, lapset ovat passiivisia vastaanottajia. 2. *"Lapset ympäristöstä ohjautuvina toimijoina,"* lapset voivat melko paljon vaikuttaa oman toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. 3. *"Lapset yhdenvertaisina toimijoina toistensa ja kasvattajien kanssa,"* lapsilla on mahdollisuuksia suunnitella ja muovata toimintaa ryhmänä, sen sijaan yksittäisellä lapsella ei ole paljon mahdollisuuksia vaikuttaa. 4. *"Lapset omaehtoisina toimijoina,"* lapsilla on paljon omaehtoista päätösvaltaa. (Virkki, 2015.)

Tutkimuksen mukaan lapset kokivat voivansa vaikuttaa leikkiin, ulkoiluun ja arkielämän oppimiseen. Varhaiskasvattajien tulisi tiedostaa ja oppia tukemaan lasten osallisuutta laajemmin, kuten perustoiminnoissa, opetuksessa, työssä, retkillä ja juhlissa siten, että päämääränä olisi saada lapset kokemaan positiivisen ja toiminnallisen osallisuuden ja yhteyden itseensä, toisiin sekä omaan elämäänsä. Lapset eivät aina olleet tietoisia, omasta roolistaan toiminnan muokkaajina. Osittain myös

kasvattajat eivät tunnistanee, miten lasten keskinäinen vuorovaikutus ja omaehtoisuus muovaavat toimintaa. Lapset toivat esiin yhteisöllisyyttä, aikuiset korostivat yksilöllisyyttä. (Virkki 2015.)

Sandberg ja Eriksson (2010) ovat tutkineet Ruotsissa esiopetushenkilökunnan näkemyksiä lasten osallisuudesta. Tulosten mukaan henkilökunta sisällytti osallisuuden käsitteeseen vuorovaikutuksen, demokratian, hyvinvoinnin, aktiivisuuden ja viestinnän käsitteet. Lasten itsemääräämisoikeus ja arjen hallinta olivat keskeisiä osallisuuden indikaattoreita. Esiopetushenkilökunta liitti lapsen osallisuuden lapsen ominaisuuksiin ja ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Lapseen yhdistettyjä ominaisuuksia ovat vaikuttamisen taito, joukkoon kuulumisen tunne, taito osoittaa aktiivisuutta sekä lasten taito ilmaista itseään sanallisesti sekä sanattomasti. Lasten osallistuminen on yhteydessä mikro- ja makrotason ilmiöihin. Mikrotason vaikuttajia ovat lasten taidot ja aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus sekä ympäristön suomat mahdollisuudet. (Sandberg ja Eriksson, 2010.)

Pramling Samuelsson ja Sheridan (2003) ovat tutkineet Ruotsissa esiopetushenkilöstön käsityksiä lasten osallisuudesta. Tutkimuksen mukaan lasten osallisuus liittyy lasten oikeuksiin ja päätöksentekoon osallistumiseen sekä demokratiaan. Lasten täysipainoista osallistumista lisäävät kokemukset nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta. Varhaiskasvattajien kyky tulkita lasta ja hänen aikomuksiaan on erityisen tärkeää. Henkilöstö piti tärkeämpänä lapsen kykyä olla osallisena, kuin lasten osallistumista päätöksentekoon tai heidän mahdollisuutta valita toimintoja. Lasten osallisuudessa ei riitä pelkästään heidän kuunteleminen ja päätöksentekoon osallistuminen. Tarvitaan myös aikuisten kykyä tulkita lasten tavoitteita ja toimintaan asettamia odotuksia. Jotta lapset voivat yhdessä aikuisen kanssa rakentaa tietoa ja kulttuuria, tarvitaan pedagogiikkaa, jossa lasten etu, aikomukset ja tarpeet ohjaavat aidosti toimintaa. (Pramling Samuelsson ja Sheridan, 2003.)

Bae (2009) on tutkinut Norjassa päiväkotilasten osallisuutta. Tutkimuksen mukaan lasten osallisuuden kokemukset liittyvät toisen osapuolen kunnioitukseen vuorovaikutussuhteisiin ja luottamukseen. Suurimmillaan lasten kokema osallisuus on leikeissä, niissä heillä on mahdollisuudet ilmaista itseään ja toteuttaa aloitteitaan.

Lapset leikkivät leikin vuoksi. Leikin hyödyntämiseen oppimisen välineenä tulee suhtautua kriittisesti, koska muutokset leikin luonteessa saattavat vaarantaa lapsen osallisuuden. Päiväkodin rutiinit ja aikataulut saattavat osaltaan vaarantaa lapsen osallisuutta toimia lapselle ominaisella tavalla, leikkien, liikkuen, laulaen ja taidetta kokien. (Bae, 2009.)

Nylund (2009) Uudessa Seelannissa tehdyn lasten osallisuuden tutkimuksen mukaan lasten osallisuus on tiedostettu ja tunnustettu asia. Siitä huolimatta se jää helposti huomioimatta arkipäivän toiminnoissa päivähoidosta päättävien poliitikkojen, tutkijoiden, kouluttajien ja käytännön toteuttajien keskuudessa. Päivän rutiinit ja aikataulut määrittävät tiukasti lasten päivää. Lapsilla on vain vähän vapautta päivän aikana. Heillä on niukasti mahdollisuuksia vaikuttaa perustoimintoihin. Lapsilla ei ole päätösvaltaa siihen leikkivätkö he sisällä vai ulkona tai koska syödään tai levätään. Lapsia ei nähdä tasavertaisina yhteistyökumppaneina tai työkaverina. (Nylund 2009.)

Theobald ja Kultti (2012) ovat tutkineet Australiassa lasten osallisuutta esiopetusikäisten lasten ja heidän opettajiensa välisessä puheessa. Tutkimuksen mukaan opettajat jotka hyödynsivät vaihtelevia pienryhmiä ja käyttivät erilaisia vuorovaikutustyyliä eri lasten kanssa, edistivät samalla lasten osallisuutta. Keskusteluissa he tarjosivat lapsille mahdollisuuksia vaikuttaa keskustelun kulkuun ja oman mielipiteensä ilmaisuun. Tutkimuksen mukaan lasten tasavertaisuus ja yhteistyö edellyttää varhaiskasvattajilta oman roolin uudelleen määrittelyä suhteessa lapsiin. Lasten osallisuutta edistää, kun heidät otetaan mukaan suunnitteluun, myös aikataulujen suunnitteluun. (Theobald & Kultti 2012.)

Venninen, Leinonen ja Ojala (2010) ovat tutkineet Suomessa pääkaupunkiseudun päiväkotien henkilöstön käsityksiä lasten osallisuudesta ja sen mahdollistamisesta päiväkotihoidossa. Tulosten mukaan osallisuus määrittyy lapsen oikeudesta iloita itsestään, kokemukseen muiden hyväksynnästä, saada tarpeensa tyydytetyksi, mahdollisuuksista omatoimisuuden oppimiseen, vaikuttamiskokemuksiin, vastuuseen kasvamiseen ja oikeuteen olla häntä kunnioittavien ja arvostavien aikuisten kasva-

tettavana. Henkilöstön mukaan lasten osallisuus korostuu leikeissä, suurin osa heidän tekemistä aloitteista ja päätöksentekomahdollisuuksista liittyy leikkiin. Lasten ikä vaikuttaa päätöksentekomahdollisuuksiin, joten suurimmat mahdollisuudet ovat esiopetusikäisillä lapsilla. Heillä on toisinaan mahdollisuus osallistua tulevan toiminnan suunnitteluun, nuoremmilla lapsilla harvoin. Lasten vaikutusmahdollisuudet perushoitoon liittyviin käytäntöihin ja sitä koskevaan päätöksentekoon ovat vähäisiä. Lasten osallistavia päätöksentekomenetelmiä olivat yhteiset keskustelut ja äänestäminen sekä aikuisen aktiivisuus kysellä ja kuunnella lasten mielipidettä. Lasten osallisuus tai sen puuttuminen näkyy kaikessa päiväkodin toiminnassa. Lasten osallisuuden mahdollistaminen edellyttää aikuisilta keskittymistä lasten osallisuuden tukemiseen luomalla myönteisen ilmapiirin ja olosuhteet. (Venninen, Leinonen & Ojala, 2010.)

3.3.4 Tutkimuksia vanhemman osallisuudesta lapsen esiopetuksessa

Siniharju (2007) on opetushallituksen Suomessa tekemä tutkimus, jonka avulla selvitettiin lasten vanhempien ja ensimmäisen vuosiluokan opettajien näkemyksiä esiopetuksesta. Tutkimukseen sisältyi myös vanhempien näkemyksiä heidän osallistumismahdollisuuksiaan esiopetuksessa. Tulosten mukaan vanhemmat olivat yleisesti tyytyväisiä lastensa saamaan esiopetukseen. Siitä huolimatta he näkivät myös kehittämisen tarvetta, etenkin yhteistyössä ja tiedottamisessa. Useat vanhemmat toivoivat enemmän tietoa esiopetuksen yleisistä asioista sekä etenkin oman lapsen edistymisestä. Osa vanhemmista toivoi myös lisää osallistumismahdollisuuksia ja yhteistyötä toisten vanhempien kanssa. (Siniharju, 2007.)

VASU2017-verkkokomentointi. Opetushallitus järjesti ajalla 2.11.–23.11.2015 mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöhön verkkokomentoinnin avulla. Vastaajina olivat vanhemmat, lapset, varhaiskasvatuksen henkilöstö ja muut varhaiskasvatuksen kehittämisestä kiinnostuneet. Alustavien tulosten mukaan osallisuuteen liittyviin kysymyksiin vastanneiden lasten vanhemmat toivoivat perheiden osallistamista varhaiskasvatuksen arkeen. Ehdotettuja osallistamistapoja olivat muun muassa toiminnalliset vanhempien illat, Facebook, nettikyselyt, omat kotisivut, kuukausikirjeet, yhteiset tapahtumat ja talkoot. Alustavien

tulosten mukaan vanhemmat toivoivat enemmän avointa vuorovaikutusta ja yhteistä keskustelua kasvatuksellisista periaatteista ja lapsen elämän jakamista päivittäin. Vanhemmat toivovat heidän mielipiteidensä arvostamista, aitoa kiinnostusta ja kuulemistä. He tarvitsevat myös tietoa omista vaikuttamisen mahdollisuuksista. (VASU2017-verkkokommentointi.)

Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola (2011) ovat tutkineet Suomessa pääkaupunkiseudun päiväkotien lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuutta. Tulosten mukaan vanhempien osallisuus näkyy parhaiten lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, omaa lasta koskevien aloitteiden ja kysymysten muodossa. Vanhempien aloitteet liittyivät erityisesti lasten yleiseen hyvinvointiin ja perushoitoon liittyviin asioihin. Eniten muutoksia vanhemmat toivoivat tiedonkulkuun. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola, 2011)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavassa kerrotaan tutkimuksen tieteenfilosofisesta lähtökohdasta, tutkimusaineiston keruusta ja kuvauksesta. Näiden lisäksi kuvataan tutkimusaineiston analyysi sekä selvitetään tutkimuksen luotettavuutta ja tutkimusetiikkaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli arvioida esiopetuksen laatua lasten ja lasten vanhempien osallisuuden näkökulmasta, lasten, lasten vanhempien sekä esikouluopettajien kokemina.

4.1 Tutkimusote

Tutkimusote tässä opinnäytetyössä oli sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Näitä molempia lähestymistapoja voidaan käyttää rinnakkain, kun tarkoituksena on saada tietoja, jotka täydentävät toisiaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 136–137.) Selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään yleensä tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa. Ymmärtämiseen pyrkimässä lähestymistavassa tavallisesti laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 224.) Tämän tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa tutkittavan ryhmän näkemyksiä ja kuvailla niitä. Kyselyn avulla tuotettiin tietoa esikoululasten ja heidän vanhempiensa osallisuudesta esiopetuksessa sekä sen kehittämismahdollisuuksista.

Opinnäytteen tieteenfilosofisena lähtökohtana oli fenomenologia. Fenomenologiassa lähestymistavassa tutkimuskohteena on ihmisen tietoinen kokemus. (Virtanen 2006, 165–167). Tässä tutkimuksessa oli tavoitteena tuoda esiin lapsen, lapsen vanhempien ja esikouluopettajan näkemyksiä lapsen ja vanhemman osallisuudesta esiopetuksessa sekä kuvailla näiden perusteella minkälaista esiopetuksen laatu oli lapsen ja vanhemman osallisuuden näkökulmasta.

4.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston kokoaminen

Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat tutkittavan kunnan vuonna 2015 esikoulua käyvät lapset, heidän vanhempansa ja esiopetuksesta vastaavat esikouluopettajat. Tutkimus oli kokonaistutkimus ja tutkimukseen kutsuttiin kaikki kunnassa esikou-

lua käyvät lapset, heidän vanhempansa ja esiopetuksesta vastaavat esikouluopettajat. Tilastokeskuksen mukaan kunnassa oli vuonna 2015 esikoululaisia 759 (SVT). Toukokuussa 2015 kunnassa oli tutkimuksen toimeksiantajan mukaan 68 esikouluopettajaa. Tutkimuslupa oli haettu kohdeorganisaatiolta ja lupa lasten haastatteluun pyydettiin lasten vanhemmalta ja lapselta itseltään. Vanhemmilta kysyttiin lupa heidän sähköpostiosoitteensa antamiseen kyselyä varten. Luvan antaneille vanhemmille lähetettiin linkki sähköiseen kyselyyn. Tieto tutkimuksesta annettiin ensin päiväkodinjohtajille kahdessa eri varhaiskasvatuksen kokouksessa sekä heille jae-
tussa sähköpostissa. Päiväkodinjohtajat välittivät tiedon esiopetusryhmän henkilökunnalle.

Lasten vanhemmilta ja esikouluopettajilta aineisto kerättiin kyselyn avulla. Kysely koostui sekä valmiista vastausvaihtoehdoista että avoimista kysymyksistä. Kyselyyn oli mahdollista vastata verkkolomakkeella tai paperilomakkeella. Tarjoamalla kaksi vaihtoehtoa oli kaikilla mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Erilaisia aineistonkeruumenetelmiä voi käyttää yhdessä tai erikseen, sen mukaan mikä tutkimukseen parhaiten sopii. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 73). Kirjallisen teemahaastatteluna etuna verrattuna tavalliseen haastatteluun voidaan pitää sitä, että se takaa paremmin haastateltavan anonymiteetin kuin suullinen haastattelu. Etuna voidaan pitää myös sitä, että se tuo tutkittavien oman näkökulman ja mielipiteen esille, ilman vastaajan johdattelua, mikä voi tapahtua suullisen haastattelun vuorovaikutuksessa. (Alasuutari 2007, 110.)

Tutkimuksessa voi käyttää jo olemassa olevaa mittaria, koska tutkimusongelman ratkaisemiseen ei kuitenkaan aina löydy sopivaa valmista mittaria. (Valli 2001, 28). Tähän tutkimukseen laadittiin kysymyslomakkeet, joka osittain perustuivat opetushallituksen vuonna 2007 teettämään kyselyyn (Siniharju 2007). Haastattelukysymykset valittiin yhteistyössä tutkimuksen tekijän sekä kunnan päiväkodinjohtajista koostuvan esiopetuksen ohjaustyöryhmän toimesta. Tavoitteena oli laatia mahdollisimman hyvä kyselylomake lasten ja vanhempien osallisuuden mittaamiseksi jonka avulla voidaan myös myöhemmin mitata lasten ja vanhempien osallisuutta

esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Lomakkeet käännettiin suomenkielestä ruotsinkielelle.

Kirjallinen teemahaastattelu on suositeltavaa testata ennen sen varsinaista käyttöä. Esihaastattelun tarkoituksen on testata teemojen käsittelyrunkoa ja aihepiirien järjestystä sekä kysymysten muotoilua. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 72–73.) Kysymyslomakkeita esitestattiin kahdella eri lapsen vanhemmalla, joiden lapset olivat osallistuneet edellisenä vuonna esiopetukseen. Lasten haastatteluteemoja ja strukturoituja kysymyksiä testattiin kuudella eri viisivuotiaalla lapsella. Lasten ja vanhempien taustatietoja koskevia kysymyksiä olivat päiväkodin ja esikouluopetusryhmän nimi. Esikouluopettajilta kysyttiin lisäksi, kuinka monta lasta ryhmässä oli ja kuinka monesta eri perheestä. Taustatietoja koskevia kysymyksiä käytettiin vain tutkimuksen toimeksiantajan tarpeisiin. Taustatietojen toimeksiantajan organisaatiossa voitiin saatuja tuloksia tarkastella esikouluryhmittäin.

Lasten kyselyn toteuttivat päiväkodissa varhaiskasvatuksen ammattilaiset, jotka työskentelivät muussa kuin haastateltavan lapsen omassa ryhmässä. Kysely koostui valmiista vastausvaihtoehdoista ja avoimista kysymyksistä. Tarkoitus oli, että lapset haastatellaan yksi kerrallaan. Haastattelija luki lapselle strukturoidut kysymykset ja lapsi sai valita mieleisensä vastauksen. Haastattelija luki lapselle myös avoimet kysymykset ja kirjasi lapset vastaukset lomakkeelle sekä luki ne vielä lapselle ääneen, jotta hänellä oli mahdollisuus korjata vastuksiaan.

4.3 Tutkimusaineiston analyysi

Aineisto sisälsi valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä ja avoimia kysymyksiä, joten ne analysoitiin kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Kyselylomakkeen valmiita vaihtoehtoja sisältävät kysymykset analysoitiin tilastollisin menetelmin IMB SPSS Statistis-ohjelman avulla. Avoimet kysymykset analysoitiin kvalitatiivisella eli laadullisella sisältöanalyysillä, jonka avulla on mahdollista analysoida erilaisia aineistoja ja kuvata niitä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133.)

Aineiston sisällön analyysi voi olla induktiivinen eli aineistolähtöinen tai deduktiivinen eli teorialähtöinen. Teorialähtöisessä tulkinnassa aineistoa tarkastellaan teorian kautta, eli pyritään löytämään ne sisällöt jotka vastaavat teoriaa. (Kananen 2014, 171, 175.) Tässä tutkimuksessa käytettiin teorialähtöistä sisältöanalyysiä.

Tässä tutkimuksessa kvalitatiivisesti analysoitava aineisto oli sekä sähköisessä muodossa, että paperilomakkeella. Paperilomakkeella olevien avoimien kysymysten vastaukset litteroitiin sanantarkasti, vastaajien vastaukset koodattiin numero-koodeilla. Sähköisellä lomakkeella vastanneiden vastaukset kopioitiin ja koodattiin.

Aineiston sisällön analyysissä ensimmäinen vaihe on tutkimuksen pelkistäminen. Vaiheessa karsitaan tutkimusaineistosta epäoleellinen tieto kadottamatta tärkeää tietoa, joka tiivistetään tai jaotellaan osiin. (Vilka 2005, 140.) Tuomen ja Sarajärven (2009, 108–110) mukaan pelkistäminen voi tarkoittaa tiedon tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Tutkimuskysymykset ohjaavat pelkistämistä, niihin etsitään vastausta litteroidusta aineistosta. Tarkoitus on poimia aineistosta ne merkitykselliset ilmaukset, jotka tuovat vastauksen tutkimuskysymyksiin. Alkuperäisistä ilmauksista poistetaan tutkimuksen kannalta epäoleellinen tieto eli ilmaukset pelkistetään. Taulukossa 1 esitetään esimerkki tutkimusaineiston pelkistämisestä.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
" Jag får bestämma v och hur mycket mat jag vill ha "	Ruuan annosteleminen
" Ulkona saadaan päättää mitä me tehdään."	Tekeminen ulkona
" 2 4 54 Jostain kumminkin, siitä mitä mä leikin."	Leikin valita
"3 17 189 Vi har fått bestämma idag att vi inte har vila."	Lepääminen

Sisällön analyysin toinen vaihe on ryhmittely, josta käytetään myös nimitystä klusterointi. Pelkistetyt ilmaukset jaotellaan ja niistä muodostetaan samankaltaisia ryhmiä. Nämä ryhmät nimetään sisältöä kuvaavalla sanalla (Vilkkä 2007, 140.) Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan ryhmitellyssä tutkimusaineiston koodatuista ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuutta kuvaavia käsitteitä. Samankaltaiset käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, jolle annetaan sisältöä kuvaava nimi. Tästä luokasta käytetään nimitystä alaluokka tai alakategoria (taulukko 2).

Taulukko 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä alaluokkiin.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Piirtäminen ja maalaaminen	Kuvataiteellinen ilmaisu
Piirtäminen	
Maalaaminen	
Ompelu	Käsitöiden tekeminen
Askartelu	
Leikin valinta	Leikkiminen
Leikkiminen	
Leikkivälineen valinta	
Aikuinen päättää	Päätttäminen
Lapset päättävät yhdessä	
Saan päättää itse	

Kolmas vaihe sisällönanalyysissä on aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi. Vaiheessa yhdistellään alaluokat eli alakategoriat, muodostaen näistä yläluokat eli yläkategoriat, josta saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112.) Teoriasidonnaisen analyysin loppuvaiheessa tuodaan analyysiä ohjaavat teorit ohjaamaan analyysin kulkua eli empiirinen aineisto yhdistetään teo-

reettisiin käsitteisiin. Tämä tapahtuu abstrahointivaiheessa eli teoreettisten käsitteiden luomisvaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99, 116.) Taulukossa 3 esitetään esimerkki aineiston käsitteellistämisestä analyysia ohjaavien teorian mukaisesti.

Taulukko 3. Esimerkki alaluokkien yhdistämisestä yläluokkiin.

Alaluokka	Yläluokka
Ruokaan liittyvä osaaminen Hyvinvointi ja terveys	Kasvan ja kehityksen
Suullinen ja keuhollinen ilmaisu Musiikillinen toiminta Käsittöiden tekeminen Kuvataiteellinen ilmaisu ja ajattelu	Ilmaisun monet muodot

Sisällönanalyysia voidaan jatkaa kategorioiden jälkeen kvantifioimalla aineisto. Aineistosta lasketaan, kuinka moni tutkittava asian ilmaisee tai montako kertaa sama asia esiintyy vastaajien kuvauksissa. Kvantifiointi voi tuoda aineistoon uuden näkökulman. Ongelmana voi olla se, että laadulliset aineistot ovat usein niin pieniä, että niiden kvalifioiminen ei välttämättä tuo lisätietoa tai uutta näkökulmaa tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 117–119.) Tässä tutkimuksessa aineisto kvantifioitiin. Koska aineisto tutkimuksessa oli laaja, toi kvantifiointi tuloksiin lisäarvoa.

Valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävä aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin IBM SPSS Statistis-ohjelman avulla. Vanhempien ja esikouluopettajien vastauksista laskettiin suorat jakaumat. Näistä muodostettiin asiakokonaisuuksien mukaisesti taulukoita, joissa tulokset ilmaistiin prosenttilukuina. Tulokset esitettiin vastausvaihtoehdot 1 ja 2 sekä 4 ja 5 yhdistettyinä. Vastausten keskiarvot laskettiin kysymyksittäin. Lasten vastaukset olivat asteikolla 1–3 ja ne esitettiin sekä lukumäärittäin että prosenttimuodossa.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta käytetään edelleen Cuban ja Lincolnin (1981 ja 1985) esittämiä kriteerejä jotka ovat uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 197.)

Uskottavuudella tarkoitetaan tulosten kuvaamista lukijalle selkeällä tavalla, josta saa ymmärryksen siitä, kuinka analyysi on tehty. Lukijan tulee saada tietää myös mitkä ovat tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset. Luotettavuuden kannalta merkittävää on aineiston ja tulosten suhteen kuvaus. Analyysiprosessi on kuvattava tarkasti käyttämällä taulukoita ja liitteitä prosessin havainnollistamiseksi (Kankkunen, ym. 2013, 198.) Tässä tutkimuksessa tutkija on perehtynyt huolellisesti tutkimusaineistoon. Litteroidut tekstit on luettu useaan kertaan, jotta on ollut mahdollista muodostaa aineistosta kokonaiskuva. Sen jälkeen tehtiin laadullisen aineiston analyysi käyttämällä sisältöanalyysimenetelmää, pyrkien tekemään sen huolellisesti ja tarkasti. Analyysinvaiheet on esitetty lukijalle sanallisesti ja esimerkkien avulla, niistä voi seurata miten analyysin vaiheet ovat edenneet. Tulokset tutkija on pyrkinyt esittämään selkeästi ja pyrkinyt taulukoiden avulla havainnollistamaan tuloksia.

Siirrettävyys tarkoittaa sitä, missä määrin on mahdollista siirtää tutkimuksen tulokset toiseen tutkimusympäristöön. Tulosten siirrettävyys edellyttää tarkkaa tutkimustulosten kuvaamista. Osallistujien valinta, heidän taustansa sekä aineiston keuruu ja analyysi tulee esittää huolellisesti. Tällöin ulkopuolisella tutkijalla on mahdollisuus seurata tutkimusprosessia. (Kankkunen ym. 2013, 198.) Tutkimuksen kohdejoukko ja heidän taustansa on kuvattu riittävällä tarkkuudella, jotta tutkimus on mahdollista siirtää toiseen tutkimusympäristöön.

Riippuvuus tarkoittaa onko tutkimuksen toteutuksessa noudatettu riittävän hyvin yleisesti hyväksyttyjä tieteellisiä tutkimusperiaatteita. Vahvistavuudella on pyrkimys näyttää lukijalle, kuinka tutkija on päätenyt tutkimustuloksiin ja osoittaa tehtyjen ratkaisujen ja päättelyjen oikeutus. Se antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida tutkijan päättelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138–139.) Tässä tutkimuksessa on py-

rittä esittämään tutkimustulokset siten, että lukijalla on mahdollisuus seurata analyysin eri vaiheita ja tutkijan tulkintaa. Tutkimuksessa on noudatettu tieteellisen tutkimuksen yleisiä periaatteita.

Kvalitatiivisen tutkimuksen raportissa tutkimuksen luotettavuutta varmistetaan esittämällä lukijalle suoria lainauksia haastateltavien vastauksista. Tällä pyritään antamaan selkeämpi käsitys aineiston eri vaiheista. Tällöin on huomioitava tutkimuksen eettiset näkökohdat, varmistaen ettei haastateltava ole tunnistettavissa esimerkiksi murteen perustella. Tämän vuoksi suositellaan aineiston esittämistä yleiskielelle muokattuna (Kankkunen ym. 2013, 198.) Tutkimusraportissa on huomioitu haastateltavien henkilöllisyyden suojeleminen, esittämällä lainaukset siten, ettei yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa.

Reliabiliteetti ja validiteetti mittaavat tutkimuksen luotettavuutta ja laatua. Reliabiliteetilla tarkoitetaan analyysin johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa aineiston analyysimittarit ovat päteviä ja mittaavat sitä mitä oli tarkoitus mitata. (Vilka 2007, 149.)

4.5 Eettiset kysymykset

Tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012, 6–7). Tutkimus kohdistui ihmisiin, siksi noudatettiin tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, vahingon välttämisen ja yksityisyyden sekä tietosuojan noudattamista. Tutkimuksessa oli mukana alle 15-vuotiaita, heidän osaltaan pyydettiin lupa haastatteluun tutkittavilta itseltään ja heidän vanhemmiltaan. Alaikäisen itsemääräämisoikeutta ja vapaaehtoisuuden periaatetta noudatettiin riippumatta siitä, oliko tutkimukseen saatu lupa heidän vanhemmiltaan. (TENK 2009, 4–5.) Tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseksi tutkittaville tiedotettiin tutkimuksesta kirjallisesti ja lasten vanhemmilta pyydettiin kirjallinen lupa sähköpostiosoitteen luovuttamisesta tutkimuksen tekijälle (liite 1–2). Alaikäisille tutkittaville tiedotettiin tutkimuksesta suullisesti, yhtenäisen kirjallisen ohjeen mukaan (liite 1–2).

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja siihen suostumuksensa antaneella oli missä tahansa vaiheessa mahdollisuus jäädä pois tutkimuksesta, ilman että hänelle koitui siitä seuraamuksia. Kysymyksiin vastaaminen katsottiin suostumuksen antamiseksi. Alaikäisiltä haastateltavilta kysyttiin ennen haastattelun alkua haluavatko he vastata kysymyksiin ja heille kerrottiin, että haastattelu voitiin keskeyttää missä tahansa haastattelun vaiheessa. Tutkimukseen osallistumisen ei arvioitu aiheuttavan vahinkoa haastateltaville tai kyselylomakkeeseen vastanneille millään tavalla. Yksityisyyteen ja tietosuojan periaatteiden mukaisesti tutkittavien henkilöllisyys pidettiin salassa. Tutkimukseen kutsuttiin kaikki kunnan esikoululaiset, heidän vanhempansa ja esiopetuksesta vastaavat esikouluopettajat. Sähköinen lomake saattekirjeineen lähetettiin kaikille sähköpostiosoitteensa antaneille lasten vanhemmille ja esikouluopettajille (liite 3).

Lapsia haastattelijat olivat päiväkodin varhaiskasvattaja tai päiväkodinjohtajia, jotka eivät olleet lapsen oman esikouluryhmän aikuisia. Haastattelijat saivat lomakkeet, joissa oli ohjeet haastattelua varten sekä haastattelukysymykset (liite 1–5). Ohjeessa opastettiin haastattelijaa kysymään lapselta lupa haastatteluun sekä kertoamaan lapselle, että hän voi missä tahansa haastattelun vaiheessa kieltäytyä vastaamasta. Ohjeessa neuvottiin kertomaan lapselle, että vastaukset tulevat tutkimukseen jonka avulla halutaan selvittää mistä asioista lapset ja voivat päättää esiopetuksessa. Lapselle kerrottiin myös, että hänen nimeään ei laiteta tutkimukseen, eikä kukaan muu kuin haastattelija saa tietää mikä vastauksista oli lapsen vastaus. Lasta haastatellut aikuinen kirjasi lapsen vastaukset lomakkeelle, jossa oli päiväkodin ja esikouluryhmän nimi, mutta ei lapsen nimeä. Haastattelun lopuksi haastattelija tarkisti lapsen mielipiteen lukemalla lapsen antamat vastaukset ääneen ja antoi lapselle mahdollisuuden korjata vastauksia.

Lasten vanhemmille ja esiopettajille kysymykset lähetettiin sähköisesti, he vastasivat nimettöminä. Taustatietona kysyttiin lapsen päiväkodin ja ryhmän nimi. Päiväkodin ja lapsiryhmän niimestä ei voinut tunnistaa yksittäisen vanhemman vastausta. Lapsiryhmissä oli yksi tai kaksi esiopetuksesta vastaavaa lastentarhanopet-

tajaa, joten heidät voitiin tunnistaa näiden tietojen perusteella. Tältä osin tutkimustulokset jäivät päiväkodin ja esiopetusryhmän henkilökunnan sekä varhaiskasvatusosaston käyttöön. Organisaation toimijoille ei tältä osin voinut luvata täyttä tunnistamattomuutta, koska tietoja käytettiin organisaation laadun kehittämisessä. Tutkimuksessa päivähoitoyksiköitä tai ryhmiä ei mainittu nimellä. Tutkimukseen osallistuneita haastatteliijoita ja tutkijaa sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus. Kirjallisessa muodossa oleva aineisto merkittiin tunnuskoodilla, jolloin haastateltujen nimiä ei ollut näkyvissä. Tutkimuksen valmistuttua myös kirjallinen aineisto hävitettiin. Tulokset raportoitiin varhaiskasvatusosastolle päiväkodin ja lapsiryhmän nimellä ja julkaistussa tutkimuksessa ilman yksiköiden tai lapsiryhmän nimeä. Molemmissa raporteissa tulokset raportoidaan kuitenkin niin, että tutkimukseen osallistuneita lapsia tai vanhempia ei voida tunnistaa niistä. Tutkimusraportissa ei ole mahdollista tunnistaa yksittäisien esiopetusryhmän esikouluopettajien nimiä.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimustuloksissa ei esitelty vastaajien taustatietoja, koska ne kerättiin vain tutkimuksen toimeksiantajan tarpeita varten. Taustatietojen avulla voitiin toimeksiantajan organisaatiossa tarkastella tuloksia esikouluryhmittäin. Tässä tutkimuksessa esitettiin kaikkien esiopetusyksiköiden tulokset yhteisesti.

Tulokset kuvattiin vastaajaryhmittäin, ensin lasten vastaukset, sitten lasten vanhempien vastaukset ja lopuksi esikouluopettajien vastaukset. Jokaisesta ryhmästä esitettiin ensin kvantitatiivisten ja sitten kvalitatiivisten analyysien tulokset.

Kyselyyn vastasi 331 lasta, joka oli 44 prosenttia kunnan vuoden 2015 esikoululaisista. Lasten vanhemmista vastasi 258, joka oli noin 34 prosenttia esikoulua käyvien lasten määrästä. Esikouluopettajista 47 vastasi kyselyyn, joka oli noin 70 prosenttia esikouluopettajista.

Vastanneilta lapsilta saatiin tietoa siitä, kuinka paljon he kokivat voivansa päättää eri asioissa esiopetuksessa. Strukturoituja kysymyksiä lapsille oli kolme. Kysymykset olivat asteikolla 1–3 ja tulokset esitetään sekä lukumäärittäin että prosenttimuodossa.

Taulukko 4. Lasten vastaukset tutkimuskysymyksiin tulosten lukumäärät ja tulokset prosentteina (n=331).

N=331	Ei ollenkaan	Jonkin verran	Hyvin paljon	Ei ollenkaan %	Jonkin verran %	Hyvin paljon %
1.Saatko sinä päättää itse asioista esiopetuksessa?	73	203	55	22	61	17
2.Saatko sinä päättää asioista yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa?	93	161	77	28	49	23
3.Saatko sinä päättää asioista yhdessä toisten lasten kanssa?	22	133	176	7	40	53

Ensimmäiseen kysymykseen, saatko sinä päättää asioista itse esiopetuksessa, 22 prosenttia vastaajista koki, että ei saanut päättää itse ollenkaan. Yli puolet heistä

(61%) koki, että saivat päättää asioista jonkin verran itse ja vähiten (17%) vastaajat toivat esille, että saivat päättää asioista itse hyvin paljon.

Kysymykseen saatko sinä päättää asioista yhdessä aikuisen kanssa, vastaajista 28 prosenttia koki, että ei saa päättää ollenkaan asioista aikuisen kanssa. Tähän kysymykseen eniten vastuksia (49%) annettiin vaihtoehtoon, jonkin verran ja toiseksi eniten (23%), että saavat päättää yhdessä aikuinen kanssa hyvin paljon.

Kysymykseen saatko sinä päättää asioista yhdessä toisten lasten kanssa, pieni osa vastaajista (7%) oli sitä mieltä, että ei saa päättää asioista ollenkaan yhdessä toisten lasten kanssa, kun taas lähes puolet (40%) vastaajista koki, että yhdessä toisten lasten kanssa saa päättää jonkin verran. Suurin osa kysymykseen vastanneista lapsista (53%) oli sitä mieltä, että yhdessä toisten lasten kanssa saa päättää hyvin paljon.

5.1 Lasten mielipiteet osallisuudesta

Seuraavaksi taulukossa esitetään lapsilta kysytyistä avoimista kysymyksistä saadut vastaukset. Saaduista tuloksista esitetään ensin yläkategoriat, sitten tarkastellaan yläkategorioihin kuuluvia alakategorioita kysymyksittäin. (Taulukko 4.)

Taulukko 5. Lasten vastauksista saadut tulokset kategorioittain.

Yläkategoriat	Alakategoriat	Alakategoriat
	Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa	Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa
Ilmaisun monet muodot.	Kuvataiteellinen ilmaisu Käsitöiden tekeminen Musiikillinen toiminta Suullinen ja kehollinen ilmaisu	Kuvataiteellinen ilmaisu Käsitöiden tekeminen Musiikillinen toiminta Suullinen ja kehollinen ilmaisu
Kielen rikas maailma.	Kielelliset taidot Monilukutaito	Kielelliset taidot Monilukutaito Viestintäteknologia
Minä ja meidän yhteisömme.	Juhlaperinteet Lähiyhteisöön vaikuttaminen	Juhlaperinteet Lähiyhteisöön vaikuttaminen Yhteiset säännöt Eettinen kasvatus
Tutkin ja toimin ympäristössäni. Kasvan ja kehityn.	Matemaattinen ajattelu ja taidot Ympäristökasvatus	Matemaattinen ajattelu ja taidot Ympäristökasvatus
	Liikkuminen Ruokaan liittyvä osaaminen Lepääminen Ulkoilu	Liikkuminen Ruokaan liittyvä osaaminen Lepääminen Ulkoilu Pukeminen
Lapselle ominainen tapa toimia.	Leikki Tekeminen	Leikki
	Lapsi saa päättää yhdessä toisten lasten kanssa esiopetuksessa	Lapsi halusi päättää esiopetuksessa
Ilmaisun monet muodot.	Kuvataiteellinen ilmaisu Käsitöiden tekeminen Suullinen ja kehollinen ilmaisu Musiikillinen toiminta	Kuvataiteellinen ilmaisu Käsitöiden tekeminen Suullinen ja kehollinen ilmaisu
Kielen rikas maailma.	Kielelliset taidot	Kielelliset taidot Monilukutaito
Minä ja meidän yhteisömme.	Lähiyhteisöön vaikuttaminen Juhlaperinteet	Lähiyhteisöön vaikuttaminen Eettinen kasvatus
Tutkin ja toimin ympäristössäni. Kasvan ja kehityn.	Matemaattinen ajattelu ja taidot Ympäristökasvatus	Matemaattinen ajattelu ja taidot Ympäristökasvatus
	Liikkuminen Ruokaan liittyvä osaaminen Ulkoilu	Liikkuminen Ruokaan liittyvä osaaminen Ulkoilu Kohtuullinen kuluttaminen Lepääminen Pukeminen
Lapselle ominainen tapa toimia.	Leikki Tekeminen	Leikki Tekeminen

Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä lapsilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mistä asioista saat päättää itse esiopetuksessa. Vastauksista muodostui esiopetuksen oppimiskokonaisuudet viitenä yläkategoriana sekä kuudes yläkategoria joka oli lapselle ominainen tapa toimia. Seuraavassa kuvataan yläkategoriat ja samalla tarkastellaan yläkategorioitten mukaisesti niihin liittyviä alakategorioita. Kysymykseen vastasi 266 lasta. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.

Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Ilmaisun monet muodot (44)	Kuvataiteellinen ilmaisu	26
	Käsitöiden tekeminen	9
	Musiikillinen toiminta	7
	Suullinen ja kehollinen ilmaisu	2
Kielen rikas maailma (8)	Kielelliset taidot	7
	Monilukutaito	1
Minä ja meidän yhteisömme (40)	Juhlaperinteet	5
	Lähiyhteisöön vaikuttaminen	35
Tutkin ja toimin ympäristössäni (31)	Matemaattinen ajattelu ja -taidot	27
	Ympäristökasvatus	4
Kasvan ja kehityn (56)	Liikkuminen	4
	Ruokaan liittyvä osaaminen	22
	Lepääminen	6
	Ulkoilu	24
Lapsille ominainen tapa toimia (86)	Leikki	71
	Tekeminen	15

Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun monet muodot –oppimiskokonaisuudesta muodostui neljä alakategoriaa, kuvataiteellinen ilmaisu, käsitöiden tekeminen, musiikillinen toiminta, suullinen ja kehollinen ilmaisu.

Kuvataiteellista ilmaisua (26) kuvattiin piirtämisenä (22) ja maalaamisena (4). Vastajat kuvasivat piirtämistä ja maalaamista muun muassa seuraavasti:

"Vad jag ska rita på mitt papper." (3 14 160)

"Maalauksissa voi olla, että pitää tehdä jotain mitä kerrotaan, mutta värit voi itte päättää." (4 32 304)

Käsitöiden tekeminen (9) mainittiin osana ilmaisun monet muodot –oppimiskokonaisuuksia, josta vastaajat saivat itse päättää. Käsitöiden tekemistä vastaajat kuvasivat askarteluna (7) ja ompelemisena (2). Seuraavassa lainauksia haastateltavien vastauksista:

"Askarteluja, saa yleensä päättää millainen tulee." (4 33 315)

"Joskus saa päättää minkälaista ompelumallia tekee." (4 29 276)

Musiikillinen toimita (7) tuotiin esille toimintana, josta vastaajat kokivat voivansa päättää muun muassa seuraavasti:

"Ibland får jag välja sång då vi sjunger." (4 23 224)

"Minkälaisen musan saa tuoda levyraatiin." (1 2 28)

Suullinen ja kehoallinen ilmaisu tuotiin vastauksissa esille mahdollisuutena päättää näytelmän (1) ja sirkustaiteeseen (1) liittyvissä asioissa. Näistä haastateltavat kommentoivat seuraavasti:

"Kun on sellainen keppinäytelmä, niin siinä sai päättää mitä tekee." (4 21 2013)

"Sirkuksessa mitä me tehdään, niin siinä mä saan päättää mitä me tehdään." (4 21 206)

Kielen rikas maailma

Kielen rikas maailma –oppimiskokonaisuudesta muodostui kaksi alakategoriaa, näitä olivat kielelliset taidot ja monilukutaito. (taulukko 7).

Kielellisiin taitoihin (7) sisältyi kirjallisuus (1), tekstien tutkiminen (1) ja aikuisen lukeminen lapsille (5). Haastateltavat kuvasivat aihetta seuraavasti:

"Mä saan päättää mitä kirjoja mä kattelen. Kirjastos oon saanu päättää mitä kirjoja otetaan meille." (4 32 300)

"När vi läsa böcker" (4 25 244)

Monilukutaidosta yksi vastaaja toi esille elokuvan, hän kuvasi asiaa seuraavasti:

"Saun päättää elokuvasta, mitä katsotaan." (3 13 144)

Minä ja meidän yhteisömme

Minä ja meidän yhteisömme –oppimiskokonaisuutta, kuvattiin kahdella alakategoriolla: juhlaperinteet ja lähiyhteisöön vaikuttaminen (Taulukko 7).

Juhlaperinteitä (5) haastateltavat kuvasivat muun muassa seuraavasti:

"Ibland får jag bestämma om när vi skall ha Trulle." (3 18 193)

"Oon saanu päättää discovaloista ja sellasista ja vappujuhlista. Ei mun mielestä muuta." (2 7 89)

Lähiyhteisöön vaikuttamista (35) vastaajat kommentoivat päättämisenä, kuka saa päättää ja kuinka paljon. Osa vastaajista toi esille, että ei tiedä tai ei ole varma mistä saa päättää (14). Esille tuli myös näkemys, jonka mukaan aikuisen kuuluu päättää (6). Yhden vastaajan mielestä lapset päättävät yhdessä ja yksi vastaajista toi esille, että ei tiedä mitä päättää tarkoittaa. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että sai päättää joskus (6) ja osa oli sitä mieltä, että sai päättää paljon (8).

"Ne on kivoja, minä tykkään kaikista aikuiset kääsee ja minä teen." (2 8 97)

Jag minns inte allt men jag har bestämt många gånger. Jag tycker att jag får bestämma mycket." (3 17 189)

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tutkin ja toimin ympäristössäni –oppimiskokonaisuuden vastauksista muodostui kaksi alakategoriaa, jotka olivat matemaattinen ajattelu ja -taidot sekä ympäristökasvatus (taulukko 7).

Matemaattisen ajattelun ja taitojen (27) osalta vastaajat toivat esille pelaamisen (25). Yksi vastaaja toi esille majan rakentamisen ja yksi vastaaja mainitsi esikoulutehtävät, joiden tämän vastauksen perusteella katsottiin sisältävän järjestykseen asettamista.

"Jag får bestämma ett jag vill spela schack." (4 26 251)

"Mä oon saanu päättää eskaritehtävissä että mihin järjestykseen ne tehdään." (2 8 96)

Ympäristökasvatuksen (4) näkökulma tuli esille omista tavaroista päättämisestä (3) ja yhden vastaajan osalta luonnon havainnointina:

"Saan olla ulkona puiden lähellä." (4 30 287)

Kasvan ja kehityn

Kasvan ja kehityn –oppimiskokonaisuutta kuvattiin neljän alakategorian avulla, näitä olivat liikkuminen, ruokaan liittyvä osaaminen, hyvinvointi ja terveys sekä ulkoilu (taulukko 7).

Liikkuminen tuli esille neljän vastaajan vastauksesta. Liikkumiseen sisältyi jalkapalloa (2), kiipeämistä (1) ja hippaa (1).

"Mitä tehdään, jalkapalloa." (3 16 188)

Ulkoilua (24) josta tekemistä ulkona (14) ja leikkimistä ulkona (8) vastaajat kuvasivat muun muassa seuraavasti:

"Ulkona keksii, mitä poikien kanssa leikitään." (4 33 315)

"Ulkona saa päättää mitä tehdään." (4 32 305)

"Vad jag ska leka ute på gården." (3 14 162)

Ruokaan liittyvässä osaamisessa (22) vastaajat kertoivat voivansa itse päättää kuinka paljon syövät (10), missä istuvat ruokailussa (3), mitä syövät (5) sekä saavat itse annostella ruuan (4).

"Haluatko syödä jotain paljon tai vähän." (4 32 305).

"Jag får bestämma vad och hur mycket mat jag vill ha." (2 5 75)

Lepääminen tuli esille kuuden vastaajan vastauksista. Näitä vastaajat kuvasivat muun muassa seuraavasti:

"Vi har fått bestämma idag att vi inte har vila." (3 17 189)

"Nukunko päiväunet..." (2 9 120)

Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle ominainen tapa toimia yläkategoriaan liittyi kaksi alakategoriaa leikki ja tekeminen.

Leikki (71) tuli esille vastauksissa leikin valinta (55), leikki, leikki välineen/lelun valinta (6), haluaako tai saako leikkiä (5) sekä omat leikit (5). Seuraavassa muutamia esimerkkejä vastauksista:

"Leikkejä saa päättää itte." (4 32 300)

"Kaikista leikeistä mihin mä meen, paitsi roolivaateleikeistä." (4 32 300)

Vastaukseksi saatiin myös tekeminen (15) johon ei vastauksissa liitetty muuta sisältöä. Vastaajat kuvasivat tekemistä seuraavasti:

"Vad jag själv vill göra." (4 26 252)

"Kaikkee mitä haluan tehdä." (2 8104)

Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa

Toisena tutkimuskysymyksenä lapsilta kysyttiin avoimella kysymyksellä mistä asioista saat päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa. Vastaukset sisälsivät esiopetuksen oppimiskokonaisuudet viitenä yläkategoriana. Näiden lisäksi muodostui kuudes yläkategoria, lapselle ominainen tapa toimia. Seuraavassa kuvataan yläkategoriat ja samalla tarkastellaan yläkategorioitten mukaisesti niihin liittyviä alakategorioita. Kysymykseen vastasi 239. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.

Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Ilmaisun monet muodot (40)	Kuvataiteellinen ilmaisu	7
	Käsitöiden tekeminen	21
	Musiikillinen toiminta	8
	Suullinen ja kehollinen ilmaisu	4
Kielen rikas maailma (9)	Kielelliset taidot	7
	Monilukutaito	1
	Viestintäteknologia	1
Minä ja meidän yhteisömme (102)	Juhlaperinteet	7
	Yhteiset säännöt	3
	Lähiyhteisöön vaikuttaminen	77
	Eettinen kasvatus	15
Tutkin ja toimin ympäristössäni (27)	Matemaattinen ajattelu ja taidot	26
	Ympäristökasvatus	1
Kasvan ja kehityn (44)	Liikkuminen	6
	Ruokaan liittyvä osaaminen	7
	Lepääminen	1
	Ulkoilu	24
	Pukeminen	6
Lapsille ominainen tapa toimia (44)	Leikki	44

Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun monet muodot –oppimiskokonaisuudesta muodostuneet neljä alakategoriaa olivat kuvataiteellinen ilmaisu, käsitöiden tekeminen, musiikillinen ilmaisu, suullinen sekä kehollinen ilmaisu (taulukko 8).

Kuvataiteellisesta (7) ilmaisusta vastaajat katsoivat voivasa päättää yhdessä aikuisen kanssa, piirtämisestä (5) ja maalaamisesta (2).

"Om jag vill gå upp och måla med vattenfärg..."(3 14 160)

" Vaikka, että saan piirtää kesälomasta ihan mitä haluan."(3 14 160)

Käsitöiden tekeminen (21) tuotiin vastauksissa esille. Vastaajien mukaan käsitöiden tekeminen sisälsi askartelua, josta päätettiin yhdessä aikuisen kanssa.

"Aikuiset päättää askartelusta mutta me saadaan kyllä tehdä minkälaisia itte halutaan. Mä tykkään sinsestä ja valkoisesta." (4 32 292)

"När vi pysslar, hur vi ska pyssla och vad vi pyssla"(4 25 238)

Musiikillinen toiminta (8) sisälsi laulujen valintaa (6) ja yhden vastaajan mukaan lapsi voi yhdessä aikuisen kanssa päättää kuunnellaanko musiikkia. Yksi vastaaja toi esille bändiin osallistumisen yhteisen päättämisen aiheena.

"... että kuunnellaanko musiikkia..."(3 13 154)

"Nå nog nån gång, kanske sånger." (4 22 217)

Suullinen ja kehollinen ilmaisu (4) näkyi vastauksissa näytelmien erilaisten roolien valinnassa, juhlanäytelmissä (2) ja sirkustaiteessa (2).

"Kevät juhlanäytelmään on kysytty ideoita, mitä me haluttais olla, ollaan saatu valita itte vaatteet."(2 8 101)

"Olaan päätetty että mä olen akrobaatti ja nuorallatanssija." (4 35 325)

Kielen rikas maailma

Kielen rikas maailma –oppimiskokonaisuudesta kolme alakategoriaa muodostuivat kielellistä taidoista, monilukutaidosta ja viestintäteknologiasta. Näistä vastaajat katsoivat voivansa päättää yhdessä aikuisen kanssa (Taulukko 8).

Kielelliset taidot (7) näkyivät haastateltavien vastauksissa lukemisena. Vastaajien mukaan he voivat yhdessä aikuisen kanssa päättää aiheen josta aikuinen heille lukee.

"Mitä kirjoja luetaan. Ollaan tuotu kotoakin kirjoja, on saanu päättää minkä tuo ja se on luettu kaikille. Mä toin..."(4 32 305)

Monilukutaito näkyi yhden vastaajan vastauksessa valokuvien käsittelynä.

"Me aikuisten kans laitetaan niihin valokuviin, että mitä niissä tapahtuu." (4 32 305)

Viestintäteknologian oppimisalueella yksi vastaaja toi esille tietokoneella pelaamisen.

"...että saa pelata tietokoneella."(3 13 157)

Minä ja meidän yhteisömme

Minä ja meidän yhteisömme –oppimiskokonaisuudesta muodostui neljä alakategoriaa: juhlaperinteet, yhteiset säännöt, lähiyhteisön toimintaan vaikuttaminen ja eettinen kasvatus. Haastateltavien vastausten perusteella he voivat päättää näistä alueista yhdessä aikuisen kanssa (Taulukko 8).

Juhlaperinteistä (7) vastaajat voivat päättää yhdessä aikuisen kanssa. Näissä he saivat päättää miten osallistuvat juhlien esityksiin ja minkälaisissa rooleissa he esiintyvät.

"Mitä me tehdään kevät- ja joulujuhlissa."(3 13 155)

"Vappujuhlassa sai päättää mihin haluaa mennä."(2 7 90)

"Kevät juhlanäytelmään on kysytty ideoita, mitä me haluttais olla, ollaan saatu valita itte vaatteet."(2 8 101)

"Ibland får jag bestämma om Trulle om jag vill göra sak till eller inte. " (2 8 101)

Yhteisiin sääntöihin vaikuttaminen (3) sisälsi yhden haastateltavien mukaan yhteisistä säännöistä päättämistä yhdessä aikuisen kanssa. Tilojen käytöstä päättämisen nosti esille kaksi vastaajaa.

"Ei saa kiroilla, ei haukuta, ei tapella, ei saa lyödä." (3 13 144)

"Kaikenlaista, saliin menemisestä, saa päättää mitä salissa tekee." (2 9 123)

"Vilket bord jag sitter vid när vi arbetar." (3 15 183)

Lähiyhteisöön vaikuttamista (77) vastaajat kuvasivat päätöksentekona esikoulussa, sen määrää ja kuka saa päättää. Osa vastaajista toi esille, että ei tiedä tai ei ole varmistä saa päättää (65). Yhden vastaajan mielestä kaikki päättävät yhdessä ja yksi vastaajista toi esille, että ei tiedä mitä päättää tarkoittaa. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että aikuinen päättää (3) ja osa oli sitä mieltä, että saa päättää asioista yhdessä aikuisen kanssa (7).

"Jag är med i barnrådet, där får barn bestämma." (3 14 165)

"Alla får bestämma tillsammans." (2 5 80)

"Ei ole, aikuinen ja aikuinen päättää." (2 8 97)

"En mistään, mutta tulen päättämään." (3 12 132)

Eettisen kasvatuksen (15) osalta tuotiin esiin ystävällinen toiminta (3) toisia lapsia kohtaan sekä ristiriitojen selvittelyä (5) yhdessä aikuisen kanssa. Vastaajien mukaan aikuisilta saa aina apua (2) asioissa ja kaverin löytämisessä (5). (taulukko 8).

"Jos jollakin on paha mieli niin mä saan varmaan lohduttaa." (1 1 14)

"Om någon är ledsen så berätta jag vad jag tycker om att göra med dom." (4 25 241)

"Aikuisen kanssa voi päättää niinku riidat." (4 21 209)

*"Että kuka tulee kaveriksi kato kun meillä on sellainen kaverilista."
(4 21 205)*

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tutkin ja toimin ympäristössäni –oppimiskokonaisuuden vastauksista muodostettiin kaksi alakategoriaa, jotka olivat matemaattinen ajattelu ja -taidot sekä ympäristökasvatus. (taulukko 8).

Matemaattinen ajattelu ja taidot (26) näkyivät vastauksissa pelaamisena (20) sekä esikoulutehtävissä joissa vastauksissa oli havaittavissa lukukäsitteitä ja asioiden järjestykseen asettamista (6).

"Pikkumetsän tehtävistä matikasta, numeroista..."(2 7 94)

"Aikuinen vissiin päättää niistä tehtävistä. Saa päättää niis tehtävis kuinka tekee. Meneekö niin ku vitosesta neloseen."(4 32 304)

"Joskus pelissä saan päättää aloitetaanko peli suoraan vai heitetäänkö nopalla aloittaja." (4 29 275)

"Vilket spela jag spelar. Jag får välja själv." (3 15 181)

Ympäristökasvatuksen näkökulman toi esille yksi vastaajista:

"Jos maasta löytyy joku pieni eläin, päätetään katsotaanko sitä vai ei."(4 30 285)

Kasvan ja kehityn

Kasvan ja kehityn –oppimiskokonaisuutta kuvattiin viiden alakategorian avulla, näitä olivat liikkuminen, ruokaan liittyvä osaaminen, leppäminen, ulkoilu sekä pukeminen (taulukko 8).

Liikkuminen tuli esille kuuden vastaajan vastauksesta. Liikkumiseen sisältyi jalkapalloa (2), kiipeämistä, pyöräilyä, kävelyä ja jumppaa.

"Att vi ska spela fotboll." (4 26 251)

"Puolapuihin ja puihin kiipeämisestä." (3 13 152)

Ruokaan liittyvä osaaminen (7) mainittiin ruuan määränä (6) sekä yhdessä vastauksessa mahdollisuutena valita mitä syö.

"Hur mycket jag ska äta." (4 26 250)

"Miten paljon ruokaa ottaa." (4 21 198)

Lepääminen tuli esille yhden lapsen vastauksessa yhtenä aiheena, josta voi päättää yhdessä aikuisen kanssa:

"Ingen vila idag." (3 16 187)

Ulkoilusta (16) voi vastaajien mukaan päättää yhdessä aikuisen kanssa ulosmenemisestä (11) sekä mitä siellä tehdään (5).

"Joskus sovitaan aikuisten kanssa, että mennäänkö ulos iltapäivällä." (2 7 89)

"Om jag vill på gå ut." (3 15 175)

Pukeminen (6) nousi esille vastaajien vastauksissa. Pukemisessa yhden vastaajan mukaan aikuisen kanssa sovitaan pukemisesta yleensä. Viiden vastaajan mukaan aikuisen kanssa yhdessä päätetään mitä vaatteita tai minkälaiset jalkineet ulos puetaan.

"Vad jag ska no på mej för kläder nåt jag går ut." (4 26 252)

"Mitkä kengät saa laittaa jalkaan. Lenkkarit saa laittaa kesällä." (3 13 144)

Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle ominainen tapa toimia yläkategoriaan liittyi yksi alakategoria, joka oli leikki.

Leikkiä (44) kuvattiin seuraavasti: leikki (17), leikki toisten lasten kanssa (10), pääseekö leikkiin mukaan (10) ja mitä leikitään (7). (taulukko 8).

"No mitä leikitään."(3 11 130)

Lapsi saa päättää yhdessä toisten lasten kanssa esiopetuksessa

Kolmantena tutkimuskysymyksenä lapsilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mistä asioista saat päättää yhdessä toisten lasten kanssa esiopetuksessa. Lasten vastaukset kysymykseen sisälsivät esiopetuksen oppimiskokonaisuudet viitenä yläkategoriana sekä kuudentena yläkategoriana, lapselle ominainen tapa toimia. Kysymykseen vastasi 293 lasta. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Lapsi saa päättää yhdessä toisten lasten kanssa esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.

Yhdessä toisten lasten kanssa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Ilmaisun monet muodot (34)	Kuvataiteellinen ilmaisu	18
	Käsitöiden tekeminen	12
	Musiikillinen toiminta	2
	Suullinen ja kehollinen ilmaisu	2
Kielen rikas maailma (6)	Kielelliset taidot	6
Minä ja meidän yhteisömme (19)	Juhlaperinteet	2
	Lähiyhteisöön vaikuttaminen	17
Tutkin ja toimin ympäristössäni (27)	Matemaattinen ajattelu ja taidot	26
	Ympäristökasvatus	1
Kasvan ja kehityn (42)	Liikkuminen	12
	Ruokaan liittyvä osaaminen	1
	Ulkoilu	29
Lapsille ominainen tapa toimia (253)	Leikki	245
	Tekeminen	8

Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun monet muodot –oppimiskokonaisuuden osa-alueesta muodostuneet neljä alakategoriaa olivat kuvataiteellinen ilmaisu, käsitöiden tekeminen, musiikillinen

ilmaisu sekä suullinen ja kehoellinen ilmaisu. Näiden lisäksi lapselle ominainen tapa toimia, josta muodostui kaksi alakategoriaa, leikki ja tekeminen.

Kuvataiteellisesta ilmaisusta (18) sai haastateltavien mukaan päättää yhdessä toisten lasten kanssa. Kuvataiteellinen ilmaisu sisälsi vastausten mukaan piirtämistä ja maalaamista (15) sekä värittämistä (2).

"Om vi ska rita får jag ganska mycket bestämma vad vi ska rita, om vi ska rita likadant. (4 23 225)

"Minkälaisia piirustuksia teemme." (4 30 2776)

"Niin ku Piirtää saa melkein joka päivä mutta maalata ei niin usein." (4 32 302)

Käsitöiden tekemistä (12) kuvattiin vastauksissa askarteluna (10) ja ompelemisena (2).

"Vad jag vill pyssla." (4 25 246)

"Askarella saa melkein joka päivä." (4 32 302)

Musiikillista toimintaa kuvasi kaksi vastaajaa, molempien mukaan he saivat yhdessä valita lauluja.

"Mitä lauletaan." (2 6 87)

Suullinen ja kehoellinen ilmaisu tuli kahden lapsen vastauksissa esiin näytelmien tekemisessä.

"Lapset saa sen aina päättää. Lapset teki näytelmän itse." (4 32 307)

Kielen rikas maailma

Kielen rikas maailma –oppimiskokonaisuudesta muodostui yksi alakategoria, kielelliset taidot (taulukko 18).

Kielellisistä taidoista (6) vastaajat ilmaisivat, että voivat valita kirjat joita luetaan.

Minä ja meidän yhteisömme

Minä ja meidän yhteisömme –oppimiskokonaisuuden osa-aluetta kuvattiin kahdella alakategorialla, jotka olivat juhlaperinteet ja lähiyhteisöön vaikuttaminen. (Taulukko 9).

Juhlaperinteet nousivat esille kahden vastaajan vastauksista, toinen kuvaili vappujuhlia ja toinen syntymäpäiväjuhlia.

"Jos on jonkun synttärit niin saa päättää mitä lauletaan ja leikitään." (4 32 299)

Lähiyhteisöön vaikuttamista (17) haastateltavat kuvasivat päättämisenä. Osa vastaajista toi esille, että ei tiedä mistä saa päättää (8) tai ei tullut mieleen (5). Yksi haastateltava toi esille, että kukin saa päättää vuorollaan. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että aikuinen päättää. Yhden vastaajan näkemys, että kaikki päättävät yhdessä. Yhden vastaajan mukaan he saavat äänestää asioista.

"Vi bestämmer tillsammans." (4 27 255)

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tutkin ja toimin ympäristössäni –oppimiskokonaisuuden osa-alueesta vastauksissa muodostettiin kaksi alakategoriaa, jotka olivat matemaattinen ajattelu ja -taidot, ympäristökasvatus (taulukko 18).

Matemaattinen ajattelu (26) ja taidot näkyivät haastateltavien vastauksissa pelaamisena ja rakentamisena. Pelaaminen nousi vastauksissa esille pelaamisena yleensä (8), pelin valintana (8), sekä kysymyksenä pelataanko vai ei (4). Rakentaminen sisälsi majan rakentamista (1) ja legoilla rakentamisena (5).

"Pelataan mitä me halutaan." (4 32 300)

"Vad vi skall spela för spel inne." (3 14 163)

"Om vi ska bygga med lego."(4 26 252)

Ympäristönäkökulmaa kuvasi yksi vastaaja retkenä maatilalle.

"Kun me oltiin maatilaretkellä, niin me lapset päätettiin että mennään kattoon eläimiä."(4 21 201)

Kasvan ja kehityn

Kasvan ja kehityn –oppimisenkokonaisuutta kuvattiin kolmen alakategorian avulla, näitä olivat liikkuminen, ruokaan liittyvä osaaminen sekä leppäminen (taulukko 19).

Liikkumista (12) kuvattiin erilaisina liikuntaleikkeinä (7) ja –peleinä (5).

"Leikkiä ja hippaleikkiä ja kaikkea tällaista ja polttopalloa." (2 7 95)

"Sählyä, jalkapalloa ja kirkkistä."(4 32 291)

Ruokaan liittyvistä asioista päättämiseen liittyen annettiin yksi vastaus, joka liittyi ruoka aikaan.

"mutta jos ruoka on jo lähistöllä niin silloin ei saada päättää"(4 32 303)

Kasvan ja kehityn –oppimiskokonaisuudesta ulkoilu oli yksi osa-alue, josta vastaajat saivat päättää yhdessä toisten lasten kanssa. Ulkoilun aikana sai päättää tekemisen (14), leikki ulkona (10) ja kenen kanssa (5).

" Ulkona on kiva päättää mitä yhdessä kavereiden kanssa tekee." (4 33 311)

Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle ominainen tapa toimia yläkategoriaan liittyi kaksi alakategoriaa leikki ja tekeminen.

Leikistä (245) vastaajat toivat esille leikin valita (132), leikin (37), kenen kanssa leikkii (24), roolin valinta leikissä (16), millä välineillä/leluilla leikitään (15) ja paikka missä leikitään (3).

"Päätetään yhdessä mitä leikitään." (4 30 279)

"Vilken gubbe jag ska vara och sånt som vi ska leka." (4 22 216)

"Om jag ska vara lillasyster eller stora syster. Jag får bestämma vilket djur jag är i leken." (4 25 243)

"Päätetään minne mennään leikkimään. Voidaan päättää leikitäänkö vai tehdäänkö jotain muuta." (4 29 273)

"Vem som får vara med" (4 24 233)

"No päätettiin, että me leikittiin neljästään tai viidestään" (4 35 325)

Tekeminen (8) tuli esille vastaajien vastauksissa. Vastaajat kuvasivat tekemistä seuraavasti:

"Vad vi ska göra." (4 24 227)

"Saadaan päättää mitä me tehdään." (4 32 298)

Lapsi haluaisi päättää esiopetuksessa

Neljäntenä tutkimuskysymyksenä lapsilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mistä asioista haluaisit päättää itse esiopetuksessa. Lasten vastaukset sisälsivät esiopetuksen oppimiskokonaisuudet viitenä yläkategoriana sekä kuudentena yläkategoriana lapselle ominainen tapa toimia. Kysymykseen vastasi 293 lasta. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Lapsi haluaisi päättää esiopetuksessa, tulokset kategorioittain.

Haluaisin päättää		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Ilmaisun monet muodot (18)	Kuvataiteellinen ilmaisu	8
	Käsitöiden tekeminen	7
	Suullinen ja kehollinen ilmaisu	3
Kielen rikas maailma (10)	Kielelliset taidot	8
	Monilukutaito	2
Minä ja meidän yhteisömme (101)	Lähiyhteisöön vaikuttaminen	99
	Eettinen kasvatus	2
Tutkin ja toimin ympäristössäni (16)	Matemaattinen ajattelu ja taidot	11
	Ympäristökasvatus	5
Kasvan ja kehityn (72)	Liikkuminen	15
	Ruokaan liittyvä osaaminen	34
	Ulkoilu	15
	Lepääminen	3
	Pukeminen	5
Lapsille ominainen tapat toimia (42)	Leikki	31
	Tekeminen	11

Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun monet muodot –oppimiskokonaisuudesta muodostui kolme alakategoriaa, jotka olivat kuvataiteellinen ilmaisu, käsitöiden tekeminen sekä suullinen ja kehollinen ilmaisu (taulukko 10).

Kuvataiteellinen ilmaisu (8) nousi esille vastaajien vastauksissa, asioina joita he haluaisivat päättää esiopetuksessa. Kuvataiteellista ilmaisua kuvattiin piirtämisenä (6) ja maalaamisena (2). Seuraavassa kaksi esimerkkiä vastaajien vastauksista

"Mä olisin halunnut maalata näytelmän raitiovaunun."(4 29 271)

"Vilka vi ska göra tex rita."(4 25 243)

Käsitöiden tekeminen (7) mainittiin asiana, josta vastaajat halusivat päättää itse. Näitä toiveita olivat askartelu (6) ja ompelu (1).

"Pyssla mer med olika tillbehör."(4 24 227)

"Att vi skulle gå sy med maskin t.ex."(4 24 231)

Suullinen ja kehollinen ilmaisu (3) tuotiin esiin näytelmän roolista päättämisenä ja toiveena, että olisi enemmän sirkusta ja diskoa.

"Mä haluaisin päättää, että mikä mä olisin näytelmässä. (4 29 273)

Kielen rikas maailma

Kielen rikas maailma –oppimiskokonaisuudesta muodostui kaksi alakategoriaa, joita olivat kielelliset taidot ja monilukutaito (taulukko 10).

Kielelliset taidot (8) sisälsivät asioita, joista vastaajat haluaisivat itse päättää. Näitä olivat, esikoulutehtävät (7) sekä yhden vastaajan esille tuoma lukeminen, jota hän toivoi olevan nykyistä enemmän. Esikoulutehtävät sisälsivät kirjoittamista tai kirjainten tekemistä. Osa vastaajista toivoi, että saisi päättää tehtäviä olevan vähemmän tai ei ollenkaan (5) ja yhden vastaajan mukaan tehtäviä pitäisi olla enemmän. Yksi vastaajista toivoi, että saisi päättää mitä esikoulutehtäviä tekee.

"No mäen en tarvitse tehdä niin paljon kirjaimia esikaritehtävissä." (4 35 325)

"Att man bara skulle läsa en gång istället för två på dagen." (3 14 166)

Monilukutaidosta (2) vastaajat toivat esille elokuvan katsomisen. Yksi vastaaja toivoi, että katsotaan elokuvaa ja yksi vastaaja toivoi, että voisi katsoa elokuvaa koko päivän.

"Että me saadaan katsoa koko päivän jotain leffaa." (15 177)

Minä ja meidän yhteisömme

Minä ja meidän yhteisömme –oppimiskokonaisuutta kuvattiin kahdella alakategoriolla: eettinen kasvatus ja lähiyhteisöön vaikuttaminen (Taulukko 10).

Lähiyhteisöön vaikuttamista (99) vastaajat kommentoivat päätöksentekona esikoulussa kuka saa päättää asioista. Osa vastaajista toi esille, että ei tiedä tai ei ole varma

mistä saa itse päättää (31). Osa vastaajista toi esille, että ei ole mitään asioita josta haluaisivat päättää (23). Vastaajien vastauksista tuli myös esille näkemys, jonka mukaan hän ei halua päättää mistään, koska kaikki on hyvin tai esikoulussa on niin kivaa (18). Osa vastaajista ilmaisi, että sillä hetkellä ei tule mieleen, mistä haluaisivat päättää esikoulussa (13). Vastauksien mukaan lapset haluavat päättää enemmän tai kaikesta (8). Osa vastaajista toivoi, että esikoulupäivät olisivat lyhempiä (4) ja yksi vastaaja toivoi, että saisi mennä kotiin koska haluaa. Yksi vastaajista toivoi voivansa tulla päiväkotiin töihin. Yksi vastaaja toivoi, että voisi vaikuttaa siihen mihin aikaan siivoaja tulee tiloihin.

"Ei oikeen mistään. Kun täällä on niin kivaa"(2 7 93)

"Ei ole mitään asioita mistä haluaisin päättää."(2 4 65)

"Att mera jag skulle få bestämm i hela förskola."(4 26 247)

"Mä haluaisin päättää, että saisin olla aikuinen päiväkodissa. Mä aijon tulla päiväkotiin töihin." (4 29 273)

"Mihin aikaan siivoja tulee, koska pitää siirtyä pois."(4 30 279)

Eettinen kasvatuksen alueelta kaksi vastaajaa toivoivat voivansa päättää, että kaikki olisivat ystävällisiä toisilleen.

"Ja sku bestämma att alla sku va snälla mot varandra."(4 34 324)

"Att alla ska ha de bra. Att igen ska göra dumma saker."(4 34 320)

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tutkin ja toimin ympäristössäni –oppimiskokonaisuuden vastauksista muodostui kaksi alakategoriaa, jotka olivat matemaattinen ajattelu ja -taidot sekä ympäristökasvatus (taulukko 10).

Matemaattinen ajattelu ja taidot (11) osa-alueelta haastateltavat toivoivat, että saisivat vaikuttaa pelaamiseen. Pelaamisesta haastateltavat toivat esille toiveita vaikuttaa pelien valintaan (3) ja kuinka paljon pelataan. Kuusi vastaaja haluaisi päättää, että voisivat rakentaa enemmän legoilla.

"Att man skulle vara måsten hela tiden då man vill spela."(4 26 249)

"Bygga med lego oftare."(4 25 229)

Ympäristökasvatuksen (5) osalta kolme vastaajaa haluaisi päättää mahdollisuudesta tuoda kotieläimiä esikouluun. Kaksi vastaajaa haluaisi päättää luontoon liittyvistä asioista.

"En husdjursdag skulle jag ha. Att det skulle finnas skolhästar som man fick vara på till och från skolan. att fanns stall på skolan."(4 27 255)

"Että kaadetaanko puita vai ei. Että mitä pitää tehdä maailmassa; ei ainakaan saastuttaa luontoa."(4 28 266)

Kasvan ja kehityn

Kasvan ja kehityn –oppimiskokonaisuutta kuvattiin viiden alakategorian avulla, näitä olivat liikkuminen, ruokaan liittyvä osaaminen, leppäminen, ulkoilu ja pukeminen (taulukko 10).

Liikkumiseen (15) vastaajat toivoivat voivansa vaikuttaa. Vastausten perusteella haastateltavat toivoivat erilaisia liikuntalajeja. Näitä olivat uiminen kuten (3), hippa (3), temppujen tekeminen (3), kiipeäminen (2), jumppa (2), jalkapallo (2) ja yksi vastaajista toivoi trampoliinilla hyppimistä.

"Mitä teemme pihassa esim. kiipeillä puissa."(4 30 285)

"Att vi ska leka hippa, spela fotboll och annat roligt."(3 14 164)

"Haluaisin tehdä temppuja sisälläkin."(3 14 164)

Ruokaan liittyvä osaamiseen (34) vastaajat toivovat voivansa vaikuttaa. Toiveena oli, että esikoulussa tarjottaisiin erilaisia herkuja (16), saisi itse valita ruuan (12), koska syödään (2) ja missä syödään (2).

"Att vi får ärtsoppa och plättar oftare."(3 14 164)

"Päätäisin, että saisin syödä aikuisten herkuja."(4 29 278)

"Saisi mennä syömään koska tahansa, kun haluaa."(4 29 277)

"Jos on välipala, mä söisin leivän enkä juustoa, ei tarvi ottaa kaikkea. Sais ottaa niin paljon pastillia kuin haluaa."(4 29 271)

Ulkoilu (15) oli toiminta, johon vastaajat halusivat vaikuttaa. Vastausten mukaan haastateltavat halusivat vaikuttaa siihen, mennäänkö ulos tai koska mennään ulos ja kuinka kauan ulkona ollaan (8), osa vastaajista toivoi enemmän ulkoilua (5) ja kaksi vastasi haluavansa päättää, että ulos ei tarvitse mennä.

"Jag vill bestämma när vi går ut."(3 14 167)

"Haluaisin olla enemmän ulkona."(4 21 207)

Lepohetkestä (3) haastateltavat haluaisivat päättää, kaksi vastaajaa eivät haluaisi levätä ja yksi vastaaja haluaisi päättää koska lepoaika loppuu.

"Koska lepoaika loppuu."(4 30 279)

Pukemisessa (5) haastateltavat toivoivat voivansa vaikuttaa valitsemalla vaatteet jotka pukevat päälleen.

"Missä vaatteissa mennään ulos."(4 28 262)

Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle ominainen tapa toimia yläkategoriaan liittyi kaksi alakategoriaa leikki ja tekeminen.

Leikistä (31) vastaajat toivoivat saavansa päättää seuraavasti: saisi leikkiä enemmän (12), saisi valita leikin jota leikitään (9), saisi valita kenen kanssa leikkii (6), saisi uusia leluja (2) ja lelun jolla leikkii (2).

"Jos on pakko pelata, ottaisin sen sijaa ison leikin, esim. autot ja palikat. Haluaisin, että meillä olisi paksumpia palikoita." (4 29 271)

"Då skulle jag leka väldigt mycket." (4 27 254)

Tekeminen (11) tuli esille lasten toiveena päättää esikoulussa. Osa lapsista haluaisi valita mitä itse tekee (6) tai mitä esikoulussa tehdään (5)

"Att man skulle få göra vad man vill." (4 23 219)

"Haluaisin päättää mitä eskarissa tehdään joka päivä" (4 30 283)

5.2 Vanhempien mielipiteet osallisuudesta

Vanhempien ja esikouluopettajien valmiita vastausvaihtoeitoja sisältävien kysymysten vastauksista laskettiin suorat jakaumat. Näistä muodostettiin asiakokonaisuuksien mukaisesti taulukoita, joissa tulokset ilmaistiin prosenttilukuina. Kysymysten keskiarvo laskettiin asteikolla 1-5. Tulokset esitettiin vastausvaihtoehdot 1 ja 2 sekä 4 ja 5 yhdistettyinä. Vastausten keskiarvot laskettiin kysymyksittäin sekä kunkin kysymysoSION keskiarvo yhteensä.

Taulukko 10. Vanhempien vastaukset esiopetuksen järjestämisestä (n=258).

Esiopetuksen järjestäminen.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 3,7
Saimme etukäteen tietoa esiopetukseen liittyvistä asioista.	11	37	52	3,6
Meillä oli mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan etukäteen.	9	19	72	4,0
Perheen toiveet esiopetuksen järjestämisestä otettiin huomioon.	17	24	59	3,6

Vanhemmista 11 prosentilla oli ollut vähän tai ei ollenkaan tietoa esiopetukseen liittyvistä asioista ja jonkin verran tietoa oli 37 prosentilla vanhemmista ja puolet (52%) heistä oli saanut etukäteen tietoa hyvin- tai erittäin paljon. (Taulukko 10.)

Vanhemmista 9 prosentilla oli ollut vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia tutustua esiopetuspaikkaan etukäteen. 19 prosenttia oli saanut tutustua jonkin verran ja yli puolet (72%) oli saanut tutustua esiopetuspaikkaan runsaasti. (Taulukko 10.)

Vanhemmista 17 prosentin toiveet esiopetuspaikan järjestämisestä oli otettu vähän tai ei ollenkaan huomioon, jonkin verran 24 prosentin ja 59 prosenttia vanhemmista koki, että ne oli huomioitu hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 10.)

Taulukko 11. Vanhempien vastaukset tiedon saannista (n=258).

Tiedon saanti.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 4,1
Olemme saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä	7	25	68	3,9
Olemme saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.	5	23	72	3,96
Saamme säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	2	9	89	4,39
Meillä on mahdollisuus keskustella esiopetushenkilökunnan kanssa lastamme koskevista asioissa	1	9	90	4,44

Esiopetuksen tavoitteista oli saanut tietoa 7 prosenttia vastanneista vähän tai ei ollenkaan. Vanhemmista 25 prosenttia oli saanut jonkin verran tietoa ja yli puolet (68%) oli saanut hyvin tai hyvin paljon tietoa tavoitteista. (Taulukko 11.)

Vanhemmista 5 prosenttia oli saanut vähän tai ei ollenkaan tietoa esiopetuksen toimintatavoista. 23 prosenttia oli saanut tietoa jonkin verran ja 72 prosenttia oli saanut esiopetuksen toimintatavoista runsaasti tietoa. (Taulukko 11.)

Pieni osa vanhemmista (2%) oli saanut vähän tai ei ollenkaan tietoa esikoulun toiminnasta ja tapahtumista. 9 prosenttia vanhemmista oli saanut tietoa jonkin verran ja lähes kaikki (89%) oli saanut runsaasti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista. (Taulukko 11.)

Vanhemmista pienellä osalla (1%) oli ollut mahdollisuus keskustella esiopetushenkilökunnan kanssa omaa lasta koskevissa asioissa. 9 prosentilla oli ollut jonkin verran keskustelumahdollisuuksia ja lähes kaikilla (90%) oli ollut paljon tai hyvin paljon mahdollisuuksia keskustella esiopetuksen henkilökunnan kanssa oman lapsen asioista. (Taulukko 11.)

Taulukko 12. Vanhempien vastukset mahdollisuudesta osallistua (n=258).

Vanhemmilla on ollut mahdollisuus osallistua.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 2,95
Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen. (ei vast. 3)	67	18	15	2,1
Esiopetuksen toiminnan toteutukseen.	60	26	14	2,43
Esiopetuksen toiminnan arviointiin.	31	35	34	3,07
Oman lapsen esiopetuksen suunnitelmaan laatimiseen.	27	29	44	3,24
Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	12	26	62	3,76
Vanhemmat ovat voineet tutustua muiden esiopetuksessa olevien lasten vanhempiin.	25	49	25	3,07

Suurimmalla osalla (67%) vanhemmista ei ole ollut ollenkaan tai on ollut vähän mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen. 18 prosentilla on ollut jonkin verran mahdollisuuksia ja pienellä osalla (15%) hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia osallistua esiopetussuunnitelman laatimiseen. (Taulukko 12.)

Esiopetuksen toiminnan toteutukseen oli ollut mahdollisuuksia osallistua vain vähän tai ei ollenkaan yli puolella (60%) vanhemmista. Noin neljäsosalla (26%) osallistumismahdollisuuksia oli ollut jonkin verran ja noin kuudesosalla (14%) oli ollut mahdollisuus osallistua esiopetuksen toimintaan hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 12.)

Vanhemmilla kolmanneksella (31%) oli ollut vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toiminnan arviointiin. Toiselle kolmanneksella (35%) oli ollut jonkin verran mahdollisuuksia osallistua arviointiin ja vanhemmista kolmanneksella (34%) oli ollut mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toiminnan arviointiin hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 12.)

Mahdollisuuksia oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen oli ollut 27 prosentilla vanhemmista vähän tai ei ollenkaan. 29 prosentilla oli ollut jonkin verran mahdollisuuksia osallistua. Lähes puolella (44%) oli ollut mahdollisuus osallistua runsaasti. (Taulukko 12.)

Vanhemmista 12 prosentilla oli ollut vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia osallistua oman lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin. 26 prosentilla mahdollisuuksia osallistua oli ollut jonkin verran ja suurimmalla osalla (62%) oli ollut hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia osallistua. (Taulukko 12.)

Mahdollisuuksia tutustua muiden lasten vanhempiin oli ollut vähän tai ei ollenkaan 25 prosentilla vanhemmista. Puolella (49%) vanhemmista oli ollut tutustumisen mahdollisuuksia jonkin verran ja 25 prosentilla oli ollut hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia tutustua muiden lasten vanhempiin. (Taulukko 12.)

Esiopetuksen järjestäminen vanhempien näkökulmasta

Vastauksena ensimmäiseen avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte esiopetuksen järjestämiseen liittyviä asioita, vastasi 99 esikoululaisen vanhempaa. Kehittämisehdotusten lisäksi vastaajat toivat esille myös tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen järjestämisessä. Tyytyväisyyden aiheista esitellään taulukossa 13.

Taulukko 13. Vanhempien tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen järjestelyssä, tulokset kategorioittain.

Tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen järjestelyssä		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (Ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Riittävä laatu (24)	Toimii hyvin	8
	Hyvä toiminta	7
	Ei kehitettävää	8
	Hyvä opetus	1
Henkilökunnan ammattitaito (12)		12
Toiminnan laatu (10)	Oppiminen	2
	Leikki	4
	Monipuolinen toiminta	4

Riittävä laatu

Osa vastaajista oli sitä mieltä, esiopetuksen laatu on riittävä (24). Heidän mukaan se toimii hyvin (8), opetus (1) ja toiminta oli hyvää (8), eikä kehitettävää ollut. Mainintojen mukaan kaikki toimii eikä kehitettävää ole. (Taulukko 13).

"Meillä on ainakin toiminut kaikki vallan mainiosti, joten en keksi mitään kehitettävää." (4 33 6)

Henkilökunnan ammattitaito

Henkilökunnan ammattitaito (12) sai toiseksi eniten mainintoja ja paljon kiitosta. Henkilökuntaa kuvattiin erilaisilla adjektiiveilla, kuten maailman paras, hyvä, super, ammattitaitoinen. He osaavat järjestää monipuolista sisältöä leikkiin ja opetukseen. Vastaajat toivat esille, että henkilöstön panos on ratkaiseva esikouluopetuksen laadun kannalta. (Taulukko 13). Yksi vastaaja kuvasi näkemyksiään henkilökunnasta seuraavasti:

"...där finns värdes bästa förskolelärare och dagisfröknar. Satsa på dom för det är dom som ger lektionerna och lekdagarna innehåll. Ut i skogen går och cyklar dom och våra barn blir intresserade av skog och natur. De jobbar också mycket med känslor på ett helt fantastiskt sätt..." (4 31 126)

Toiminnan laatu

Vastaajat olivat tyytyväisiä toiminnan laatuun (10). Oppimisesta, leikistä ja monipuolisesta toiminnasta vanhemmat toivat esille monipuolisen leikinomaisen opetuksen ja monipuolisen toiminnan. Monipuolisesta toiminnasta tuotiin esille musiikki, liikunta, draama, metsäretki ja trulliopetus. Pienryhmätoimintaa pidettiin hyvänä. (Taulukko 13).

"Kohdallamme eskari on toiminut hyvin. Ohjelma on ollut monipuolista..." (2 9 69)

"Pienryhmätoiminta on hyvää..." (2 8 231)

Kehittämisehdotuksia esiopetuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa

Vastauksena avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte esiopetuksen järjestämiseen liittyviä asioita, saatiin lasten vanhemmilta myös kehittämisehdotuksia. Kehittämisehdotuksista voitiin muodostaa taulukossa 14 esitetyt 4 yläkategoriaa.

Taulukko 14. Vanhempien kehittämisehdotuksia esiopetuksen järjestelyyn, tulokset kategorioittain.

Kehittämistä esiopetuksen järjestelyissä		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Käytännön järjestelyt (32)	Pienempiä opetusryhmiä Esiopetus koulun yhteyteen Tieto esiopetuspaikasta aikaisemmin Mahdollisuus valita esiopetuspaikka Huomioida tuleva koululuokka Joustavammat esiopetusajat Loma-aikojen järjestelyt Parempia/ isompia tiloja Enemmän resursseja Piha-alueen toiminnallisuus	6 4 3 3 1 2 1 7 3 2
Tiedottaminen (12)	Ennen aloitusta tietoa Tietoa säännöllisesti Sähköistä tiedottamista Tietoa toiminnan tavoitteista ja sisällöistä Tiedonkulku viranomaisilta	3 6 3 4 1
Yhteistyö (7)	Tutustuminen ennen aloitusta Yhteistyötä henkilökunnan kanssa Yhteistyötä muiden vanhempien kanssa	4 3 4
Esiopetuksen sisältö (16)	Enemmän koulumaisuutta Esiopetuskirjan käyttöä Sosiaalisten taitojen kehittäminen Lapsen yksilöllisen tuen huomioiminen Erilaisten taitojen oppimista Ulkoilu Lähiympäristön hyödyntäminen	4 2 4 3 1 1 1

Käytännön järjestelyt

Eniten kehittämisehdotuksia lasten vanhempien vastauksista saatiin käytännön järjestelyistä. Kehittämisehdotuksissa vanhemmat toivoivat pienempiä opetusryhmiä (6). Osa vanhemmista toivoi esiopetusta koulun yhteyteen, missä se oli ollut aikaisemmin (4). Esiopetuspaikasta toivottiin tietoa aikaisemmin (3). Esiopetuspaikan valintaan toivottiin joustavuutta siten, että lapsen vanhempi voisi valita lapsen esiopetuspaikan (3). Esikouluryhmää suunniteltaessa tulisi vanhemman mukaan ottaa huomioon tuleva koululuokka (1). Esiopetusaikoja toivottiin joustavammaksi (2). Loma-aikojen varahoitojen järjestämisessä täytyisi huomioida sisarusten pääsemi-

nen samaan varahoitopaikkaan (1). Parempia ja isompia esiopetustiloja (7) toivottiin sekä enemmän rahaa erilaiseen toimintaan ja retkiin (3). Piha-alueiden toiminnallisuudessa nähtiin kehittämistä (2). (Taulukko 14.)

"Mer ändamålsenliga utrymmen som är avsedda för förskoleundervisning en och som kan ta emot alla barn som hör till området."(4 34 46)

Tiedottaminen ja yhteistyö

Tiedon saannin ja yhteistyö kehittämiseen saatiin toiseksi eniten kehittämis ehdotuksia lasten vanhempien vastauksista. Tietoa toivottiin jo ennen esikoulun alkamista (3) sekä esikoulun alkamisen jälkeen (6) säännöllisesti. Sähköistä tiedottamista toivottiin (3) samoin erilaiset kyselyt toivottiin sähköisessä muodossa. Enemmän tietoa toivottiin esiopetuksen toiminnan tavoitteista, toiminnasta ja sisällöistä (4). Parannusehdotuksena esitettiin myös parempaa tiedonkulkua vanhempien ja viranomaisten välillä (1). Yhteistyötä (7) toivottiin enemmän henkilökunnan ja toisten lasten vanhempien kanssa. Ennen esikoulun alkamista toivottiin tutustumista esikoulun tiloihin, esikoulun henkilökuntaan sekä toisten lasten vanhempiin (4). (Taulukko 14.)

"Ennen esiopetuksen alkamista, toivoisi saavanansa hieman enemmän tietoa opetukseen, päivärytmiin ja kaikkeen esiopetusvuoden liittyvästä. Olisi myös mukava, että lapset voisivat käydä tutustumassa oikeasti eskarissa silloin kun siellä on eskarilaiset paikalla, eikä tyhjissä tiloissa."(1 3 3)

Esiopetuksen sisältö

Esiopetuksen sisältään saatiin kehittämis ehdotuksia lasten vanhemmilta. Koulu- maisuutta (4) toivottiin enemmän esiopetukseen sekä esiopetuskirjan käyttöä opetuksessa (2). Opetustavoitteiden tulisi vastaajien mukaan sisältää tavoitteet myös sosiaalisten taitojen kehittämiseen (4). Erilaisten taitojen kuten uimataitojen (1) opetteluun toivottiin mahdollisuuksia. Yksittäisiä parannusehdotuksia toivottiin

toimintaan kuten, ulkoilua ja lähiympäristön hyödyntämistä. Lapsen yksilöllisen tuen tarpeen huomioon ottaminen, tuotiin esille kehittämistarpeena (3). (Taulukko 14.)

"Jag skulle gärna ha fått höra om målsättningar gällande det sociala, så som inkluderande, tolerans o dyl. Jag anser detta vara lika viktigt som "läroplanen" för förskole- undervisningen." (4 27 64)

Tiedon saannin kehittäminen esiopetuksessa

Vastauksena toiseen avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte tiedon saantiin liittyviä asioita esiopetuksessa, vastasi 129 lasten vanhempaa. Kehittämisehdotusten lisäksi vastaajat toivat esille myös tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen tiedon saantiin liittyvissä asioissa. Tyytyväisyyttä koettiin hyvin toimivasta tiedottamisesta, henkilökunnan ammattitaidosta ja toiminnan laadusta. (Taulukko 15.)

Taulukko 15. Vanhempien mukaan toimivaa esiopetuksen tiedon saannissa, tulokset kategorioittain.

Toimivaa tiedottamisessa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Toimivaa tiedon saannissa (32)	Tietoa saa riittävästi	4
	Sähköinen tiedottaminen	21
	Tietoa viestiviholla	9
	Lapsen kasvunkansio	1
	Kuukausitiedotteet	6
	Viikkotiedotteet	2
Henkilökunnan ammattitaito (12)		12
Toiminnan laatu (12)	Oppiminen	2
	Leikki	4
	Monipuolinen toiminta	4
	Keskustelut henkilökunnan kanssa	2

Toimivaa tiedon saannissa

Vastaajat kokivat tiedotuksen toimivan hyvin. Tietoa saatiin riittävästi (4). Vastaajat kertoivat saavansa tiedotteet sähköpostilla (21) viestiviholla (9) yhden vastaajan mukaan lapsella oli kasvunkansio, josta sai tietoa lapsesta. Kuukausitiedotteet (6)

tuotiin esille vastaajien vastauksissa, samoin viikkotiedotteet (2). Vanhemmat olivat tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon (12) ja toiminnan laatuun. Toiminnan laadussa hyvää oli lapsen oppiminen (2), leikki (4) ja monipuolinen toiminta (4). Kahden vanhemman mukaan keskustelut vanhemman ja henkilökunnan välillä toimivat hyvin. (Taulukko 15.)

Kehitettävää tiedon saannissa

Vastauksena avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte tiedon saantiin liittyviä asioita esiopetuksessa, saatiin lasten vanhemmilta myös kehittämis ehdotuksia. Kehittämis ehdotuksista voitiin muodostaa seuraavat kaksi yläkategoriaa. (Taulukko 16.)

Taulukko 16. Vanhempien kehittämis ehdotuksia esiopetuksen tiedon saannissa, tulokset kategorioittain.

Kehitettävää esiopetuksen tiedon saannissa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Tiedottaminen (72)	Sähköinen tiedottaminen	34
	Kirjallinen viestintä	7
	Tietoa omasta lapsesta	10
	Tietoa toiminnasta	9
	Tiedot aikaisemmin	3
	Selkeämpiä tiedotteita	4
	Muistutuksia	5
Yhteistyö (5)	Vanheppain illat	3
	Toiminnallisia tapaamisia	1
	tutustumistilaisuuksia	1

Tiedottaminen ja yhteistyö

Tiedotustavoista vastaajat toivoivat eniten sähköistä tiedottamista (34). Sähköistä tiedottamista toivottiin sähköpostilla (21) ja Vilma ohjelman avulla (13). Yhden vastaajan ehdotuksena oli Facebook viestintävälineenä. Yksi vastaaja toivoi, että sähköiset lomakkeet otetaan käyttöön. Osa vastaajista toivoi kirjallista viestintää (7), kuten viestivihkoa (4) ja kirjallisia tiedotteita (3). Tiedotuksen sisällön toivottiin sisältävän enemmän tietoa omasta lapsesta (10). Vanhemmat halusivat enemmän tietoa toiminnan tavoitteista, sisällöstä ja mitä asioita harjoitellaan. 9). Vastaajat toivoivat, että tiedot saa aikaisemmin (4). Osa vanhemmista toivoi lyhyempiä ja

selkeämpiä tiedotteita (3). Tiedotteen lisäksi osa vanhemmista toivoi muistutuksia tapahtumista (4), heistä yksi toivoi tärkeät päivämäärät sähköisenä kalenterikutsuna. Yksi vastaaja toivoi kuukausikalenteria tärkeistä tapahtumista. Vastausten perusteella yhteistyömuodoiksi toivottiin vanhempainiltoja (3) toiminnallisia yhteistapaamisia (1) ja tutustumistilaisuuksia (3).

"Wilma tai muu yhteydenpitokanava. Nyt ei juurikaan tietoa, mitä esiopetuksessa käyty läpi harjoittelemalla. Tieto retkistä, makukoulusta jne. hyvä, muuten aukkoja."(2 10 108)

Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa esiopetuksessa

Vastauksena kolmanteen avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa esiopetussuhteessa, vastasi 101 lasten vanhempaa. Kehittämisehdotusten lisäksi vastaajat toivat esille myös tyytyväisyyden aiheita esiopetuksen tiedon saantiin liittyvissä asioissa. (Taulukko 17.)

Taulukko 17. Tyytyväisyyden aiheita vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa, tulokset kategorioittain.

Tyytyväisyyden aiheita vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa esiopetuksessa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Ammattitaitoinen henkilökunta (59)	Ammattitaitoinen henkilökunta	21
	Esiopetus on laadukasta	20
	Vanhemmat eivät ole asiantuntijoita	16
	Vanhemmat ajaisivat vain omia etujaan	2

Vastanneista osa oli tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon (21) sekä esiopetuksen laatuun (20). Osa vastaajista toi esille, että vanhempien ei tulisi vaikuttaa esiopetukseen (16) koska he eivät ole asiantuntijoita (12). Kahden vastaajan mielestä henkilökunnalle tulisi antaa työrauha. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että vanhemmat ajaisivat vain omia etujaan. (Taulukko 17.)

"Vi anser att i vårt fall, på, är personalen så professionell att vi litar fullt ut på att de sköter saken på bästa sätt. Föräldrars

inblandning skulle inte nödvändigtvis alls göra saken bättre. Man måste kunna skilja mellan föräldrarnas kunnande och omsorg om sitt eget barn och förskolelärarnas pedagogiska kunnande, vi har olika uppgifter när det handlar om barnets bästa och utveckling och vi bör hålla oss till våra uppgifter så länge allt fungerar på ett bra och professionellt sätt."(3 14 43)

Kehittämisehdotuksia vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa esiopetuksessa

Vastauksena avoimeen kysymykseen, miten kehittäisitte vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa esiopetuksessa, saatiin lasten vanhemmilta myös kehittämis ehdotuksia. Kehittämisehdotuksista voitiin muodostaa seuraavat kaksi yläkategoriaa. (Taulukko 18.)

Taulukko 18. Kehitettävää vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa, tulokset kategorioittain.

Kehitettävää vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa esiopetuksessa		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Tiedottaminen 26	Tietoa opetuksen tavoitteista ja sisällöistä	9
	Tietoa omasta lapseta	4
	Tietoa vanhempien osallistumismahdollisuuksista	2
Yhteistyö ja vuorovaikutus 64	Mahdollisuuksia tutustua muihin vanhempiin	20
	Perhetapahtumia	6
	Avoimet ovet	4
	Toimiva vuorovaikutus	17
	Kuulluksi tuleminen	5

Tiedottaminen

Vanhemmat toivat kehitysehdotuksia tiedottamiseen (26). Lisää tietoa toivottiin opetuksen ja teemojen tavoitteista, tavoitteiden saavuttamisesta sekä opetussuunnitelmasta (9). Tietoa omasta lapsesta toivottiin enemmän (4). Vanhempien osallistumismahdollisuuksista toivottiin tietoa (2). (Taulukko 18.)

"I mån av möjlighet få ta del mera av vad undervisningen går ut på. Har man ett barn som inte vill/ kan berätta så vet man inget om vad som pågår. Kanske nån liten rapport en gång i månaden eller så, ett måndads schema med ämnen man för upp är inte tillräckligt."(3 18 259)

Yhteistyö ja vuorovaikutus

Vanhemmat korostivat yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkityksestä (64). Yhteistyömuodoiksi toivottiin vanhempain iltoja (20) mahdollisuuksia tutustua muihin vanhempiin tai perheisiin (6) sekä perhetapahtumia (5). Avoimia ovia ja mahdollisuuksia osallistua esikoulupäivään toivottiin (4). Tapaamisia henkilökunnan kanssa toivottiin ennen esikoulun alkamista (3). Osan vastaajien mielestä vanhempain keskusteluja voisi olla enemmän (4). Kaksi vastaajat toivat esille, että myös vanhempien oma aktiivisuus vaikuttaa yhteistyöhön. Yksi vastaaja toivoi, että yhteistyötä tehdään luomalla lapsille yhteiset pelisäännöt. Yksi vastaaja toivoi asiantuntijaluentoja lapsen kehityksestä. Lapsen osallisuuden tärkeyden nosti esille (4). Vastauksissa vanhemmat korostivat hyvän vuorovaikutuksen tärkeyttä (17) henkilökunnan ja vanhempien välillä sekä lasten perheiden välillä. Vastaajat pitivät tärkeänä, että vanhemmat tulevat kuulluksi (5). (Taulukko 18.)

"Ehkä vanhemmille voisi eskarisyksyllä pidettävässä vanhempain-illassa kertoa esiopetuksen opetussuunnitelmasta pääpiirteittäin ja tämän jälkeen voisi keskustella vanhempien toiveista ja siitä, voiko toiveita ottaa huomioon esiopetuksessa."(2 8 211)

"Parempi keskusteluyhteys, yhteisiä tapahtumia vaikka ulkosalla, aito mahdollisuus keskustella opetuksen sisällöstä." (2 4 120)

5.3 Esikouluopettajien mielipiteet lasten ja vanhempien osallisuudesta

Taulukko 19. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien mahdollisuudesta osallistua esiopetuksen järjestämiseen (n=47).

Esiopetuksen järjestäminen.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erit- tään hyvin %	Osion keskiarvo 4,3
Perhe sai etukäteen tietoa esiopetuksen liittyvistä asioista.	0	15	85	4,32
Heillä oli mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaa etukäteen.	0	4	94	4,74
Perheen toiveet otettiin esiopetuksen järjestämisessä huomioon.	4	32	62	3,85

Esikouluopettajista suurin osa (85%) vastasi, että vanhemmat olivat saaneet runsaasti tietoa ennen esikoulun alkamista. Esikouluopettajien vastausten perusteella lähes kaikilla (94%) vanhemmilla oli ollut mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan hyvin tai erittäin hyvin. Esikouluopettajista yli puolet (62%) esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhempien näkemyksiä esiopetuksen järjestämisessä huomioitiin runsaasti. (Taulukko 19.)

Taulukko 20. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien tiedonsaantiin (n=47).

Tiedon saanti.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erit- tään hyvin %	Osion keskiarvo 4,46
Lasten vanhemmat ovat saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöstä.	0	6	94	4,21
Lasten vanhemmat ovat saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.	0	4	96	4,38
Lasten vanhemmat ovat saaneet säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	0	0	100	4,64
Lasten vanhemmille on järjestetty mahdollisuuksia keskustella lasta koskevista asioista.	0	2	98	4,57

Esikouluopettajien vastausten perusteella pieni osa (6%) vanhemmista oli saanut jonkin verran tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä. Lähes kaikki esikouluopettajat (96%) vastasivat, että vanhemmat olivat saaneet hyvin tai erittäin hyvin tietoa. (Taulukko 20.)

Pieni osa (4%) esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhemmat olivat saaneet jonkin verran tietoa esiopetuksen toimintatavoista ja lähes kaikki esikouluopettajat (96%) olivat sitä mieltä, että suurin osa vanhemmista oli saanut toimintatavoista tietoa runsaasti. (Taulukko 20.)

Esikouluopettajien mukaan kaikki vanhemmat ovat saaneet hyvin tai erittäin hyvin ja säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.

Lähes kaikkien (98%) vastaajien mukaan vanhemmille oli järjestetty hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia keskustella lasta koskevissa asioissa.

Taulukko 21. Esikouluopettajien vastaukset vanhempien mahdollisuudesta osallistua (n=47).

Vanhemmille on annettu mahdollisuuksia osallistua.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 3,76
Esioetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	45	30	25	2,66
Esioetuksen toiminnan toteutukseen.	32	51	17	2,81
Esioetuksen toiminnan arviointiin.	4	26	70	3,49
Oman lapsen esioetuksen suunnitelman laatimiseen.	0	2	98	4,66
Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	0	2	98	4,62
Vanhemmat ovat voineet tutustua muiden esioetuksessa olevien lasten vanhempiin.	2	30	66	4,32

Lähes puolet (45%) esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhemmille oli annettu vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia osallistua esioetuksen opetussuunnitelman

laatimiseen. 30 prosenttia esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhemmilla oli ollut jonkin verran mahdollisuuksia osallistua esiopetussuunnitelman laatimiseen ja 25 prosenttia esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhemmilla on ollut runsaasti mahdollisuuksia osallistua. (Taulukko 21.)

Kolmannes (32%) vastanneista esikouluopettajista näki, että vanhemmilla oli ollut mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toimintaan vähän tai ei ollenkaan. Vastaa-
jien mukaan vanhemmista noin puolet (51%) oli saanut mahdollisuuksia osallistua toiminnan toteuttamiseen ja 17 prosentilla vanhemmilla mahdollisuuksia on ollut hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 21.)

Esikouluopettajista pieni osa (4%) vastasi, että vanhemmat olivat saaneet vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toiminnan arviointiin ja 26% vastanneiden mukaan jonkin verran mahdollisuuksia. Yli puolet (70%) vastaajista näki vanhemmilla olleen runsaasti mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen arviointiin. (Taulukko 21.)

Pieni osa (2%) esikouluopettajista toi esille, että vanhemmat olivat saaneet osallistua oman lapsen esiopetussuunnitelman laatimiseen jonkin verran. Lähes kaikki (98) vastaajista koki vanhempien saaneen osallistua oman lapsen esiopetussuunnitelman laatimiseen hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 21.)

Pieni osa (2%) esikouluopettajista vastasi vanhempien saaneen jonkin verran mahdollisuuksia osallistua oman lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin. Lähes kaikkien (98%) vastaajien mukaan vanhemmilla oli ollut runsaasti mahdollisuuksia osallistua arviointiin. (Taulukko 21.)

Pieni määrä (2) esikouluopettajista oli sitä mieltä, että vanhemmilla ei ole ollut kuin vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia tutustua muiden lasten vanhempiin. Kolmannes (30% vastaajista näki, että mahdollisuuksia oli ollut jonkin verran ja yli puolet esikouluopettajista näki, että vanhemmilla oli ollut hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia tutustua muiden lasten vanhempiin. (Taulukko 21.)

Vanhemmille järjestetyt tiedotus-/kuulemistilaisuudet

Esikouluopettajista 42 vastasi kysymykseen minkälaisia tiedotus-/kuulemistilaisuuksia vanhemmille on järjestetty. Vastaukset luokiteltiin kahteen yläkategoriaan ja niistä muodostuviin alakategoriaan. (Taulukko 24.)

Taulukko 22. Vanhemmille järjestetyt tiedotus-/kuulemistilaisuudet, tulokset kategorioittain.

		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Tiedotteet vanhemmille (13)	Tiedotteet	13
Vanhemmille järjestetyt tilaisuudet (148)	Vanhempainillat	45
	Tutustumistilaisuus	8
	Vanhempain kahvilat	2
	Avoimet ovet	2
	Lasten töiden/projektien esittelyt	2
	Vanhempien keskusteluilta	1
	Isäin- ja äitienpäivätapahtumat	1
	Lasten juhlat	1
	Kouluun tutustuminen	1
	Vanhempainkeskustelut	44
	Lapsen oppimisen tuki	7
	Päivittäiset keskustelut	21
	Tutustuminen ennen esikoulun alkua	5
	Puhelinkeskustelut	7
	Tutustumiskäynti lapsen kotiin	1

Tiedotteet vanhemmille

Esikouluopettajien mukaan kirjallista tiedottamista vanhemmille jaettiin viikkokirjeellä (3) tai kuukausikirjeellä (3) joiden kerrottiin sisältävän tietoa toiminnasta. Ennen esikoulun alkamista järjestetyssä tutustumisessa, vanhemmille oli jaettu kirjallinen tiedote esikoulun toiminnasta (3). Yhteydenpitoa vanhempiin oli toteutettu myös sähköpostin avulla (4). (Taulukko 24.)

Vanhemmille järjestetyt tilaisuudet

Kaikki vastaajat toivat esille vanhemmille järjestetyt vanhempainillat (45). Kuuden vastaajan mukaan vanhempainiltoja oli järjestetty esiopetusvuoden aikana enemmän kuin yksi. Vastaajien mukaan vanhempainiltojen lisäksi, ennen esikoulun alkamista oli järjestetty yhteisiä tiedotus- ja tutustumistilaisuuksia lapsille ja vanhemmille (8). Yksi vastaaja toi esille kouluun siirtymistiedotustilaisuuden, jossa oli mukana tulevan koulun opettaja ja rehtori. Vanhemmille oli järjestetty kuukausittain mahdollisuus osallistua vanhempainkahvilaan (2) mahdollisuuksia tutustua lasten esiopetuspäivään toiminnan aikana (2). Yksittäisissä vastauksissa mainittiin erilaisia tapahtumia, joita oli järjestetty esiopetusvuoden aikana, kuten vanhempien keskusteluilta, isäin- ja äitienpäivätapahtumat, lasten juhlat, lasten töiden näyttelyt, ja lastenprojektien esittelyt. (Taulukko 24.)

Suurin osa vastaajista, jotka mainitsivat vanhempienillan järjestämisen ajankohdan, ilmoitti ajankohdaksi syksyn (16). Osa vastaajista ilmoitti vanhempainillan ajankohdaksi kevään tai kesän (3), ennen esikoulun alkamista. Keväällä tai kesällä järjestetty vanhempainilta oli tarkoitettu esiopetukseen tutustumiseen ja samalla annettu tietoa esiopetuksen toiminnasta. Osa esikouluopettajista toi vastauksissaan esille vanhempainilloissa käsitellyt aiheet (7), joita olivat esiopetuksen tavoitteet (5), -sisällöt (5) ja -toimintatavat (5) sekä luento ajankohtaisesta aiheesta (2). Yhdessä päiväkodissa toimii aktiivinen vanhempaintoimikunta (1). (Taulukko 24.)

Kaikille vanhemmille yhteisesti järjestettyjen tilaisuuksien lisäksi, heille oli järjestetty yksittäisen lapsen vanhemmille tai perheelle suunnattuja tilaisuuksia. Lähes kaikki kysymykseen vastanneet esikouluopettajat, toivat esille vanhempainkeskustelut (44). Näistä lähes puolet toi esille, että kasvatust keskustelut käytiin jokaisen lapsen vanhempien kanssa kaksi kertaa vuodessa (18). Vastaajien mukaan kasvatust keskustelussa tehtiin lapsen esiopetussuunnitelma (11) ja sen toteutumista arvioitiin keväällä (5). Kuusi vastaajaa kertoi, että keskustelussa vanhempien lapsen kehitetystä oli arvioitu koulua varten 6-vuotislomakkeen avulla. Kahden vastaajan mukaan toista tai useampaa keskustelua oli tarjottu vanhemmille, jos siihen oli ollut tarvetta. Lisäksi jos lapsella oli tarvetta saada lisää tukea oppimiseen, järjestettiin

yhteisiä henkilökunnan ja vanhempien tapaamisia, joihin tarvittaessa kutsuttiin myös erityisasiantuntijoita (7). Lähes puolet (21) vastaajista toi esille päivittäiset keskustelut lasten esiopetukseen tuonti ja hakutilanteissa. Osa vastaajista toi esille, että lapsilla ja perheillä oli ollut mahdollisuus, ennen esiopetuksen alkamista, tutustua esiopetuspaikkaan ja henkilökuntaan perheittäin (5). Yksi vastaaja toi esille, että esikouluopettaja oli käynyt ennen esikoulun alkamista, tutustumassa lapseen ja hänen perheeseen lapsen omassa kodissa. Kuusi vastaajaa toi esille puhelinkeskustelut, joita käydään kiireellisissä asioissa tai kuten yksi vastaaja toi esille, jos vanhempi ei pääse itse paikalle voidaan keskustelut käydä puhelimesta. (Taulukko 24.)

"På hösten ordnas ett föräldramöte där förskolläraren informerar om på vilket sätt vi arbetar och innehållet i verksamheten. Föräldrakvarter. möte på våren i form av föreläsning om aktuellt ämne" (4 22 26).

Vanhempien osallisuuden kehittäminen, lasten esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin

Esikouluopettajista 42 vastasi kysymykseen, miten kehittäisitte lasten vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa lasten esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Vastaukset luokiteltiin kahteen yläkategoriaan ja niistä muodostuviin alakategorioihin. (Taulukko 25.)

Taulukko 23. Vanhempien osallisuuden kehittäminen esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, tulokset kategorioittain.

Vanhempien osallisuuden kehittämisen		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Vanhempien osallisuuden kehittäminen (15)	Tiedeottaminen	4
	Mahdollisuuksia vuorovai- kutukseen	7
	Avoimuus	2
	Vanhempien kuunteleminen	
	Hyvä ilmapiiri	1
	Päivittäiset keskustelut	1
Vanhemmilla on ollut riittävästi mahdollisuuksia osallistua (15)	Vaikutusmahdollisuuksia on riittävästi	7
	Vanhempien oma aktiivisuus vaikuttaa	8

Vanhempien osallisuuden kehittäminen

Vastaajien mukaan tiedottamista kehittämällä voidaan lisätä vanhempien osallisuutta (4). Tiedotuksen kehittämiseen saatiin seuraavia ehdotuksia: (Taulukko 25.)

- Kuukausitiedotteet kotiin ja siihen mahdollisuus ottaa kantaa.
- Tiedottaa vanhemmille jo syksyllä mahdollisuuksista vaikuttaa esiopetuksen toiminnan suunnitteluun.
- Enemmän tiedotteita sähköisesti, muutakin kuin kuukausitiedote.
- Tiedottamalla enemmän tehdään toimita näkyväksi.

Tiedottamisen lisäksi vastaajat kehittäisivät vanhempien mahdollisuuksia osallistua järjestämällä tilaisuuksia, joissa keskustellaan esikoulun toiminnasta ja tavoitteista (7). Neljän vastaajan mukaan tilaisuuksissa vanhemmat voisivat keskustella pienryhmissä. Kolme vastaajaa ehdotti, että vanhemmille järjestetään kesällä, ennen esikoulun alkamista vanhempainilta, jossa kuunnellaan vanhempien toiveita suunnitteluun ja mitä he toivovat lasten oppivan. Vastaava tilaisuus voitaisiin järjestää myös keväällä, jotta vanhemmilta saadaan tietoa mikä on heidän näkökulmastaan tärkeää (1). Vastauksissaan esikouluopettajat toivat esille keinoja hyvän yhteistyön luomiseen, näitä olivat avoimuus (2), päivittäiset keskustelut (1), hyvä ilmapiiri (1) ja vanhempien kuunteleminen (2). (Taulukko 25.)

Vanhemmilla on ollut riittävästi mahdollisuuksia osallistua

Osan vastaajien mukaan vanhemmilla on jo riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa (7). Näistä kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että vanhempien osallistumien oman lapsen esiopetussuunnitelman tekemiseen antaa vanhemmille mahdollisuudet tuoda toiveitaan esiopetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Vastaajien mukaan (8) vanhempien oma aktiivisuus vaikuttaa osallistumiseen. (Taulukko 25.)

Vastauksissa pohdittiin syitä miksi kaikki vanhemmat eivät osallistu. Kahden vastaajan mukaan vanhemmat luottavat henkilökunnan ammattitaitoon ja katsovat että heillä ei siitä syystä ole tarvetta osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja

arviointiin. Yksittäisissä vastauksissa tuotiin esille erilaisia muita syitä: vanhemmilla on työ ja muut velvoitteet, vanhemmat ovat motivoituneita vain oman lapsen asioissa. Yhden vastaajan mukaan vanhemmat saataisiin paremmin osallistumaan velvoittamalla heitä siihen. (Taulukko 25.)

"Vanhemmille voisi tiedottaa esim. syksyllä enemmän mahdollisuuksista vaikuttaa eskarin toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Tosin vaikuttaa siltä, että vanhemmat luottavat henkilökunnan ammattitaitoon, koska antavat siitä positiivista palautetta eivätkä halua kummemmin osallistua toiminnan suunnitteluun. Luottamus syntyy, kun eskarin toiminta on avointa ja toiminnasta tiedotetaan riittävästi ja ilmapiiri henkilökunnan. lasten ja vanhempien välillä on hyvä."(43 11)

Esikouluopettajien mielipiteet lasten osallisuudesta

Taulukko 24. Esikouluopettajien vastaukset lasten tiedonsaantiin (n=47).

Tiedon saanti lapset.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 3,79
Lapset ovat saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä.	2	30	67	3,83
Lapset ovat saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.	0	15	84	4,15
Lapsen ovat saaneet säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	0	6	93	3,07
Lapsille on järjestetty mahdollisuuksia keskustella lasta koskevista asioista.	2	24	73	4,1

Esikouluopettajista pieni osa (2%) vastasi lasten saaneen vähän tai ei ollenkaan tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä ja kolmanneksen (30%) mukaan jonkin verran. Yli puolet (67%) esikouluopettajista oli sitä mieltä, että lapset olivat saaneet runsaasti tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä. (Taulukko 22.)

Esikouluopettajista 15 prosenttia arvioi lasten saaneen jonkin verran tietoa esiopetuksen toimintatavoista ja 84 prosenttia arvioi lasten saaneen runsaasti tietoa. (Taulukko 22.)

Pieni osa (6%) esikouluopettajista vastasi lasten saaneen jonkin verran tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista ja vastaajista lähes kaikki (93%) arvioivat lasten saaneen hyvin tai erittäin hyvin tietoa toiminnasta ja tapahtumista. (Taulukko 22.)

Esikouluopettajista pieni osa (2) oli sitä mieltä, että lapset olivat saaneet vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia keskustella lasta koskevista asioista ja 24 prosenttia vastaajista näki mahdollisuuksia olleen jonkin verran. Yli puolet (73%) esikouluopettajista arvioi mahdollisuuksia keskusteluun olleen runsaasti. (Taulukko 22.)

Taulukko 25. Esikouluopettajien vastaukset lasten mahdollisuudesta osallistua (n=47).

Lapsille on annettu mahdollisuuksia osallistua.	Ei ollenkaan tai vähän %	Jonkin verran %	Hyvin tai erittäin hyvin %	Osion keskiarvo 3,47
Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	49	40	11	2,47
Esiopetuksen toiminnan toteutukseen.	0	39	60	3,74
Esiopetuksen toiminnan arviointiin.	11	47	41	3,45
Lapsen oman esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.	30	26	43	3,32
Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	19	31	49	3,49
Esiopetuksen toimintakulttuuri tukee lasten yhteistyötä vastuunottoa ja osallisuutta. (n=10).	0	20	80	4,40

Esikouluopettajista puolet (49%) arvioi lapsilla olleen vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia osallistua esiopetussuunnitelman laatimiseen. 40 prosenttia vastaajista näki lapsilla olleen jonkin verran mahdollisuuksia osallistua esiopetussuunnitelman

laatimiseen ja yli puolet (60%) vastaajista näki, että lapsilla oli ollut runsaasti mahdollisuuksia osallistua. (Taulukko 23.)

Esikouluopettajista 39 prosenttia vastasi, että lapsille oli annettu jonkin verran mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toimintaan ja yli puolet (60%) vastasi että lapset olivat saaneet osallistua toimintaan hyvin tai erittäin hyvin. (Taulukko 23.)

Esikouluopettajista 11 prosenttia katsoi lasten saaneen mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen arviointiin vähän tai ei ollenkaan ja lähes puolet (47%) vastaajista katsoi lapsilla olleen mahdollisuuksia jonkin verran. Esikouluopettajista 41 prosentin mukaan lapsilla oli ollut runsaasti mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen toiminnan arviointiin. (Taulukko 23.)

Esiopetuksen suunnitelman laatimiseen lapsille oli esikouluopettajista 30 prosentin mielestä annettu mahdollisuuksia vähän tai ei ollenkaan ja vastaajista 26 prosentin mielestä mahdollisuuksia oli annettu jonkin verran. Lähes puolet esikouluopettajista (43%) oli sitä mieltä, että lapsille oli annettu runsaasti mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen suunnitelman laatimiseen. (Taulukko 23.)

Esikouluopettajista 19 prosentin mielestä lapsille oli annettu mahdollisuuksia oman kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin vähän tai ei ollenkaan ja 31 prosentin mielestä jonkin verran. Lähes puolet (49%) oli sitä mieltä, että lapset olivat saaneet hyvin tai erittäin hyvin mahdollisuuksia osallistua oman kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin. Suurin osa (80%) vastanneista arvioi esikoulun toimintakulttuurin tukevan runsaasti lasten yhteistyötä, vastuuntuntoa ja osallisuutta. (Taulukko 23.)

Lapsille järjestetyt tiedotus- /kuulemistilaisuudet

Esikouluopettajista 33 vastasi kysymykseen minkälaisia tiedotus-/kuulemistilaisuuksia lapsille on järjestetty. Vastauksista muodostu yksi yläkategoria ja siihen liittyvät alakategoriat. (Taulukko 26.)

Taulukko 26. Lapsille järjestetyt tiedotus- ja kuulemistilaisuudet, tulokset kategorioittain.

		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat (ilmaisujen määrät)	Alakategoriat	
Tiedotus-/kuulemistilaisuudet lapsille (59)	Kokoontumiset	23
	Aamu- ja päiväpiirit	8
	Lastenneuvosto	3
	Toimintatuokiot	3
	Pienryhmätoiminta	6
	Keskustelut	4
	Tutustumistilaisuus	3
	Aikuisen asenne	6
	Tiedottaminen lapselle	3

Tiedotus-/kuulemistilaisuuden lapsille

Lapsille on erilaisia kokoontumisia (23) ja aamu- ja päiväpiirejä (8), jossa heillä on ollut mahdollisuus tulla kuulluksi. Kolmessa päiväkodissa oli koko päiväkodin yhteinen lastenneuvosto, johon kuului 1-2 lasta/ryhmä. Erilaisten toimintatuokioiden aikana (3) lapsilta kysytään kokemuksia. Lapsia on jaettu pienryhmiin (6) eri toiminnoissa, jolloin heillä on ollut paremmat mahdollisuuden tulla kuulluksi. Lapsille on järjestetty keskustelumahdollisuuksia (4). Lapsilla on ollut mahdollisuus tutustua esikouluun vanhempien kanssa, ennen sen alkamista (3). Lastentarhanopettajien mielestä on tärkeää, että aikuinen on sensitiivinen (1) ja kuuntelee lasta kiireettömästi (4). Aikuisen tulee myös olla aktiivinen ja saatavilla (1). Heille on kerrottu keskeisimmät esikoulussa opittavat asiat (1). Lapsille kerrotaan viikko ja kuukausiohjelma (2). (Taulukko 26.)

"Arkipäivän toiminnan yhteydessä käydyt keskustelut lasten kanssa > aiheet pulppuavat lasten kokemuksista. Yhteisillä aamuhetkillä käydyt keskustelut päivän ohjelmasta, lasten toivomukset ja mielipiteet huomioiden. Jokaiselle lapselle taataan mahdollisuus kertoa omia ajatuksiaan (+ toiset oppivat taidon kuunnella!). Käytössä oleva pienryhmätoiminta vahvistaa "lapsen äänen" kuulemista ja huomioimista. Lasten pienryhmäkokoukset, aikuinen kirjuriina (esim. juhlien suunnittelu)" (4 33 11)

Lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa

Esikouluopettajista 44 vastasi kysymykseen, miten lasten näkemyksiä on kuultu toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. (Taulukko 27.)

Taulukko 27. Lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa, tulokset kategorioittain.

		Ilmaisujen määrä
Yläkategoriat	Alakategoriat	
Lasten osallistuminen (113)	Lasten näkemysten kuuleminen	48
	Toiminnan suunnittelu	26
	Toiminnan toteuttaminen	22
	Toiminnan arviointi	17

Lasten näkemysten kuuleminen

Vastaajien mukaan lasten toiveita ja mielipiteitä on selvitetty ja niitä on huomioitu mahdollisuuksien mukaan. Lapsia on kuultu (19) päivän eri tilanteissa ja lasten kokouksissa (6). He ovat saaneet vaikuttaa äänestämällä (7) siihen mitkä ideat toteutetaan. Heiltä on kysytty, mitä he haluavat oppia (8). Lapsen näkemyksiä on selvitetty havainnoimalla (3) ja saduttamalla (3). Yksittäisten vastaajien mukaan lasten toiveita on selvitetty järjestämällä tilaisuuksia, joissa lapset piirtävät mitä haluavat oppia tai tehdä. Myös lasten vanhemmilta on myös saatu tietoa lasten kiinnostuksen kohteista. (Taulukko 27.)

"Keskustelujen perusteella, lasten innostus vie toimintaa eteen päin:)"(2 4 5)

"Samtal, frågor i stor grupp och enskilt. vi har t.ex. sytt..... dynor som var helt barnens eget förslag. Leksaksdagar har barnen själva fått vara med och bestämma. Vi har tagit upp ämnen som barnen har varit intresserade av. Vårfesten barnens förslag, cirkus tema. sittplatser såväl vid matborden som under samlingen. osv." (3 14 34)

Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun

Lapsen ovat yhdessä luoneet sääntöjä (5) kuten hyvinvointisäännöt jotka on kerrottu vanhemmille vanhempain keskustelussa. Lasten kanssa on suunniteltu yhteisiä retkiä (4) juhlia (2) ja esityksiä (4). He ovat saaneet vaikuttaa mitä tehdään yhteiseen teeman (3) ja projektin (2) pohjalta. Lapset ovat olleet mukana suunnittelemassa askarteluja (2) ja kädentöitä (1). Yhden vastaajan mukaan he ovat valinneet ryhmän nimen. Myös tilan sisustukseen (1) ja välineiden hankintaan (1) lapsilla oli ollut mahdollisuus vaikuttaa. (Taulukko 27.)

"Projektien alussa on ollut lastenkokous, jossa lapset ovat päättäneet projektin, olemme jumpassa myös leikkineet paljon lasten ehdottamia ja äänestämiä leikkejä, projektien keskellä olemme palanneet välillä katsomaan, mitä olimme suunnitelleet ja mietimme mitä seuraavaksi tekisimme, lopussa on sadutettu, mitä on oppinut projektin aikana ja mikä oli mukavinta, itse kysyn myös joka kerta ennen luku- ja lepoa jotta jokaiselta lapselta päivän mukavimman jutun ja oliko jotakin, mistä tuli paha mieli." (2 9 13)

Lasten osallistuminen toiminnan toteuttamiseen

Esiopetuksen toiminnassa lapset ovat valinneet leikkejä (5), lauluja (2), kuunneltavan musiikin (2) ja aikuisen lukemat sadut ja kirjat (4). Lapset saavat vapaasti piirtää (4), pelata ja askarrella (1). Mahdollisuuksien mukaan he saivat valita istumapaikan (1) tai tilan (1), missä ryhmätoimintaa toteutetaan (1). Esikoulutehtävistä lapset ovat saaneet valita tekevätkö tehtäviä tehtäväkirjaan vai opettelevatko asioita toiminnan kautta (1).

Lasten osallistuminen toiminnan arviointiin

Lapset ovat osallistuneet arviointiin keskustelujen avulla. Keskusteluja oli käyty siitä mitä he ovat oppineet (4) ja mitä pitäisi oppia lisää (3). Heiltä on kysytty mikä on ollut hausointa (4) tai mistä on tullut paha mieli (2). Yksittäisten vastaajien mukaan lapset arvioivat toimintaa päivittäin, viikoittain, teemojen jälkeen tai kerran

toimintakaudessa. Arviointia oli toteutettu myös lasten kanssa hymynaamojen avulla, piirtämällä ja saduttamalla. Yhden vastaajan mukaan lapset ovat saaneet arvioida oppimistaan kasvunkansion avulla. (Taulukko 27.)

Kehitettävänä asioina lastentarhanopettajat toivat esille tarpeen kuulla enemmän lasta yksilöllisesti sekä lisätä lapsien ottamista mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida esiopetuksen laatua lasten ja heidän vanhempien osallisuuden näkökulmasta, lasten, vanhempien ja esikouluopettajien kokemina. Lasten ja vanhempien osallisuutta tarkasteltiin heidän mahdollisuuksina vaikuttaa esiopetuksen suunniteluun, toimintaan sekä arviointiin. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää tutkimuksen toimeksiantajan organisaatiossa. Tulosten perusteella esiopetuksen laatua voidaan kehittää osallisuuden näkökulmasta. Kyselytutkimus tehtiin keväällä 2015, jolloin voimassa olivat vielä vuoden 2010 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Tässä luvussa tarkastellaan saatuja tutkimustuloksia ensin lasten, sitten vanhempien ja lopuksi esikouluopettajien vastausten tuloksia. Lisäksi esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

6.1 Tulosten tarkastelu, lasten näkemykset

Lasten osallisuutta esiopetuksessa haluttiin selvittää kysymällä heiltä mistä asioista he voivat päättää esiopetuksessa. Kysymyksen arvioitiin tuovan vastauksia lapsen osallisuuden määrästä ja laadusta. Tutkimustulosten perustella esiopetuksessa olevat lapset saavat päättää esiopetukseen liittyvistä asioista. Vastausten mukaan he saavat tehdä päätöksiä itse ja yhdessä aikuisen kanssa jonkin verran. Yli puolet vastaajista arvioi voivansa päättää asioista yhdessä toisten lasten kanssa hyvin paljon.

Vastauksissaan kysymyksiin mistä asioista lapset saavat päättää esiopetuksessa, he toivat esille useita erilaisia sisältöjä esiopetuksesta, jotka liittyvät esiopetuksen eri oppimiskokonaisuuksiin jotka sisältyvät vuoden 2014 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Kysymyksiin saako lapsi päättää itse, yhdessä aikuisen vai toisten lasten kanssa, painottuivat eri oppimiskokonaisuuksien sisällöt eri tavalla.

Lapsi saa päättää itse esiopetuksessa useimmin leikistä, lähiyhteisöön vaikuttamisesta, matemaattisesta ajattelusta ja -taidoista, kuvataiteellisen ilmaisusta ja ruokaan sekä ulkoiluun liittyvistä asioista.

Lapsi saa päättää yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa lähiyhteisöön vaikuttamisesta, leikistä, matemaattisen ajattelusta ja -taidoista, kädentöiden tekemisestä ja

ulkoilusta. Yhdessä aikuisen kanssa päättäminen sisälsi lisäksi sisältöjä joita ei tullut esille itse tai yhdessä toisten lasten kanssa päättämisessä. Näitä olivat eettinen kasvatus, viestintäteknologia ja pukeminen.

Kysymykseen mistä lapsi saa päättää yhdessä toisten lasten kanssa tuotiin useimmin esille leikki, jonka toi esille lähes kaikki 84 prosenttia kysymykseen vastanneet. Muita yhdessä toisen lasten kanssa päätettäviä asioita olivat ulkoilu, matemaattinen ajattelu ja taidot ja kuvataiteellinen ilmaisu.

Tulosten kannalta lasten vastauksissa voidaan pitää merkittävänä sitä, kuinka runsaasti lapset toivat esille leikin. Kyselyyn vastanneista lapsista suurin osa, 84 prosenttia toi esille, että voi päättää leikistä yhdessä toisten lasten kanssa. 27 prosenttia katsoi voivansa itse päättää leikkiin liittyvistä asioista ja 18 prosenttia toi esille voivansa päättää leikkiin liittyvistä asioita yhdessä aikuisen kanssa. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 28) leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Tutkimusten mukaan leikki kehittää ajattelua, kieltä ja mielikuvitusta. Se on yhteydessä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen sekä tukee lapsen tunne-elämän ja sosiaalisten taitojen kehitystä. (Leikki esiopetuksessa tukimateriaali 2016, 5.) Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 16) mukaan leikki on lapselle ominainen tapa toimia.

Lapsille esitetyssä kysymyksessä, mistä he haluaisivat päättää esiopetuksessa. Useimmat vastaajat haluaisivat vaikuttaa lähiyhteisöön, ruokaan liittyviin asioihin, leikkiin liikkumiseen ja ulkoiluun.

6.2 Tulosten tarkastelu, vanhempien näkemykset

Lasten vanhemmat olivat suurimmaksi osaksi hyvin tai erittäin hyvin tyytyväisiä esiopetuksen järjestämiseen osion keskiarvo on 3,7 (asteikolla 1-5). Vanhemmista vielä suurempi osa oli hyvin tai erittäin tyytyväisiä tiedon saantiin liittyviin asioihin, osion keskiarvoksi on 4,1. Merkittävää tuloksissa on, että 90 prosenttia vastaajista oli hyvin tai erittäin tyytyväisiä siihen, että heillä oli mahdollisuus keskustella esiopetuksen henkilökunnan kanssa omaa lasta koskevissa asioissa.

Vanhempien mahdollisuudet osallistua esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin vastausten keskiarvo on 2,95. Mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaan ja toimintaan arvioi yli puolet vastaajista olevan vähän tai ei ollenkaan. Oman lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin on ollut mahdollisuuksia yli puolella vastaajista hyvin tai erittäin hyvin.

Esiopetuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa vanhemmat olivat tyytyväisiä esiopetusympäristöön ja yhteistyöhön, ammattitaitoiseen henkilökuntaan sekä oppimiseen leikkimiseen ja monipuoliseen toimintaan. Kehittämisehdotuksina he toivat esille käytännön järjestelyyn, tiedonsaantiin ja yhteistyöhön sekä esiopetuksen sisältöön liittyvissä asioissa.

Esiopetuksen tiedonsaantiin liittyvissä asioissa vanhemmat toivat esille asioita jotka ovat tiedotuksessa toimivia. He ovat tyytyväisiä tiedonsaantiin ja siihen, miten tiedotetaan. Kehittämisehdotukset liittyivät myös tiedonsaantiin sekä yhteistyöhön.

Vanhempien mahdollisuudessa vaikuttaa esiopetuksessa vanhemmat ovat tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon ja esiopetuksen laatuun. Kehitysehdotuksina vanhemmat toivat esille yhteistyön ja vuorovaikutuksen sekä tiedonsaannin.

6.3 Tulosten tarkastelu, esikouluopettajien näkemykset

Esiopetuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa esikouluopettajat arvioivat vanhempien saaneet tietoa hyvin tai erittäin hyvin, osion keskiarvo on 4,3, vanhempien arviot samasta osiosta ovat 3,7. (asteikolla 1-5). Esiopetuksen tiedonsaantiin liittyen esikouluopettajat arvioivat tiedonsaannin toimineen lähes 100-prosenttisesti, osion keskiarvo on 4,46, vanhempien vastausten keskiarvo on 4,1.

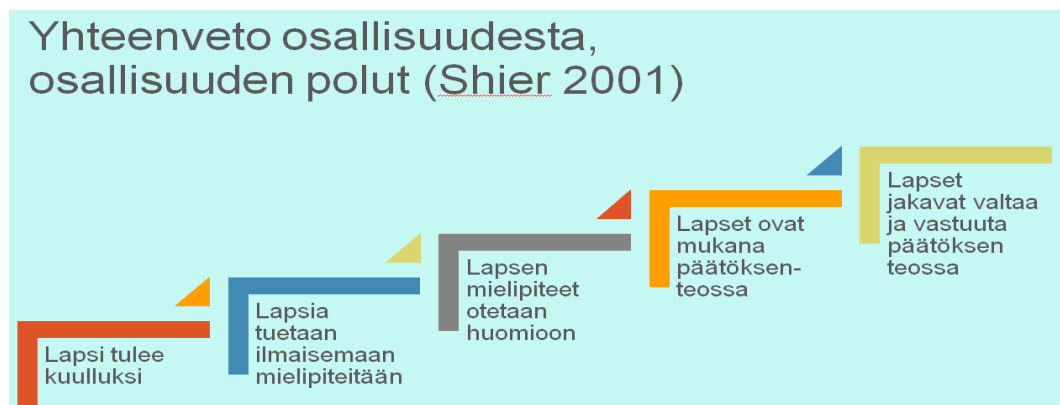
Esikouluopettajista suurin osa oli sitä mieltä, että vanhemmilla oli ollut vähän, ei ollenkaan tai jonkin verran mahdollisuuksia osallistua esiopetussuunnitelman laatimiseen tai toiminnan toteutukseen. Esiopetuksen toiminnan arviointiin, oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen, lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin sekä vanhempien mahdollisuuksiin tutustua muihin esiopetuksen vanhempiin esiopetuksessa oli suurimman osan mielestä ollut hyvin tai erittäin hyvin

mahdollisuuksia osallistua, osion keskiarvo on 3,7, vanhempien arvioima keskiarvo on 2,95.

Esikouluopettajat arvioivat myös lasten tiedonsaantia esiopetuksessa. Lähes kaikkien esikouluopettajien arvioin mukaan, lapset olivat saaneet hyvin tai erittäin hyvin tietoa esiopetukseen liittyvistä asioista osion keskiarvo on 3,79. Lapsen mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin, esikouluopettajien vastausten keskiarvo oli 3,47. Vastaajista puolet arvioivat lasten saameen vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksiin osallistua esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.

Esikouluopettajat olivat tiedottaneet lasten vanhemmille esiopetuksen asioista ja järjestäneet vanhemmille yhteisesti suunnattuja tilaisuuksia sekä yksittäisen lapsen vanhemmille suunnattuja tilaisuuksia. Osa vastaajista on sitä mieltä, että vanhemmille on järjestetty riittävästi mahdollisuuksia osallistua. Kehittämisehdotuksena esikouluopettajat toivat tiedottamisen lisäämisen, he arvioivat sen lisäävän vanhempien osallisuutta. Vastaajien mukaan vanhemmille tulisi luoda enemmän mahdollisuuksia vuorovaikutukseen. Ehdotuksena oli muun muassa vanhempain illoissa pienryhmissä keskustelua esikoulun toiminnasta ja tavoitteista.

Lapsille on järjestetty erilaisia mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja saada tietoa esiopetuksessa sekä mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun, totutukseen ja arviointiin. Esikouluopettajien mukaan lasten vaikuttamisen taidot ovat lisääntyneet esiopetusvuoden aikana. Kehittämisehdotuksina lapsen osallisuuden lisäämiseksi toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa: lapsen kuulemisen lisääminen, lasten ottaminen mukaan suunnitteluun ja arviointiin.

Kuvio 4. Yhteenvedo osallisuudesta, osallisuuden polut (Shier 2001).

Shierin (2001) osallisuuden polut mallin mukaisesti, voidaan tämän tutkimuksen tulosten perusteella arvioida lasten osallisuutta esiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Arvion mukaan lasten osallisuus oli tasolle kolme. Shierin (2001) mukaan tällä tasolla lasten mielipiteet otetaan huomioon ja ne tulevat toista tasoa selkeämmin näkyville.

6.4 Pohdinta ja jatkotutkimuksen aiheita

Tutkimuksen tarkoitus oli arvioida laatua lapsen ja vanhemman osallisuuden näkökulmasta. Osallisuutta tarkasteltiin heidän mahdollisuuksina vaikuttaa esiopetuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin. Tavoitteena oli, että tulosten perusteella voidaan kehittää esiopetuksen laatua lasten ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta.

Lasten vanhemmat ja esikouluopettajat määrittelivät vanhempien tiedonsaannin ja osallisuuden sekä esiopetuksen järjestelyiden osalta samansuuntaisesti, kuitenkin niin, että esikouluopettajat määrittelivät laadun jonkin verran paremmaksi. Vanhemmat ja esikouluopettajat kuvailivat myös vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Näiden avulla on mahdollista nähdä esiopetuksen vahvuudet vanhempien osallisuuden näkökulmasta ja suunnata esiopetuksen laadun kehittämistä. Tämän tutkimuksen tulokset vanhempien osallisuudesta lasten esiopetukseen ovat samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi Siniharjun (2007) mukaan vaikka vanhemmat ovat yleisesti tyytyväisiä esiopetukseen, he esittivät myös kehittämiskehdoituksia esimerkiksi yhteistyössä ja tiedottamisessa.

Lapset määrittelivät ja kuvailivat asioita, joihin he kokivat voivansa vaikuttaa ja joihin he toivoivat voivansa vaikuttaa esiopetuksessa. Esikouluopettajat määrittelivät ja kuvailivat lasten tiedonsaantia ja mahdollisuuksia vaikuttaa esiopetuksessa. Näiden perustella on mahdollisuus nähdä esiopetuksen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita lapsen osallisuuden näkökulmasta.

Lasten vastauksissa leikki tuli vahvasti esille. Lasten näkemysten mukaan he saivat päättää hyvin paljon toisten lasten kanssa leikistä. He kuvailivat leikkiin vaikuttamista yhdessä toisten lasten kanssa 253:lla ilmaisulla. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 28) mukaan omaehtoinen ja ohjattu leikki ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaisia aikaisempien lasten osallisuutta koskevien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi Virkin (2015) tutkimuksen mukaan lapset kokivat voivansa vaikuttaa leikkiin ja ulkoiluun.

Lapset ilmaisivat leikkiä lyhyillä vastauksilla, joten niiden perusteella leikkiä ei tässä tutkimuksessa luokiteltu eri oppimiskokonaisuuksiin. Lasten leikkistä muodostettiin oma luokka, joka oli lapselle ominainen tapa toimia. Myös tutkimuksen rajaamisen näkökulmasta oli syytä jättää leikin tarkempi tarkastelu seuraavaan tutkimukseen.

Vuoden 2014 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet otettiin kunnassa käyttöön 1.8.2016. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin keväällä 2015, jolloin oli vielä voimassa vuoden 2010 opetussuunnitelman perusteet. Vuonna 2016 käyttöön otetuissa perusteissa osallisuutta on korostettu aiempaa enemmän, joten olisi kiinnostavaa tietää miten nämä ovat vaikuttaneet lasten ja vanhemman osallisuuteen.

Jatkotutkimuksena esitetään seuraavia aiheita:

- Miten eri oppimiskokonaisuudet näkyvät lapsen leikissä
- Tämän tutkimuksen toistaminen, kun vuoden 2014 esiopetuksen perusteet ovat olleet käytössä pidempään.
- Tämän tutkimuksen toistaminen varhaiskasvatuksessa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. 6. p. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

A 14.12.1986/986. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 30.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980986>

Bae, B. 2009. Children's right to participate – challenges in everyday interaction. *European Early Childhood Education Research Journal* 17, 3, 391–406.

Emilson, A. & Folkenson, A-M. 2004. Children's participation and teacher control. *Early Child Development and Care* 176, 3-4, 219-238.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2010. Opetushallitus. Viitattu 17.4.2015. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkin-tojen_perusteet/esiopetus

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Viitattu 3.5.2018. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkin-tojen_perusteet/esiopetus

Hart, R. 1992. Children's participation. The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care. London. Earthscan.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa. Printel Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. p. Helsinki. Tammi.

Hujala, E. & Fonsén, E. 2012. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja sen kehittäminen. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 312–327. Hujala, E. & Turja, L. Jyväskylä. Ps-kustannus.

Kananen, J. 2014. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön ta pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. uud. painos. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

- Kuusisto, R. 2016. Laatu perusopetuksessa. Jyväskylä. PS-kustannus
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 30.5.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- L 12.12.2014/1040. Perusopetuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 12.5.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- L 11.6.1999/731. Suomen Perustuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 14.4.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Leikki esiopetuksessa tukimateriaali 2016. Opetushallitus. Viitattu 13.5.2018. http://www.edu.fi/download/181135_leikki_esiopetuksessa_tukimateriaali.pdf
- Lecklin O. 2002. Laatu yrityksen menestystekijänä. Jyväskylä. Talentum Media Oy.
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja, 81–148. Metsämuuronen, J. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Nyland, B. 2009. The guiding principles of participation. Infant, toddler groups and the United Nations Convention on the Rights of the Child. Teoksessa D. Berthelsen, J. Brownlee & E. Johansson. Toim. Participatory learning in the early years. Research and pedagogy. New York: Routledge, 26–43.
- Ojala, M. 2015. Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Tutkimuksia 368. Helsinki. Unigrafia Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Viitattu 30.5.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/esiopetus/?lang=fi>
- Opetusministeriön julkaisuja 2004:32. Viitattu 11.5.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80372/opm32.pdf>
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. 2003. Delaktighet som värdering och pedagogik. Pedagogisk Forskning i Sverige, 8, 1–2, 70–84.
- Sandberg, A. & Eriksson, A. 2010. Children's participation in preschool – on the conditions of the adults? Preschool staff's concepts of children's participation in preschool everyday life. Early Child Development and Care 180, 5, 619–631
- Shier, H. 2001. Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. Children & Society vol 15 (2), 107–117.
- Silen, T. 1998. Laatujohtaminen – menetelmä kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Helsinki. WSOY.

Siniharju, M. Esiopetuksen laatu ja merkitys. Vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien arvioimana. Opetushallitus. 2007. Viitattu 27.3.2015. http://www.oph.fi/download/46465_esiopetuksenlaatu.pdf

Suomen kuntaliitto 2015. Viitattu 17.4.2015. <http://www.kunnat.net/fi/asi-antuntijapalvelut/tuke/arviointi-laatu/laatu/Sivut/default.aspx>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Esi- ja peruskouluopetus [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-3709. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.3.2016]. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__pop/030_pop_tau_103_fi.px/?rxid=d195f153-693d-4620-a6f7-b64153

Tiilikka, A. Kasvatuskumppanuus–tulevaisuuden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. toim. Turja, L. & Fonsén, E. s.30–47. Tampere. Suomen varhaiskasvatus ry.

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012: Helsinki. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 20.02.2015. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TENK 2009. Humanististen, yhteiskuntatieteellisten ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki. tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 30.03.2015. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Viitattu 30.5.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus#ot-sikko2>

Theobald, M. A. & Kultti, A. 2012. Investigating child participation in the everyday talk of teacher and children in a preparatory year. Viitattu 24.3.2016. Contemporary Issues in Early Childhood, 13, 2 http://eprints.qut.edu.au/43712/1/10007_CIEC_Final_Revised_Manuscript_14_July_2011_theobald_Kulttix.pdf

Thomas, N. 2000. Children, Family and the State. Decision-Making and Participation. USA. St. Martin's Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Turja, L. 2010. Lapset osallisina - kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Teoksessa. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. toim. Turja, L. & Fonsén, E. s.30–47. Tampere. Suomen varhaiskasvatus ry.

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa. Varhaiskasvatuksen käsikirja. toim. Hujala, E. & Turja, L. s.41–53. Jyväskylä. PS-kustannus.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Ps-Kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.

VASU2017-verkkokomentointi. Opetushallitus. Viitattu 20.3.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/vasu2017_verkkokomentointi/103/0/osallisuus_varhaiskasvatuksessa

Venninen, T., Leinonen, J. & Ojala, M. 2010. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi”. Lasten osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Viitattu 24.3.2016. Työpapereita 2010:3. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf

Venninen, T., Leinonen, L., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. Viitattu 20.3.2016. http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilökunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkkä H. 2007 Tutki ja kehitä. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Viitattu 23.4.2016, <https://www.theseus.fi/handle/10024/110712>

Virtanen, J. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja, 151–213. Metsämuuronen, J. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 60/1991, Säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 12.4.2015. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_

LIITE 1

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA LASTEN VANHEMILLE JA LUPA LAPSEN OSALLISTUMISEEN TUTKIMUKSEEN

Olen xxxxxxxx Ritva Lähde ja opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teen opinnäytetyön varhaiskasvatusosaston toimeksiannosta, aiheena Esiopetuksen laadunarviointi - teemana osallisuus.

Tutkimuksen aineisto kerätään kunnan esikoulua käyviltä lapsilta, lasten vanhemmilta ja esiopetuksesta vastaavilta esikouluopettajilta. Lapset haastatellaan päiväkodissa, lasten vanhemmille ja esikouluopettajille lähetetään kysely. Tutkimuskysymykset on laadittu yhteistyössä esiopetusohjausryhmän kanssa.

Lapsen haastattelija on päiväkodin varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka työskentelee muussa kuin lapsen omassa ryhmässä. Lapset haastatellaan yksi kerrallaan rauhallisessa lapselle tutussa ja mukavassa tilassa. Lapselle kerrotaan, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja se voidaan lopettaa heti, jos lapsi niin haluaa. Hänelle kerrotaan, että vastaukset tulevat tutkimukseen, jonka avulla selvitetään lasten mielipiteet siitä, mistä asioista he voivat päättää esikoulussa. Lapselle kerrotaan, että hänen nimeään ei laiteta tutkimukseen, eikä kukaan voi tietää mikä kaikista esikoululaisten vastauksista on lapsen oma vastaus. Haastattelija kirjaa lapsen vastaukset lomakkeeseen ja lukee ne lopuksi lapselle ääneen, jotta hän voi halutessaan korjata vastauksiaan. Mikäli lapsi kieltäytyy haastattelusta, palautetaan tyhjä lomake esitiedot täytettynä (päiväkoti ja ryhmä).

Lapsen vanhemmalta pyydetään kirjallinen lupa lapsen osallistumisesta haastatteluun ja tutkimukseen. Lapsella on oikeus kieltäytyä haastattelusta, vaikka vanhempi olisi antanut luvan. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja halutessanne teillä tai lapsella on oikeus jättäytyä pois tutkimuksesta missä tahansa vaiheessa. Lapsen nimeä ei liitetä haastatteluun eikä tutkimukseen. Tutkimuksen tekijää ja lapsen haastattelijaa sekä esiopetusryhmän henkilökuntaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Haastattelulomakkeet tuhotaan, kun tutkimus on valmistunut. Jokainen esiopetusyksikkö saa käyttöönsä oman yksikkönsä tulokset ja ne annetaan tiedoksi myös varhaiskasvatusosastolle. Julkaistavassa opinnäytetyössä ei mainita esiopetusyksiköiden nimiä.

Lasten vastaukset lähetetään ja lisätietoja antaa Ritva Lähde, xxxxx xxxxx xxxx, xxxxx@xxxx.xx, xx xxx xxxx.

Opinnäytetyötä ohjaa yliopettaja Ulla Isosaari, xxxx.xxxxxxxx@xxxx.xx, xxx xxx xxxx

Kiitos yhteistyöstä!

Lapsen nimi _____

Lapsi saa osallistua päiväkodissa keväällä 2015 toteutettavaan haastatteluun ja lapsen vastauksia saa käyttää tutkimuksessa nimettömänä. ☐ Kyllä ☐ Ei

Sähköpostiosoitteeni saa antaa tutkimuksen e- kyselylomakkeen lähettämistä varten. ☐ Kyllä ☐ Ei

Vanhemman allekirjoitus ja niemen selvennys _____

LIITE 2

INFORMATION OM UNDERSÖKNINGEN SAMT TILLSTÅND FÖR BARNETS DELTAGANDE

Mitt namn är Ritva Lähde, xxxxxxxx, och jag studerar vid Vasa yrkeshögskolas linje för social-och hälsovård, för en högre högskoleexamen inom utveckling och ledarskap. Jag gör mitt läroprov på uppdrag av avdelningen för småbarnsfostran, ämnet är förskoleundervisningens kvalitetsutvärdering och temat är deltagande.

Undersökningens material samlas in från barn i förskoleundervisningen i kommun samt deras föräldrar och de barnträdgårdslärare som ansvarar för förskoleundervisningen. Barnen intervjuas i daghemmen och till föräldrar och personal skickas en enkät. Undersökningens frågor har sammanställts i samarbete med förskoleundervisningens läroplansgrupp.

Barnen intervjuas av utbildad personal, som arbetar i en annan barngrupp i daghemmet. Barnen intervjuas en i gången på en för barnen bekant, lugn och trevlig plats. Barnet får veta att det är frivilligt att delta i intervjun och att barnet får avsluta genast hen vill. Barnet får veta, att deras svar används för en undersökning, med vars hjälp vi utreder barns åsikter om vilka saker de kan påverka i förskolan. Barnet informeras också om att deras namn inte kommer fram och att ingen kan veta vilka svar de har gett. Intervjuaren skriver barnens svar på blanketten och läser till slut högt vad barnet har svarat så att barnet om så önskar kan ändra sitt svar. Om barnet inte vill svara, skickas blanketten endast innehållande information om daghemmet och avdelningens namn.

Av barnets föräldrar begärs ett skriftligt tillstånd om att barnet får delta i intervjun och undersökningen. Barnet har rätt att inte delta i intervjun även om föräldrarna gett tillstånd. Det är frivilligt att delta i undersökningen och både föräldrar och barn har rätt att när som helst välja att inte delta. Barnets namn kommer inte med i intervjun och inte heller i undersökningen. Den personal som gör undersökningen och intervjuar barnen samt förskolegruppens personal har tystnadsplikt. Enkäterna makuleras då undersökningen är klar. Varje förskole-enhet får sin egen enhets resultat och det ges även till kännedom till avdelningen för småbarnsfostran. Då läroprovet offentliggörs nämns inte daghemmets/förskolegruppens namn.

Barnens svar skickas till och tilläggsuppgifter fås av Ritva Lähde, xxxxx xxxx xxxxx, xxxx@xxxxxx, xx xxx xxxx.

Läroprovet handleds av överlärare Ulla Isosaari, xxxx. @xxx.xx, xxx xxx xxxx.

Tack för samarbetet!

✂-----

Barnets namn

Barnet får delta i intervjun som sker på daghemmet under våren 2015. Intervjun är en del av ett läroprov om förskoleundervisningens kvalitetsutvärdering – temat är deltagande. ☐ Ja ☐ Nej

Min e-postadress får ges ut för utskick av en elektronisk undersökningsblankett. ☐ Ja ☐ Nej

Förälderns underskrift och namnfört

LIITE 3

Hyvä vastaanottaja! [Bästa mottagare!](#)

Olette saaneet päiväkodista tiedotteen tutkimuksesta nimeltä Esiopetuksen laadunarviointi, teemana osallisuus. Pyydän kohteliaimmin Teitä osallistumaan tutkimukseen vastaamalla kyselyyn. Vastaamiseen kuluu aikaa n. 20 minuuttia. Vastaukset käsitellään nimettöminä.

[Ni har från ert daghem fått information om en undersökning om förskolans kvalitetsutvärdering, på temat delta-gande. Jag ber er vänligen delta i denna undersökning genom att besvara en enkät. Det tar högst 20 minuter att besvara frågorna. Svaren behandlas utan namn.](#)

Toivon, että vastaatte kyselyyn 5.5.2015 mennessä ja olette mukana kehittämässä esiopetuksen laatua, vastaaminen on vapaaehtoista.

[Jag hoppas att ni kan besvara enkäten senast 5.5.2015 och ni är då med och utvecklar förskoleundervisningen kvalitet. Det är frivilligt att svara.](#)

Jos Teillä on kysyttävää, niin vastaan mielelläni. Kyselyyn pääsette painamalla alla olevaa linkkiä. [Om det är något ni vill fråga, svara jag gärna. Till enkäten kommer ni via länken nedan.](#)

Kiitos yhteistyöstä! [Tack för samarbetet!](#)

Terveisin, Med hälsningar
Ritva Lähde xxx xxx xxxx
xxxx.xxxxx@xxxx.fi

Lomakkeen osoite/ enkätens adress:
Tunnus/[användarnamn](#):
Salasana/[lös](#)

ESIOPETUKSEN ARVIOINTI 2015

Lapset

Päiväkoti

Esiopetusryhmä

Lapsi antoi luvan haastatteluun ☐ Kyllä ☐ Ei

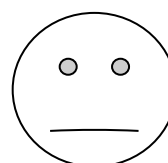
Ole hyvä ja ympyröi se ilme, joka vastaa parhaiten mielipidettäsi.

1. Saatto sinä itse päättää asioista esiopetuksessa?

En ollenkaan

Jonkin verran

Hyvin paljon

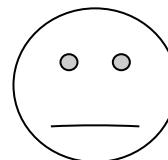
Mistä asioista sinä saat päättää itse?

2. Saatto sinä päättää asioista yhdessä aikuisen kanssa esiopetuksessa?

En ollenkaan

Jonkin verran

Hyvin paljon

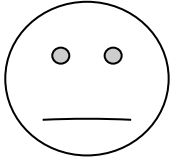
Mistä asioista saat päättää yhdessä aikuisten kanssa?

3. Saatko sinä päättää asioista yhdessä toisten lasten kanssa?

En ollenkaan

Jonkin verran

Hyvin paljon

Mistä asioista saat päättää yhdessä toisten lasten kanssa?

4. Mistä asioista haluaisit päättää asioista esiopetuksessa?

Kiitos vastauksistasi!

FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS UTVÄRDERING 2015

Barnen

Daghem

Förskolegrupp

Barnet ger tillstånd till intervjun ☐ Ja ☐ Nej

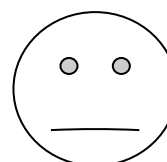
Vänligen omringa det ansiktsuttryck som bäst passar din åsikt.

1. Får du själv besluta om något i förskolan?

Inte alls

Litet

Mycket

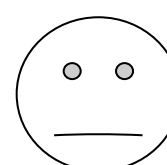
Vad får du själv bestämma om?

2. Får du bestämma om något tillsammans med vuxna i förskolan?

Inte alls

Litet

Mycket

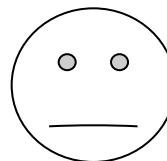
Vad får du bestämma om tillsammans med vuxna?

3. Får du bestämma om något tillsammans med andra barn?

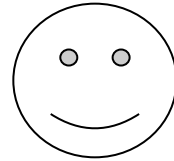
Inte alls

Litet

Mycket

Vad får du bestämma om tillsammans med andra barn?

4. Vad skulle du vilja bestämma om i förskolan?

Tack för dina svar!

ESIOPETUKSEN ARVIOINTI 2015

Lasten vanhemmat

Päiväkoti

Esiopetusryhmä

Olkaa hyvä ja ympyröikää kysymyksen kohdalla se numero joka vastaa paraiten omaa mielipidettänne.

ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

1. Saimme etukäteen tietoa esiopetukseen liittyvistä asioita.	1	2	3	4	5
2. Meillä oli mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaa etukäteen.	1	2	3	4	5
3. Perheen toiveet esiopetuksen järjestämisessä otettiin huomioon.	1	2	3	4	5

TIEDON SAANTI

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

4. Olemme saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä.	1	2	3	4	5
5. Olemme saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista	1	2	3	4	5
6. Saamme säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	1	2	3	4	5
7. Meillä on mahdollisuus keskustella esiopetushenkilöstön kanssa lastamme koskevista asioista.	1	2	3	4	5

8. Miten kehittäisitte esiopetuksen järjestämiseen liittyviä asioita?

9. Miten kehittäisitte tiedon saantiin liittyviä asioita esiopetuksessa?

**VANHEMMILLA ON OLLUT MAHDOLLISUUS
OSALLISTUA**

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

10. Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
11. Esiopetuksen toiminnan toteutukseen.	1	2	3	4	5
12. Esiopetuksen toiminnan arviointiin.	1	2	3	4	5
13. Oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
14. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	1	2	3	4	5
15. Vanhemmat ovat voineet tutustua muiden esiopetuksessa olevien lasten vanhempiin.	1	2	3	4	5

16. Miten kehittäisitte lasten vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa lasten esiopetukseen?

Kiitos yhteistyöstä!

UTVÄRDERING AV FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN 2015

Föräldrarna

Daghem

Förskolegrupp

Vänligen omringa den siffra som bäst motsvarar er egen åsikt.

ANORDNANDET AV FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN

1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

1. Vi fick i förväg information om sådant som berör förskolan.	1	2	3	4	5
2. Vi hade möjlighet att besöka förskoleplatsen i förväg.	1	2	3	4	5
3. Familjens önskemål beaktades i anordnandet av förskoleundervisning	1	2	3	4	5

INFORMATION

1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

4. Vi har fått information om förskolans mål och innehåll.	1	2	3	4	5
5. Vi har fått information om förskoleundervisningens verksamhetssätt.	1	2	3	4	5
6. Vi får regelbundet information om förskoleundervisningens verksamhet och händelser.	1	2	3	4	5
7. Vi har möjlighet att diskutera med förskolepersonalen om sådan som berör vårt barn.	1	2	3	4	5

8. Hur skulle ni vilja utveckla sådant som berör anordnandet av förskoleundervisningen?

9. Hur skulle ni vilja utveckla informationsgången gällande förskoleundervisningen?

FÖRÄLDRARNA HAR HAFT MÖJLIGHETER ATT DELTA I

1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

10. Uppgörandet av förskoleundervisningens läroplan.	1	2	3	4	5
11. Förverkligandet av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
12. Utvärderingen av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
13. Uppgörandet av det egna barnets plan för förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
14. Utvärderingen av barnets växande, utveckling och lärande.	1	2	3	4	5
15. Föräldrarna har haft möjlighet att bekanta sig med andra föräldrar som har barn inom förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5

16. Hur skulle ni utveckla föräldrarnas möjligheter att påverka barnets förskoleundervisning?

Tack för samarbetet!

ESIOPETUSEN ARVIOINTI 2015

Esikouluopettaja

Päiväkoti

Esiopetusryhmä

Kuinka monta lasta ryhmässä on? _____

Kuinka monesta eri perheestä? _____

Olkaa hyvä ja ympyröikää kysymyksen kohdalla se numero, joka vastaa paraiten omaa mielipidettänne.

ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

1. Perhe sai etukäteen tietoa esiopetukseen liittyvistä asioita.	1	2	3	4	5
2. Heillä oli mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan etukäteen.	1	2	3	4	5
3. Perheen toiveet otettiin esiopetuksen järjestämisessä huomioon.	1	2	3	4	5

TIEDON SAANTI LASTEN VANHEMMAT

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

4. Lasten vanhemmat ovat saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöstä.	1	2	3	4	5
5. Lasten vanhemmat ovat saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.	1	2	3	4	5
6. Lasten vanhemmat ovat saaneet säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	1	2	3	4	5
7. Lasten vanhemmille on järjestetty mahdollisuuksia keskustella lasta koskevista asioista.	1	2	3	4	5
8. Minkälaisia tiedotus-/kuulemistilaisuuksia vanhemmille on järjestetty?					

**VANHEMMILLE ON ANNETTU MAHDOLLISUUSIA
OSALLISTUA**

 1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

9. Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
10. Esiopetuksen toiminnan toteutukseen.	1	2	3	4	5
11. Esiopetuksen toiminnan arviointiin.	1	2	3	4	5
12. Oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
13. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	1	2	3	4	5
14. Vanhemmat ovat voineet tutustua muiden esiopetuksessa olevien lasten vanhempiin.	1	2	3	4	5
15. Miten kehittäisit lasten vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa lasten esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?					

TIEDON SAANTI LAPSET

 1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

16. Lasten ovat saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöstä	1	2	3	4	5
17. Lapset ovat saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.	1	2	3	4	5
18. Lapset ovat saaneet säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.	1	2	3	4	5
19. Lapsille on järjestetty mahdollisuuksia keskustella lasta koskevista asioista.	1	2	3	4	5

20. Minkälaisia tiedotus-/kuulemistilaisuuksia lapsille on järjestetty?

**LAPSILLE ON ANNETTU MAHDOLLISUUSIA
OSALLISTUA**

 1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

21. Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
22. Esiopetuksen toiminnan toteutukseen.	1	2	3	4	5
23. Esiopetuksen toiminnan arviointiin.	1	2	3	4	5
24. Lapsen oman esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.	1	2	3	4	5
25. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	1	2	3	4	5
26. Esiopetuksen toimintakulttuuri tukee lasten yhteistyötä vastuunottoa ja osallisuutta.	1	2	3	4	5

27. Miten lasten näkemyksiä on kuultu toiminnan suunnittelussa, toteutumisessa ja arvioimisessa?

Kiitos yhteistyöstä!

UTVÄRDERING AV FÖRESKOLEUNDERVISNINGEN 2015

Förskolelärarna

Daghem

Förskolegrupp

Hur många barn har du i gruppen? _____

Från hur många familjer? _____

Vänligen omringa den siffra som bäst motsvarar din åsikt.

HUR ORDNAS FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN

1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

1. Familjen fick på förhand information om förskoleundervisning.	1	2	3	4	5
2. De fick möjlighet att bekanta sig med förskoleplatsen i förväg.	1	2	3	4	5
3. Familjens önskemål beaktades i anordnandet av förskoleundervisning.	1	2	3	4	5

INFORMATION TILL FÖRÄLDRARNA

1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

4. Föräldrarna har fått information om förskolans mål och innehåll.	1	2	3	4	5
5. Föräldrarna har fått information om förskolans verksamhetssätt.	1	2	3	4	5
6. Föräldrarna har regelbundet fått information om förskolans verksamhet och händelser.	1	2	3	4	5
7. För föräldrarna har ordnats möjligheter att diskutera om sådant som berör deras barn.	1	2	3	4	5

8. Hurudana informations-/hörande tillfällen har ordnats för föräldrarna?

FÖRÄLDRANA HAR FÅTT MÖJLIGHETER ATT DELTA I1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del
4 = bra, 5 = mycket bra

9. Uppgörandet av läroplanen.	1	2	3	4	5
10. Förverkligandet av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
11. Utvärdering av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
12. Uppgörandet av barnets egna förskoleundervisningsplan.	1	2	3	4	5
13. Utvärdering av barnets växande, utveckling och lärande.	1	2	3	4	5
14. Föräldrarna har fått möjlighet att bekanta sig andra föräldrar vars barn
deltar i förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
15. Hur skulle du utveckla föräldrarnas möjligheter att påverka barnets förskoleundervisnings planering, förverkligande och utvärdering?					

INFORMATION TILL BARNET1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

16. Barnen har fått information om förskoleundervisningens innehåll.	1	2	3	4	5
17. Barnen har fått information om förskoleundervisningens verksamhetssätt.	1	2	3	4	5
18. Barnen har regelbundet fått information om förskoleundervisningens verksamhet och händelser.	1	2	3	4	5
19. Det har ordnats tillfällen för barnen att diskutera ärenden som berör dem själva.	1	2	3	4	5

20. Hurudana informations/hörande tillfällen har ordnats för barnen?

BARN HAR FÅTT MÖJLIGHET ATT DELTA I1 = inte alls, 2 = litet, 3 = en del,
4 = bra, 5 = mycket bra

21. Uppgörandet av förskoleundervisningens läroplan.	1	2	3	4	5
22. Förverkligandet av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
23. Utvärdering av förskoleundervisningen.	1	2	3	4	5
24. Uppgörandet av barnets egen förskoleplan.	1	2	3	4	5
25. Utvärderingen av barnets växande, utveckling och lärande.	1	2	3	4	5
26. Förskolans verksamhetskultur stöder barnens samarbete, ansvarstagande och delaktighet.	1	2	3	4	5

27. Hur har lyssnat till barnens åsikter i planeringen av verksamheten, förverkligandet och utvärderingen?

Tack för samarbetet!